

*70 let
gorske reševalne službe
v Tržiču*



**ZBORNIK DRUŠTVA GRS TRŽIČ
(1997 - 2007)**

70 let gorske reševalne službe v Tržiču



**ZBORNIK DRUŠTVA GRS TRŽIČ
1997 - 2007**

Tržič, marec 2007

PODATKI IZDAJATELJA

Izdajatelj: Društvo GRS Tržič
Leto izdaje: 2007

Uredil: Matija Perko
Uredniški odbor: Matija Perko, Primož Štamcar, Janez Kavar

Lektoriranje: Metka Kavčič

Fotografija na naslovnici: Storžič pozimi, foto: Peter Rožič

Oblikovanje: Maja Perko

Tisk: Tiskarna Uzar Tržič

Naklada: 650 izvodov

Spletna stran: www.grs-trzic.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

614.8:796.52(497.4Tržič)(082)

796.52:614.8(497.4Tržič)(082)

GORSKA reševalna služba (Tržič)

[Sedemdeset]

70 let gorske reševalne službe v Tržiču : zbornik Društva GRS
Tržič : 1997-2007 / [uredil Matija Perko]. - Tržič : Društvo GRS,
2007

ISBN 978-961-91967-0-0

1. Gl. stv. nasl. 2. Perko, Matija, 1957-
231117312

VSEBINA

Predgovor, mag. Borut Sajovic	8
Beseda načelnika, Slavko Rožič	9
Tretjemu zborniku tržiške GRS na pot, Matija Perko	10
Križ na gori, Peter Rožič	12
Pomembnejši dogodki v zadnjih desetih letih v GRS Tržič, Matija Perko	16
Nekaj statističnih podatkov od leta 1997 do vključno 2006, Matija Perko	22
Članstvo Postaje GRS Tržič, Primož Štamcar	27
Odprava tržiških gorskih reševalcev v Pamir, Slavko Rožič	42
Skupne ture, Jože Rožič	45
Sodelovanje NMP Tržič z GRS Tržič, Janez Primožič	49
Helikoptersko reševanje v gorah, Robert Kralj	52
Lavinci, Janez Kavar	56
Nekaj utrinkov s preventivnega in reševalnega dela na Zelenici, Anton Kralj	60
Ženske v GRS, Martina Štamcar	63
Vse samo zaradi nasmeha, Andreja Jagodic	65
Včasih je reševanje tudi čudno, pa vendarle potrebno, Matija Perko	68
Kratki zapisi z reševalnih akcij, Primož Štamcar	73
Reševanje in NMP na težko dostopnem terenu, Iztok Tomazin	78
Rojstni dan, Janez Primožič	82
Življenje je lepo, Janko Meglič	85
Spomini na reševanje Janka Megliča, zbral Matija Perko	89
Po Tomaževih stopinjah, Elimir Zrim, Janez Kavar	93
Pilot med reševalci, Igor Zalokar	98
Led in kri, Aljaž Anderle	101
Tržiške generacije reševalcev, Primož Štamcar	103
Vesele iskrice tržiške GRS, Janez Kavar	105



70
1937 -



Z leve stojijo: Franci Primožič, Vinko Švab, Nadislav Rožič, Janez Rožič, Stanko Sova, Martin Belhar, Slavko

Janez Primožič, Milan Kutin, Aljaž Anderle, Andreja Jagodic, Anton Krašovec

Z leve čepijo: Janko Meglič, Jože Rožič, Milan Meglič, Matija Perko, Peter Rožič, Štefan Močnik

Od aktivnih članov manjkajo: Slavko Frantar, Robert Kralj, Matjaž

Od ostalih članov manjkajo: Joža Januš, Alojz Bergant, Janko Križanec

Slika je nastala ob ustanovitvi Društva GRS Tržič,

Foto: Vili



LET
2007

rez



o Rožič, Matej Smerkolj, Primož Rožič, Elimir Zrim, Janko Jerman, Matjaž Kos, Bojan Žohar, Filip Bence, Ij, Martina Štamcar, Iztok Tomazin, Dušan Srečnik in Dejan Jekovec.
nik, Franci Kavčič, Primož Štamcar, Sašo Rožič, Janez Lončar, Vili Vogelnik in Ludvik Rožič.

Fležar, Igor Zalokar, Luka Zajc, Primož Hostnik in Klemen Belhar.
melj, Janez Kavar, Janez Grohar, Marjan Gros in Anda Perdan.
10. maja 2006, pred policijsko postajo v Tržiču.
Vogelnik

Predgovor

Pohodništvo in gorništvo imata v Sloveniji dolgoletno tradicijo, Tržičani pa se lahko pohvalimo, da nam podajanje na vrhove pomeni še posebno radost, saj imamo povsod okoli nas obilico lepih gora in hribov. In tako kot daleč nazaj segajo korenine gorništva, tako je tudi gorska reševalna služba že dolga leta pomemben, v težkih trenutkih pa najpomembnejši dejavnik, ki spreminja to našo radost.

V Tržiču smo lahko srečni, zadovoljni in ponosni, da je v sedemdesetih letih od ustanovitve Gorske reševalne službe Tržič v njej sodelovalo mnoštvo sposobnih in predanih reševalcev. Od samih začetkov, ko je bila Gorska reševalna služba še odsek podružnice Planinskega društva, je organizacija vseskozi rasla, se širila in izpopolnjevala. Odras tega dela je tudi današnje stanje, kjer je od skupno 49 članov Društva GRS Tržič 34 aktivnih in so s svojo visoko usposobljenostjo zmožni reševati naša življenja. Vedeti moramo, da se tudi zaradi njih tako radi in sproščeno podajamo v gore, saj se obenem zavedamo, da ljubitelji gora nikoli ne moremo vedeti, kje nas čaka nesreča ali nepredvidljiva situacija in kdaj bomo odvisni od pomoči drugih.

Mislim, da je prav, da se v občini spodbuja razvoj reševalne službe in da mora občina aktivno sodelovati pri tem razvoju. Pomagati mora tako na področju materialne oskrbe, organizacijske in tudi povsem finančne, kajti samo sodelovanje lahko zagotavlja kvaliteto našega življenja. To sodelovanje moramo negovati in nadgrajevati.

V imenu vseh, ki se kdajkoli podamo v gore, ki živimo v stiku z naravo in naravnimi danostmi, se zahvaljujem Gorski reševalni službi Tržič za izjemno delo v preteklih sedemdesetih letih in vem, da boste tudi v prihodnje še naprej opravljali to delo enako dobro in vestno kot doslej.

Želim, da ste člani GRS Tržič v svojem poslanstvu, to je reševanju življenj, čim uspešnejši, a pri tem najprej ne pozabite na svojo varnost in zdravje, kajti le tako boste lahko pomagali še mnogim drugim.

mag. Borut Sajovic, župan

Beseda načelnika

Ko sem pred petnajstimi leti, ravno polnoleten, priše med gorske reševalce, sem bil poln idealizma. Odraščal sem ob očetu, ki je sredi noči odhajal na reševalne akcije, včasih se je vrnil dobre volje, včasih žalosten. Takrat še nisem dobro vedel, kakšno je v resnici delo gorskega reševalca, vendar sem nanj in na ostale može z znaki, v katerih se je bleščala bela planika, gledal z občudovanjem in si želet, da bi tudi sam nekoč postal gorski reševalec tako kot oni.

Sedaj, po dolgih letih, še vedno občudujem te može, ki so še vedno pripravljeni tudi sredi noči odhiteti v mraz, meglo ali veter, ker vedo, da tam nekje nekdo potrebuje njihovo pomoč. Le tista planika v našem znaku se mi ne zdi več tako bela. Čas, v katerem živimo, je neizprosen. Od reševalcev se pričakuje vedno več, kar nekaj dni na leto gre na račun prostega časa za izobraževanja, usposabljanja itn. Delodajalci pa imajo manj posluha za naše delo, kot so ga imeli včasih. Tako se mi naše vrednote zdijo še bolj idealistične, kot so se mi zdele pred petnajstimi leti. A ravno gore in zavest, da nekomu lahko pomagamo ali mu rešimo življenje, nas ohranja takšne, kot smo si želeti biti, nesebične, požrtvovalne in predvsem človeške. Le cena za to je včasih zelo visoka.

Danes imam to čast in dolžnost, da lahko vodim Društvo GRS Tržič in da kot inštruktor znanje lahko prenašam na bodoče reševalce. Veliko mi pomeni, da se med seboj dobro razumemo in da smo kot ekipa kos tudi najtežjim nalogam pri reševanju.

Ta zbornik je pomemben dokument, ki s svojo vsebino ohranja dejavnost društva ter članov v obdobju med 1997 in 2007. Veliko se je spremenilo v tem času, a kljub temu naš namen ostaja še vedno enak: imeti čim manj dela, ko pa je to potrebno, pa čim hitrejša pomoč in uspešno reševanje.

Vsem reševalcem se zahvaljujem in želim veliko uspešnega dela in lepih trenutkov v gorah.

Slavko Rožič, načelnik GRS Tržič

Tretjemu zborniku tržiške GRS na pot

Gorski reševalci iz Tržiča izdajamo svoj tretji zbornik. Tokrat malo obsežnejši. Pri urejanju smo imeli kar nekaj težav pri zbiranju podatkov, odločili smo se namreč zbrati podatke o vseh, ki so od ustanovitve postaje pa do danes delovali v GRS Tržič. Gre za ljudi, od katerih so nekateri sodelovali le kratek čas in nikoli niso postali reševalci, do tistih, ki so bili reševalci vrsto let. Menim, da smo zaradi dolge 70-letne dobe in pomanjkanja podatkov verjetno koga nehote izpustili. Pa vendar, prikazano stanje o vseh sodelujočih kaže jasnejšo sliko o številu tržiških reševalcev.

Pri članstvu so navedene trenutne usposobljenosti in funkcije posameznika na postaji. Izbor člankov je različen, zato je težko sestaviti celoto po področjih, nedvomno pa je širok in pester. Nekateri prispevki so bolj strokovni, drugi odražajo osebno doživljjanje reševalnega dela. Skupaj tvorijo povezano celoto.

Nismo želeli publikacije, ki bi področje delovanja obravnavala samo strokovno, temveč z veseljem objavljamo tudi vse zapise veselih in zanimivih trenutkov, ki so se jih posamezniki spomnili v svojih prispevkih.

Želimo si, da bi bil zbornik dobro sprejet, čeprav bo marsikdo našel kakšno napako kot v podobnih publikacijah tudi v našem zborniku. Vendarle pa smo vsi, ki smo pri zborniku sodelovali, najprej in predvsem reševalci.

Matija Perko, urednik

KRIŽ NA GORI

Peter Rožič

Razpisano smučarsko tekmovanje na velikonočni ponedeljek, 29. marca 1937

Tržiška podružnica Slovenskega planinskega društva je razpisala za ponedeljek opoldne tekmovanje v smuku in zanj razpisala prehodno darilo. Tekma naj bi se vršila na severni strani Storžiča in sicer bi bil start v višini okrog 1600 metrov. Pobočje na tem delu je zelo strmo in ravno radi tega so Tržičani izbrali ta kraj za tekmovanje. Nad tem pobočjem pa se nadaljujejo ravno tako strma korita, po katerih drve sedaj spomladi hude lavine. Nevarnost lavin je bila včeraj tem večja, ker je na tem mestu še precej starega in zmrznenega snega, na katerega je prav hudo naletaval novi sneg. Ta sneg je na stari zmrzneni podlagi spodrsaval, ter so na ta način nastajale večje in manjše lavine.

(Slovenec, 30. marec 1937)

Izkušeni ljudje odsvetujejo - zaman

Izkušeni ljudje, ki so opozarjali na verjetnost plazov, so tekmo odsvetovali. Mladi smučarski navdušenci pa so bili kljub opozorilom vodstva tekmovanja, da organizator tekme, Podružnica Slovenskega planinskega društva Tržič, ne more prevzeti odgovornosti za njihovo varnost, vseeno odločeni, da se tekma izvede. Na predlog domačih poznavalcev terena so zgornji del proge premaknili bolj na pobočje Škarjevega roba, s startom na Nagelnovih čreh, ki so nekoliko južneje od steze, ki vodi na vrh Storžiča.

Prav veseli, s pesmijo in vriskanjem, so jo fantje mahnili navzgor, prav zato, ker je bil sneg sam pršič in je sonce sijalo, dan, kakor njegova tržiška smučarji v letošnji zimi še niso imeli.

(Slovenec, 30. marec 1937)

Smrtni plaz

Prva skupina je pravkar prekoračila žleb, ki se nahaja pod "Nagelnovimi čermi" in po njihovih stopinjah so šli skoraj vsi ostali. Bili so še kake tri četrt ure oddaljeni od mesta starta. Komaj so se odmaknili od žleba, že so začutili piš, ki se je v nekaj sekundah spremenil v hrup. Grmada svežega pršiča se je sesula od vzhodne strani Škarjevega roba. Še predenj so se fantje mogli zavedati nevarnosti, ki se jim je približala, že se je zakadilo tudi okrog njih. Silna množina snega je posnela

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

prvo skupino, v kateri je bilo devet ljudi ter jih zavila medse. S prav enako naglico jih je plaz odnesel dalje. Le enega, Avgusta Primožiča, je plaz vrgel med veje bližnjega drevesa, kjer je tudi obtičal ves do vratu zakopan v sneg. Trenutek nato se je ta plaz, ki je odnesel seboj že osem ljudi začel ustavljati. Toda ta hip je že pridrvel spet nov plaz, ki je potegnil vseh osem zakopanih tovarišev v smrt. Prav tisti čas, ko se je udrl plaz in prihrumel nad te pečine, je Miro Ovsenek prečkal žleb, da bi prišel k prvi skupini. Njegovi tovariši, ki so bili nižje pod njim, so še videli, kako ga je plaz obsul in ga potegnil s seboj. Še hip, pa so se tudi vsi ostali znašli pod plazom.

(Slovenec, 30. marec 1937)

Devetim izmed njih ni bilo več pomoči. To so bili:

1. Adalbert Ahačič
2. Zdravko Kostanjevec
3. Vinko Lombar
4. Jožef Mladič
5. Rudolf Plajbes
6. Viljem Plajbes
7. Kristjan Stegnar
8. Vinko Šarabon
9. Vladimir Ovsenek

Izkopavanje zasutih je trajalo štirinajst dni! Pokopani so v skupnem grobu na tržiškem pokopališču.

Nesreča mladih smučarjev in dogodki po njej so bili vzrok, da so še istega leta ustanovili reševalni odsek pri Podružnici Slovenskega planinskega društva Tržič. V letu 2007 bo od teh dogodkov minilo sedemdeset let.



Spominsko obeležje leta 1937

Foto: arhiv GRS Tržič

Kmalu po tragični nesreči so na pobočju pod Škarjevim robom postavili spominsko obeležje, križ na kamnitem podstavku s spominsko ploščo.

Z leti je dogodek počasi zbledel. Spomin na tragedijo v snežnem plazu se je vse bolj izgubljal. Križ so večkrat odnesli plazovi, tako da ga že vrsto let sploh ni bilo več. Kamniti podstavek je začel razpadati, spominska plošča je odpadla in je bila le še naslonjena na podstavek. Dostopne poti so se zarasle, spomenik so obiskovali redki posamezniki, ki so zanj vedeli.

Ali bo šlo res vse v pozabó?

Člani Društva GRS Tržič (prej Postaje GRS Tržič), svojci nekaterih ponesrečenih in, kar je razveseljivo, vse več mladih tržiških alpinistov smo ob dnevu mrtvih edini redni obiskovalci tega in ostalih spominskih obeležij žrtev gora v naši okolici.

Tako smo se odločili, da ta pomnik naše zgodovine ne sme iti v pozabó in ga je potrebno obnoviti.

V letu 1999 smo uspeli dobiti v varstvo prehodni pokal (kipec smučarja), ki je bil namenjen zmagovalcu tekme na Škarjevem robu. Spontano smo v vseh letih čutili moralno dolžnost, skrbeti za spominsko obeležje, seveda v dogovoru s svojci žrtev plazu.

V letu 2005 smo ob soglasju lastnika zemljišča pričeli s čiščenjem poti po grapi, od odcepa za bivak do križa in naprej prečno do melišča in vstopa v grapo pod bivakom. Nekaj popoldanskih akcij ob pomoči motornih žag, škarij in krepkih prostovoljcev je obrodilo sadove.

Naslednje nujno opravilo je bilo pritrditev napisne plošče nazaj na podstavek. Stare dotrajane lesene zagozde so zamenjali novejši materiali in prvo hudo zimo z obilo snega so popravila prestala brez posledic.

V letu 2006 zima ni skoparila s snegom, plazovi so pustili svoje sledi, tako da smo morali najprej ponovno očistiti spodnji del poti takoj za odcepom z markirane poti na Škarjev rob. Zopet je zapela motorna žaga. Med čiščenjem smo naleteli na originalno vazo, ki jo je pred mnogimi leti s spomenika odnesel plaz. Našla je pot nazaj na svoje mesto.

V mesecu oktobru je bil v delavnici enega izmed naših članov (Milana Megliča) izdelan nov križ iz nerjavečega jekla, okrašen s simbolom gornikov - planiko. Na podstavek smo zabetonirali nov nosilec za križ in spomenik je tako vse bolj dobival staro podobo. Razpoke med skalami smo popravili, vaza je bila vrnjena na svoje častno mesto v družbi s kamnitimi roglji, katerih tudi že dolgo ni bilo.

Spomenik je dobil prvotno obliko, ki v večernem soncu zasije nad dolino. Med zadnjimi delovnimi obiski sem v kotanji tik pod spomenikom odkril po slikah sodeč originalni križ

70 let gorske reševalne službe v Tržiču



*Obnovljeno obeležje, oktober 2006
Foto: Peter Rožič*

izpred sedemdesetih let, ki kljub svojim večjim razsežnostim in poškodbam kaže, kakšno moč so imeli snežni plazovi. Železna cev premera 10 cm je zvita in razcefrana, kot bi bila iz papirja.

Tik pred prvim novembrom sem na očiščeno pot namestil nekaj oznak in smernih tabel za obiskovalce, ki dostopa ne poznajo, kajti obnovljeni spomenik je namenjen vsem, ki se spominjajo tragičnega dogodka.

Vsak, ki ga bo pot zanesla tam mimo, naj se za trenutek spomni mladih fantov in mož, ki so v svoji, morda tudi malo neprevidni ljubezni do bele opojnosti, pustili mlada življenga v nedrih v belo odetega Storžiča na sončni velikonočni pondeljek leta 1937.

*Takrat ko zapade vaše pečine,vaše grebene,
več metrov, na debelo snega,
takrat ste strašne in gorje ljubitelju gora,
kadar zaide med ledenike, ali med plazove gora.*

(Dnevnik neznanca iz leta 1937)

POMEMBNEJŠI DOGODKI V ZADNJIH DESETIH LETIH V GRS TRŽIČ

Matija Perko

Obdobje v letih od 1997 do 2007 je bilo za Postajo GRS Tržič nedvomno polno sprememb na sami postaji kot tudi v organiziranosti celotne GRS Slovenije. Po večletnih dogovorih in pogajanjih je GRS Slovenije izstopila iz PZS in v Ribnem pri Bledu, 15. 5. 2006, ustanovila samostojno zvezo Društev GRS. Med ustanovitelji Zveze GRS je bilo tudi naše društvo.

Po razpravah na sestankih smo na postaji Tržič v letu 2006 sprejeli odločitev, da tudi mi ustanovimo samostojno društvo. Po občnem zboru, 17. 2. 2006, smo se dogovorili za datum ustanovne skupščine Društva GRS Tržič. Desetega maja 2006 je bilo samostojno Društvo GRS Tržič ustanovljeno. Ni zanemarljivo, da smo izstop iz PD Tržič izpeljali sporazumno s PD Tržič, kar nedvomno kaže na dobro medsebojno sodelovanje. Brez dvoma je osamosvojitev GRS Tržič najpomembnejši dogodek v tem obdobju. Sodelovanje med GRS Tržič in PD Tržič se nadaljuje tako kot prej. Vzgoja planincev, alpinistov in gorskih reševalcev je povezana, zato moramo sodelovanje s PD nadaljevati tudi v bodoče.

Spomladi 1998 je bilo izvoljeno novo vodstvo Postaje GRS Tržič, ki sem mu načeloval dva manda, od leta 1998 do vključno leta 2005. Svoje naloge sem se dobro zavedal, vizio razvoja in dela postaje sem imel pred seboj jasno opredeljeno. Ob pomoči ostalih članov, ki so me ves čas podpirali, smo skupaj uspeli opraviti veliko sprememb pri delu postaje.

V teh letih smo na postaji sprejeli veliko novih mladih članov, kar prej ni bila praksa. Kadrovali smo predvsem iz Alpinističnega odseka Tržič. Pridružili so se nam: Dejan Jekovec, Martina Štamcar, dr. Matjaž Fležar, Igor Zalokar, Primož Rožič, Primož Štamcar, Bojan Žohar, Luka Zajc, Martin Belhar, Primož Hostnik, Sašo Rožič, Matej Smrkolj, Klemen Belhar, Andreja Jagodic in Andrej Bračun, ki je edini po enem letu izstopil. Pod posebnimi pogoji smo sprejeli tudi zunanjega člena, kinologa Mirana Tišlerja, kot vodnika lavinskega psa. Razveseljivo je, da so razen enega vsi ostali, in v dobro postaje z zadovoljstvom ugotavljam, da so danes aktivni reševalci, dva pa sta še pripravnika. Smo ena redkih postaj, ki je sprejela medse dve ženski, ki nista zdravnici. Ena je že postala reševalka, druga je še pripravnica. Tako sta obe zanikali dolgoletni tabu, da ženske ne morejo biti reševalke. S svojim delom dokazujeta, da sta enakovredni moškim reševalcem.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Leta 1999 se nam je pridružil, tako kot na drugih postajah, eden od pilotov helikopterja Slovenske vojske. Verjetno je Igor edini od pilotov, ki se aktivno udeležuje vaj, usposabljanj in tečajev. V zimski sezoni pa opravlja tudi dežurstvo na smučišču Zelenica.

Tudi pri usposabljanju strokovnega kadra med reševalci je bilo v tem času kar nekaj sprememb. Janko Meglič in Janez Primožič sta opravila izpit za reševalca letalca, vendar Janko zaradi posledic nesreče tega dela ne bo več mogel opravljati. Sam sem tak izpit opravil dvakrat na vojaškem helikopterju. Žal slovenska GRS do sedaj tega ni sprejela, čeprav na področju letalskega reševanja delujem v svoji službi že vrsto let. Zaradi tega me marsikdo na Komisiji GRS Slovenije, sploh pa na Letalski podkomisiji, ni prepričal, da jim je prva skrb ponesrečenec. V tem obdobju (leta 2000) je opravil izpit za inštruktorja letalskega reševanja Robert Kralj.

Leta 2003 sta opravila izpite za inštruktorja GRS Slavko Rožič in Milan Meglič. V vseh letih sta Jože Rožič in Janko Jerman vzdrževala licenco za minerja snežnih plazov.

Povezanost kolektiva in dobro vzdušje sta verjetno botrovala temu, da je med zaslužne in ostale člane odšlo v desetih letih samo osem članov. Iz aktivnega moštva so se umaknili: Ludvik Rožič, Nadislav Rožič, Janez Lončar, Janez Grohar, Marjan Gros, Anda Perdan, Janez Kavar in Štefan Močnik.

Začeli smo z organiziranjem stikov z zaslužnimi člani in to povezavo v obojestransko zadovoljstvo tudi poglobili, saj se obdobje aktivnega reševanja za vsakogar enkrat konča, prijateljstvo, povezanost med reševalci pa ostane in to si želimo tudi v bodoče, saj nas povezuje veliko skupnega dela, veselih dogodkov in hribi. Z zaslužnimi člani smo opravili več skupnih aktivnosti, med katerimi so bili ogled regijskega Centra za obveščanje Kranj, polet s helikopterjem, ogled plazu pod Mangartom, muzeja v Mojstrani, delovni obisk koče na Šiji, ogled Pokljuke in Bohinja. Vsi zaslužni in ostali člani so bili povabljeni tudi na ustanovitev Društva GRS Tržič.

Vzpostavljeno je bilo dobro sodelovanje z AO Tržič, tako da nikoli ni bilo težav glede novih predlogov za reševalce pripravnike. Še več, AO Tržič je večkrat sodeloval tudi pri naših tečajih, kjer so alpinisti opravili vlogo ponesrečencev. Pravzaprav je povezava AO in GRS že tradicionalna, saj nas je večina reševalcev prišla na postajo iz alpinističnega odseka.

V maju 2002 smo za občane Tržiča pri šoli v Križah organizirali večjo prikazno vajo načinov reševanja. Takrat smo prikazali različno tematiko: opremo in improvizacije, dviganje in spuščanje s statično vrvjo, reševanje padlega padalca, reševanje s pomočjo žičnice in reševanje s helikopterjem. Sodelovalo je skoraj celotno moštvo postaje, pridružili pa so se nam tudi nekateri zaslužni člani.

Organizacijo usposabljanj smo nekoliko spremenili, pričeli smo s spremenjenimi tečaji, in sicer ob predpostavkah o posameznih nesrečah ter s simulacijami reševalnega dela.

Pomembnejši dogodki v zadnjih desetih letih v GRS Tržič

Prevoz celotnega aktivnega moštva Društva GRS Tržič z vso opremo na Tolsto Košuto s helikopterjem AS 532 Cougar 17. januarja 2005. Gre za prvi prevoz reševalcev v Sloveniji na usposabljanje s takim helikopterjem.
Foto: Vili Vogelnik



Brez dvoma je bil letni tečaj na Beli peči leta 2005 eden zahtevnejših, ker smo ob predpostavki, da je ponesrečenih več alpinistov, izvajali reševanja na celotnem delu Bele peči. Seveda je v vsaki skupini deloval eden od inštruktorjev postaje. Razne vaje in tečaji so bili izvedeni redno, prisotnost članstva na aktivnostih je bila izredno velika, kar je razvidno iz elaboratov posameznih aktivnosti. Redno smo opravljali tudi usposabljanje reševalca z žičnice Zelenica, v sodelovanju z žičničarji.

Priprave na vajo reševanja s sedežnico na Zelenici, 13. december 2006
Foto: Primož Štamcar



Hkrati se je večje število reševalcev ponovno odzvalo za dežurstvo na smučišču Zelenica, saj smo z upravljalcem vzpostavili dobre delovne odnose, kupljena je bila tudi nova reševalna oprema za reševanje s sedežnicami.

Helikopterska usposabljanja za celotno moštvo postaje so se na naše zahteve spremenila, člani so tako opravili več različnih vaj reševanja s helikopterjem, ne več samo vstopanje in izstopanje. Dne 15. 1. 2005 je postaja opravila zimski tečaj v kombinaciji s transportnim helikopterjem AS- 532 Cougar, ki je celotno moštvo prepeljal na pobočje Tolste Košute. To je bila v Sloveniji prva uporaba omenjenega helikoptera za transport moštva na teren.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Tudi usposabljanja iz prve pomoči so potekala redno, na postaji smo imeli tri zdravnike. Vsi naši zdravniki so nas sproti seznanjali z novostmi in nas usposabljali za nudjenje prve pomoči. Pri izvedbi obnavjalnih izpitov za reševalce smo vsakič zaprosili za tečaj in izvedbo izpitov dr. Petra Najdenova iz Kranjske Gore, ki je tečaje trikrat tudi izvedel. Vsi aktivni člani so opravili zdravniške preglede za reševalce, kar je postalo tudi merilo za sprejem med reševalce.

V tem obdobju smo izboljšali tudi komunikacije, saj so skoraj vsi člani pod ugodnimi pogoji kupili mobilne telefone, hkrati pa sklenili posebne pogodbe za mesečno naročnino. Vse člane, vključno s pripravniki, smo opremili tudi z radijskimi postajami. Praktično vsi pripadniki aktivnega moštva GRS Tržič so zadolženi za svojo radijsko postajo. Žal pa nismo uspeli zagotoviti zadostnega števila pozivnikov, ki nam jih še veliko primanjuje, kjb večkratnim obljudbam GRSS in URSZR, da jih bodo zagotovili. Komuniciranje preko radijskih postaj je v Tržiču v vseh letih dobro delovalo. Gre za področje, ki je pomembno za učinkovito delovanje moštva, zato je nesprejemljiva odločitev Komisije za GRSS (sedaj Zveza GRS), da je ukinila Komisijo za zvezne.

V letih 1998, 2001 in 2004 smo opravili obnavjalne izpite iz tehnike reševanja in prve pomoči za vse aktivne reševalce. Vsakič so se nam pri tem pridružili tudi pripravniki. Instruktorji postaje so izpite pripravili po posameznih temah, najprej letno in nato zimsko tematiko. Vse aktivnosti smo opravili na terenu pod obremenitvijo.

Po programih URSZR in GRS smo v tem obdobju uspeli zamenjati vozilo Nissan Teranno. Brez težav pri tem ni šlo. Ukvajali smo se s prodajo starega vozila, ki smo ga smeli prodati po ocenjeni vrednosti. Dobava novega je bila s tem povezana. Pokazalo se je, da je vsekakor koristno prevzeti vozilo, vendar je bilo nekaj zapletov, ki smo jih morale posta-



Dviganje reševalca s ponesrečencem
Foto: Vili Vogelnik

Pomembnejši dogodki v zadnjih desetih letih v GRS Tržič

je reševati same. Na koncu smo uspeli zadevo finančno izpeljati tako, da je bilo vozilo v celoti plačano s strani URSZR.

Leta 2005 je bila organizirana odprava na Pik Lenina. Vrh je bil osvojen, najpomembnejše pa je, da so se vsi udeleženci vrnili domov.

Koča na Šiji je bila prej in tudi v tem obdobju redno vzdrževana. Zamenjali smo lesen pod, položili ploščice po tleh, nove so klopi v koči, ki so obložene s peno. Leta 2004 smo zamenjali polkna in okna, uredili okolico, namestili smo agregat za elektriko, obnovili pa smo tudi teraso in na novo zabetonirali prostor pred vhodom. Leta 2006 so bile izdelane nove mize za notranji del. Koča je bila prebarvana z zaščitno barvo. Seveda pa vsi vemo, da je duša in gonična sila na Šiji Peter, ki je sam opravil še veliko drugega dela. Dogovor o uporabi koče, ki temelji na tem, da si član postaje, se je izkazal kot ustrezен, zato kaže tako nadaljevati tudi v prihodnosti.

V letu 2006 smo zaradi denacionalizacijskih postopkov in preoblikovanja postaje v društvo na Ministrstvo za obrambo vložili vlogo za prenos pogodbenih obveznosti za kočo na Šiji na novoustanovljeno Društvo GRS Tržič. Ti postopki še tečejo in upamo, da bodo zaključeni v našo korist.



*Vzpenjanje reševalcev po vrvi s
prižemami (žimarjenje)*
Foto: Peter Rožič

Prav tako smo uredili pogodbo za koriščenje prostorov na Policijski postaji v Tržiču. Žal so se v teh letih spremenili zakonski akti v zvezi z najemom prostorov na MNZ, ki določajo plačevanje najemnih stroškov za uporabo prostorov. Ko so gradili novo Policijsko postajo v Bistrici, je takratni Izvršni svet Občine Tržič sprejel med drugim sklep, da bodo v novi zgradbi Policije Tržič tudi prostori GRS Tržič. Žal tega sklepa do

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

danes nismo mogli najti, zato ne moremo dokazati upravičenosti uporabe prostorov brez plačila najemnine. Gradnjo je takrat delno financirala Občina Tržič. Kasneje je bilo lastništvo prenešeno na MNZ, s tem pa finančna udeležba Občine Tržič pri gradnji policijske postaje ni bila več upoštevana. Upam, da bomo manjkajoči dokument v prihodnosti našli.

S policisti Policijske postaje Tržič pa je bilo sodelovanje v zadnjih desetih letih vzorno. Pri nobenem delu nismo imeli problemov. Ob različnih naših nalogah so nam policisti vedno pomagali, tako kot mi njim, kadarkoli so nas potrebovali.

Reševalno delo, ki je pravzaprav vzrok obstoja GRS, je potekalo redno, opravili smo 161 akcij, ki so podrobnejše obdelane v poglavju statističnih podatkov.

Na področju preventivnega delovanja smo vsa leta pomagali pri planinski vzgoji otrok iz tržiških vrtcev in osnovnih šol. V sklopu šole v naravi so naši člani predavalci o varnem gibanju v gorah, o opremi in nevarnostih v gorah.

Žal živjenjska ura teče, čas nam vsem nepreklicno mineva, tako smo v tem obdobju izgubili nekaj starejših reševalcev. Umrli so: Marjan Perko leta 1998, Nadislav Salberger leta 1999, Marjan Salberger leta 2000, Janez Štefe in Drago Štefe leta 2002, Marjan Štambacher leta 2004, Vili Globočnik leta 2005, na Mustagh Ati pa je leta 2000 umrl Tomaž Kavar.

Vseh dogodkov preprosto ni mogoče na kratko navesti, zato sem se osredotočil na najpomembnejše. Zelo razveseljiva pa je ugotovitev, da se v tem obdobju pri reševalnem delu ni nihče poškodoval.

NEKAJ STATISTIČNIH PODATKOV OD LETA 1997 DO VKLJUČNO 2006

Matija Perko

Aktivno moštvo v zadnjih desetih letih po usposobljenosti

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
aktivno moštvo	27	27	27	28	26	25	26	24	26	30
pripravnik	2	2	2	4	7	9	8	9	7	4
ostali člani	13	13	14	13	13	15	14	16	16	15
inštruktor z licenco	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5
zdravnik	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2
reš. letalec	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2
reš. let. zdravnik	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1
miner snežnih plazov	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

V začetku leta 2007 sta dva pripravnika opravila še zadnje izpite in postala reševalca.

Število akcij postaje GRS Tržič v obdobju od 1997 do vključno 2006

leto	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	SKUPAJ
št. akcij	21	11	15	20	22	15	18	14	10	15	161

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Število reševalnih akcij ni zgolj statistični podatek, saj nanj vpliva več dejavnikov. Povprečje za tržiško občino kaže približno 16 akcij na leto. Iz podatkov je razvidno, da je iz leta v leto različno število posredovanj. Glede na vrsto posredovanja ugotavljamo, da se srečujemo z zelo različnimi akcijami. Gorski reševalci postajamo vse bolj vsestranski, saj nas pokličejo na pomoč pri nesrečah v gorah, ob nesrečah padalcev, kolesarjev, prometnih nesrečah (gozdne ceste), iskalnih akcijah, nesrečah v vodnih strugah itd.

Akcije glede na kraj nesreče

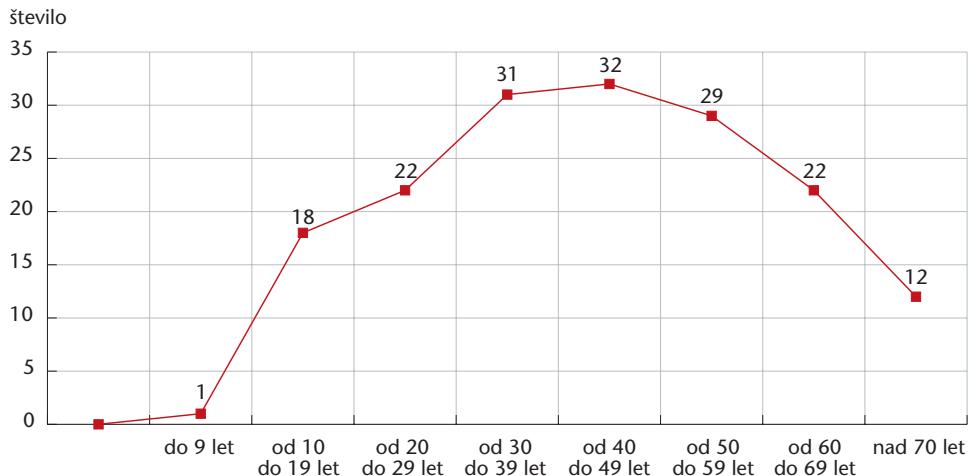
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	skupaj
Kriška gora	8	2	3	7	8	4	6	3	1	3	45
Storžič	2	2		3	2	2	1		3	1	16
Dobrča		1	3	1	4	2		1	1		13
Zelenica	1	2		3	2	1				3	12
Kofce		1	1	1		3	1	2		1	10
iskalna Tržič		1	3	1				1	1	1	8
Košuta		1		1	1		3	1			7
Veliki vrh	2		1	1	1		1	1			7
Korošica	2				1			1	1	1	6
Konjščica	1			1	1	1				1	5
Begunjščica	1	1		1			2				5
Kukovnica							1	1	1	2	5
Kal	2		2								4
Ljubelj							1	2			3
Dolga njiva					1	1				1	3
Psica					1				1		2
Javornik	1					1					2
Preval								1	1		2
Dov. soteska			1							1	2
Križe							1				1
Jelendol							1				1
Košutica	1										1
Lom			1								1

Glede na področje, kjer prihaja največkrat do nesreč, nedvomno izstopa širše območje Kriške gore, kjer so v število ponesrečencev vštetiti tudi padalci. Podatki kažejo na nekatera območja, kjer se zgodi več nesreč kot drugje. Seveda je potrebno upoštevati, da se posredovanja zaradi najrazličnejših pozivov gorskim reševalcem selijo vse bliže naseljem,

Nekaj statističnih podatkov od leta 1997 do vključno 2006

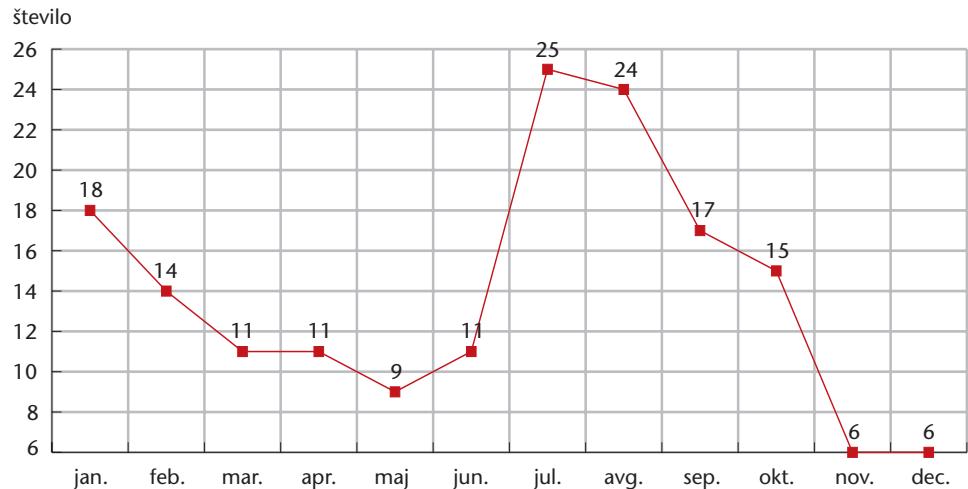
odvisno od vrste posredovanja. Na področjih gora in brezpotij se vse pogosteje pojavljajo drugi adrenalinski športi. Zaradi vsega tega so mesta nesreč zelo razpršena po celotnem področju občine.

Starostna struktura ponesrečencev (od 1997 do vključno 2006)



Starostna struktura ponesrečencev nam jasno kaže ogroženost posameznika. Verjetno pa bodo taki podatki vplivali tudi na zavarovanja posameznikov v bodoče.

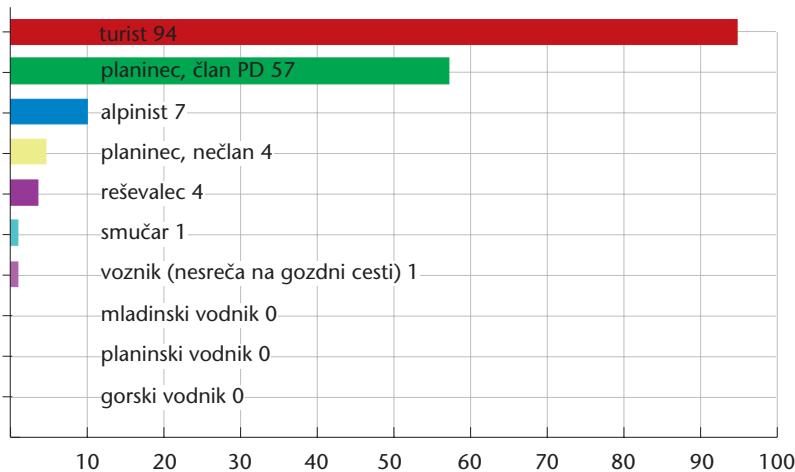
Razporeditev po mesecih nesreče (od 1997 do vključno 2006)



Že vrsto let se več nesreč zgodi v mesecih, ko se število obiskovalcev gora poveča.

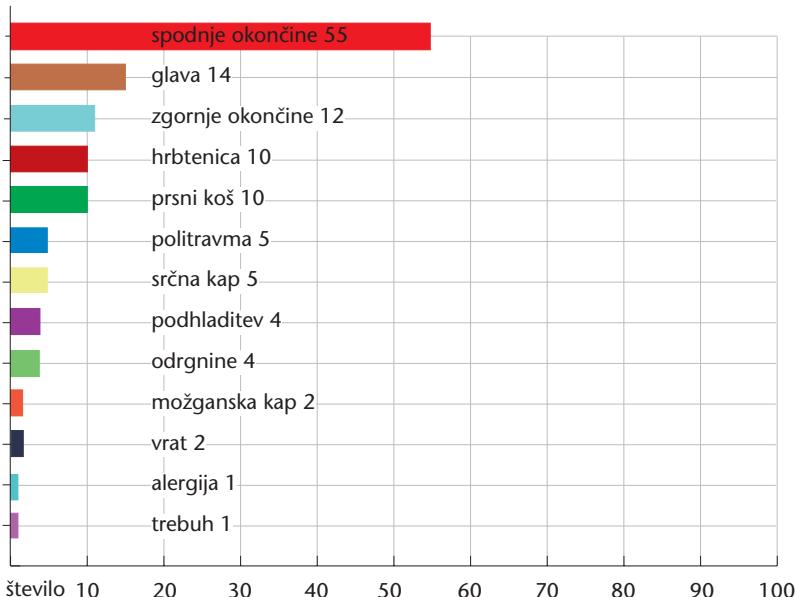
70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Usposobljenost ponesrečencev (od leta 1997 do vključno 2006)



Navedeni podatek jasno kaže, da alpinisti in reševalci niso tista skupina, ki bi bila največkrat udeležena v nesrečah v gorah, ampak so to v prvi vrsti različni obiskovalci gora, nato planinci in nato ostali. Predvsem je zaskrbljujoč podatek v razdelku *turist*, ki jasno kaže, da vse več različnih ljudi prihaja v gore, njihovo znanje in oprema pa sta pomanjkljivi.

Telesne poškodbe (od leta 1997 do vključno 2006)



Nekaj statističnih podatkov od leta 1997 do vključno 2006

Na to, kateri del telesa je največkrat poškodovan, vplivajo okoliščine nesreče, ki so vsakič različne. Podatki kažejo na veliko število poškodb spodnjih okončin, na kar nedvomno vpliva vse večje število obiskovalcev v sredogorju.

Reševalci postaje Tržič so v 10 letih opravili skupaj 161 posredovanj, oziroma skupaj 3193 ur reševalnega dela. V posredovanjih je sodelovalo skupno 45 reševalcev. Nekateri so sodelovali enkrat, drugi večkrat. Če izračunamo povprečje ur glede na število reševalcev (45), je posameznik opravil približno 70 ur reševalnega dela.

Ker se ob vsakem reševanju kar najbolj mudi ponesrečenca čimprej pripeljati do zdravnika in bolnišnice, to pomeni, da so časi skrajšani na minimum, reševalci pa psihično in fizično zelo obremenjeni.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

ČLANSTVO POSTAJE GRS TRŽIČ

AKTIVNI ČLANI



Anton Kralj

inštruktor

Rojen leta 1938, na postaji deluje od 1955, izpit za reševalca je opravil leta 1957.



Franci Kavčič

reševalec

Rojen leta 1942, na postaji deluje od 1960, izpit za reševalca je opravil leta 1965.



Jože Rožič

reševalec, miner snežnih plazov

Rojen leta 1943, na postaji deluje od 1964, izpit za reševalca je opravil leta 1967.



Janko Jerman

reševalec, miner snežnih plazov

Rojen leta 1948, na postaji deluje od 1969, izpit za reševalca je opravil leta 1973.



Filip Bence

reševalec

Rojen leta 1950, na postaji deluje od 1972, izpit za reševalca je opravil leta 1977.



Stane Sova

reševalec

Rojen leta 1951, na postaji deluje od 1980, izpit za reševalca je opravil leta 1984.



Janez Rožič

reševalec

Rojen leta 1953, na postaji deluje od 1972, izpit za reševalca je opravil leta 1977.



Peter Rožič

reševalec

Rojen leta 1954, na postaji deluje od 1972, izpit za reševalca je opravil leta 1977.



Slavko Frantar

reševalec

Rojen leta 1955, na postaji deluje od 1974, izpit za reševalca je opravil leta 1978.



Vili Vogelnik

reševalec

Rojen leta 1956, na postaji deluje od 1975, izpit za reševalca je opravil leta 1980.



Elimir Zrim

reševalec

Rojen leta 1957, na postaji deluje od 1975, izpit za reševalca je opravil leta 1980.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču



Matija Perko

reševalec

Rojen leta 1957, na postaji deluje od 1979, izpit za reševalca je opravil leta 1984.



Iztok Tomazin

zdravnik, reševalec letalec, zdravnik postaje

Rojen leta 1960, na postaji deluje od 1977, izpit za reševalca je opravil leta 1986.



Matjaž Kos

reševalec, tajnik

Rojen leta 1960, na postaji deluje od 1981, izpit za reševalca je opravil leta 1984.



Bojan Žohar

reševalec

Rojen leta 1961, na postaji deluje od 2000, izpit za reševalca je opravil leta 2004.



Igor Zalokar

pilot helikopterja

Rojen leta 1962, na postaji deluje od leta 1999,
reševalec od 2002.



Matjaž Fležar

zdravnik

Rojen leta 1963, na postaji deluje od 1999, izpit za reševalca je opravil leta 2005.



Robert Kralj

inštruktor, reševalec letalec, inštruktor letalskega reševanja,
namestnik načelnika
Rojen leta 1965, na postaji deluje od 1988, izpit za reševalca je
opravil leta 1990.



Janez Primožič

inštruktor, reševalec letalec, inštruktor postaje
Rojen leta 1967, na postaji deluje od 1988, izpit za reševalca je
opravil leta 1990.



Janko Meglič

reševalec
Rojen leta 1965, na postaji deluje od 1992, izpit za reševalca je
opravil leta 1995.



Milan Meglič

inštruktor, blagajnik
Rojen leta 1968, na postaji deluje od 1995, izpit za reševalca je
opravil leta 1998.



Primož Rožič

reševalec, referent za zveze
Rojen leta 1971, na postaji deluje od 2000, izpit za reševalca je
opravil leta 2004.



Slavko Rožič

inštruktor, načelnik
Rojen leta 1972, na postaji deluje od 1990, izpit za reševalca je
opravil leta 1995.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču



Aljaž Anderle

reševalec

Rojen leta 1973, na postaji deluje od 1992, izpit za reševalca je opravil leta 1997.



Klemen Belhar

pripravnik

Rojen leta 1973, na postaji deluje od 2004.



Dejan Jekovec

reševalec, gospodar opreme

Rojen leta 1974, na postaji deluje od 1999, izpit za reševalca je opravil leta 2002.



Andreja Jagodic

pripravnica

Rojena leta 1975, na postaji deluje od 2005.



Primož Štamcar

reševalec

Rojen leta 1977, na postaji deluje od 2000, izpit za reševalca je opravil leta 2004.



Sašo Rožič

reševalec

Rojen leta 1977, na postaji deluje od 2004, izpit za reševalca je opravil v začetku leta 2007.



Martina Štamcar

reševalka

Rojena leta 1978, na postaji deluje od 1998, izpit za reševalko je opravila leta 2002.



Luka Zajc

reševalec

Rojen leta 1978, na postaji deluje od 2001, izpit za reševalca je opravil leta 2005.



Martin Belhar

reševalec

Rojen leta 1979, na postaji deluje od 2001, izpit za reševalca je opravil leta 2005.



Primož Hostnik

reševalec

Rojen leta 1982, na postaji deluje od 2001, izpit za reševalca je opravil leta 2005.



Matej Smerkolj

reševalec, skladisčnik

Rojen leta 1984, na postaji deluje od 2004, izpit za reševalca je opravil v začetku leta 2007.



Miran Tišler

pridruženi član, vodnik lavinskega psa

Rojen leta 1956, s postajo sodeluje od leta 1999.

ZASLUŽNI ČLANI



Janko Krmelj

Rojen leta 1926, član postaje od 1958.



Milan Kutin

Rojen leta 1928, član postaje od 1958.



Joža Januš

Rojen leta 1930, član postaje od 1949.



Franci Primožič

Rojen leta 1930, član postaje od 1949.



Vinko Švab

Rojen leta 1933, član postaje od 1960.



Alojz Bergant

Rojen leta 1935, član postaje od 1955.



Ludvik Rožič

Rojen leta 1946, član postaje od 1964.



Nadislav Rožič

Rojen leta 1947, član postaje od 1964.



Janez Lončar

Rojen leta 1948, član postaje od 1969.



Dušan Srečnik

Rojen leta 1949, član postaje od 1969.



Janez Grohar

Rojen leta 1950, član postaje od 1972.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču



Marjan Gros

Rojen leta 1953, član postaje od 1972.

OSTALI ČLANI



Štefan Močnik

Rojen leta 1940, član postaje od 1987.



Janez Kavar

Rojen leta 1950, član postaje od 1983.



Anda Perdan

Rojena leta 1952, zdravnica, članica postaje od 1987.

ČLANI, UMRLI V ZADNJEM DESETLETJU



Jernej Perko

Rojen leta 1931, član postaje od 1951. Umrl je leta 2006.



Vili Globočnik

Rojen leta 1941, član postaje od 1958. Umrl je leta 2005.



Marjan Štamcar

Rojen leta 1950, član postaje od 1979. Umrl je leta 2004.



Drago Štefe

Rojen leta 1925, član postaje od 1949. Umrl je leta 2002.



Janez Štefe

Rojen leta 1923, član postaje od 1959. Umrl je leta 2002.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču



Marjan Salberger

Rojen leta 1929, član postaje od 1946. Umrl je leta 2000.



Tomaž Kavar

Rojen leta 1941, član postaje od 1969. Umrl je leta 2000.



Nadislav Salberger

Rojen leta 1912, član postaje od 1937. Umrl je leta 1999.
Ustanovni član postaje.



Marjan Perko

Rojen leta 1926, član postaje od 1946. Umrl je leta 1998.

POKOJNI NEKDANJI ČLANI POSTAJE (od ustanovitve)

Anton Ahačič

Rojen leta 1922, član postaje od leta 1963 do 1967, umrl leta 1991.

Libor Matjaž Anderle

Rojen leta 1952, član postaje od leta 1969, umrl leta 1995.

Borut Bergant

Rojen leta 1954, smrtno se je ponesrečil na Jalung Kangu leta 1985.

Danilo Cingerli

Rojen leta 1904, ustanovni član, načelnik reševalnega odseka od leta 1939 do 1941.

Maks Debevc

Rojen leta 1919, reševalec, umrl leta 1944 med bombnim napadom na žel. postajo v Celovcu.

Karol Globočnik

Rojen leta 1910, ustanovni član, umrl leta 1996.

Janez Hladnik

Rojen leta 1939, smrtno se je ponesrečil na Grossglocknerju leta 1963.

Jože Jagodic

Rojen leta 1921, član postaje od leta 1955 do leta 1967, umrl leta 1995.

Jernej Januš

Rojen leta 1927, član postaje od leta 1961, umrl leta 1995.

Rok Kramar

Rojen leta 1919, reševalec, kot partizan je leta 1945 umrl v Lomu pod Storžičem.

Rajko Marenčič

Rojen leta 1913, član postaje od leta 1955, umrl leta 1994.

Miha Peharc

Rojen leta 1921, član postaje od leta 1958, umrl 1977.

Stanko Poljanšek

Rojen leta 1913, reševalec, kot partizan je leta 1945 umrl med napadom v Savinjski dolini.

Avgust Primožič

Rojen leta 1909, ustanovni član, prvi načelnik reševalnega odseka, umrl leta 1996.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Andrej Robič

Rojen leta 1928, zdravnik, član postaje od I.1951, umrl leta 1991.

Jože Rozman

Rojen leta 1955, član postaje od leta 1977, smrtno se je ponesrečil na Kangčendzengi leta 1991.

Bogomir Rožič

Rojen leta 1942, smrtno se je ponesrečil v Storžiču leta 1965.

Riko Salberger

Rojen leta 1946, smrtno se je ponesrečil na Triglavu leta 1969.

Ivan Šterling

Rojen leta 1940, član postaje od leta 1963, umrl leta 1994.

Franc Tišler

Rojen leta 1912, član postaje od petdesetih let, umrl leta 1964.

Alojz Zaletel

Rojen leta 1929, član postaje od leta 1946, umrl leta 1987.

Mira Zaman

Rojena leta 1953, zdravnica, članica postaje od leta 1982, umrla leta 1991.

OSTALI NEKDANJI ČLANI POSTAJE (od ustanovitve)

Blaž Belhar

Rojen leta 1975, sodeloval v letu 1996.

Andrej Bračun

Rojen leta 1973, pilot helikopterja SV, sodeloval v letu 2003.

Drago Gril

Rojen leta 1954, policist, pripravnik leta 1976.

Stojan Herak

Rojen leta 1949, pripravnik od 1976 do 1984, vodnik lavinskega psa.

Niko Hladnik

Rojen leta 1941, pripravnik, sodeloval od 1963 do 1965.

Peter Ježek

Rojen leta 1928, član postaje od 1960. Leta 1964 je odšel v Radovljico, kjer so ustanovili svojo postajo GRS.

Zvone Korenčan

Rojen leta 1948, sodeloval od 1975 do 1979, nato odšel v GRS Kranj.

Anton Košir

Rojen leta 1939, pripravnik, sodeloval od leta 1961 do 1964, nato odšel v Radovljico.

Mirko Kunšič

Rojen leta 1947, novinar, sodeloval od 1979 do 1997.

Anton Majcen

Rojen leta 1947, policist, vodnik lavinskega psa.

Dušan Markič

Rojen leta 1958, pripravnik 1977, sprejet med člane 1980, sodeloval do leta 1988.

Franci Meglič

Rojen leta 1961, pripravnik, sodeloval od 1984 do 1987.

Alojz Merčun

Rojen leta 1965, policist, vodnik lavinskega psa od 1985 do 1989.

Polde Ojstršek

Rojen leta 1940, pripravnik, sodeloval od 1964 do leta 1967.

Željko Perko

Rojen leta 1956, pripravnik, sodeloval od 1977 do leta 1981.

Jurij Radon

Rojen leta 1934, član postaje od 1952, sodeloval do odhoda v tujino (živi na Švedskem).

Jože Romšak

Rojen leta 1952, policist, pripravnik od 1984 do 1987 (prišel iz GRS Kranj).

Tone Soklič

Rojen leta 1942, sodeloval na postaji leta 1979.

Marjan Srečnik

Rojen leta 1948, pripravnik, sodeloval od 1965 do 1970, ko je zaradi službe prestopil v GRS Radovljica.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Andrej Štamcar

Rojen leta 1936, sodeloval na postaji od 1963 do 1967.

Andrej Valant

Rojen leta 1941, pripravnik, sodeloval od leta 1961 do 1962.

Branko Zupančič

Rojen leta 1957, sodeloval od leta 1979 do 1982.

Peter Žula

Rojen leta 1928, policist, pripravnik od leta 1962 do 1968, ko je zaradi službe prestopil v GRS Radovljica.

Postaja GRS Tržič in Alpinistični odsek (AO) Tržič sta v preteklosti pogosto imela skupne sestanke, zaradi tega je bilo na mnogih tečajih in drugih aktivnostih, ki jih je organizirala Postaja GRS Tržič, aktivno prisotnih veliko članov Alpinističnega odseka Tržič. Med podatki Postaje GRS Tržič, ki smo jih našli v našem arhivu, smo naleteli na veliko imen tržiških alpinistov, smučarjev in še koga, vendar pa niso bili reševalci, nekateri od njih pa so kljub temu sodelovali v reševalnih akcijah. Skratka področje, ki ni dovolj pojasnjeno.

Možno je, da smo pri navajanju sodelujočih članov nehote koga izpustili, vendar drugačnih podatkov žal nismo našli.

Od ustanovitve Postaje GRS Tržič leta 1937 so postajo vodili naslednji načelniki

Načelniki	od leta	do leta	skupaj
Avgust Primožič, roj. 1909	1937	1938	2 leti
Danilo Cingerli, roj. 1904	1939	1941	3 leta
Nadislav Salberger, roj. 1912	1946	1947	2 leti
Marjan Perko, roj. 1926	1948		1 leto
Nadislav Salberger, roj. 1912	1949	1951	3 leta
Alojz Zaletel, roj. 1929	1952		1 leto
Nadislav Salberger, roj. 1912	1953	1961	9 let
Marjan Salberger, roj. 1929	1962	1978	17 let
Anton Kralj, roj. 1938	1979	1997	19 let
Matija Perko, roj. 1957	1998	2005	8 let
Slavko Rožič, roj. 1972	2006		

ODPRAVA TRŽIŠKIH GORSKIH REŠEVALCEV V PAMIR

Slavko Rožič

Kirgizija

Površina: 198.999 km²

Prebivalci: 5.081.429

Glavno mesto: Biškek, 589.000 prebivalcev

Veroizpoved: muslimani 75%, ruski pravoslavnici 20%, ostali 5%

BDP na prebivalca: 1.600 USD

Ideja o odpravi reševalcev je že dolgo visela v zraku, pobudo za pričetek vsega pa je dal dr. Iztok Tomazin, ki ima tudi sicer največ izkušenj v visokih gorah Azije. Kmalu se je izoblikovala ekipa štirih reševalcev, enega alpinista in dveh pridruženih članov, za cilj pa smo si izbrali sedemtisočak Pik Lenina (7134 m) v Pamiru. Zaradi politične situacije smo kar nekaj časa oklevali, ali se podati na pot ali ne, ampak na koncu smo se vseeno odločili in 15. julija 2006 smo v Kirgizijo odpotovali: vodja dr. Iztok Tomazin, člani Milan Meglič, Slavko Rožič, Vili Vogelnik, Miha Lovrenčak (AO Tržič), Mateja Vrhunec (Akademski AO) ter Franc Tertinek z Mute na Koroškem. Iztok, Milan, Miha in Mateja so imeli namen tudi smučati z vrha.

Z Brnika smo prek Istanbula prispeli v glavno mesto Kirgizije Biškek, od tam pa z letalom do mesta Oš, kjer smo nakupili manjkajočo hrano in uredili formalnosti za vzpon na goro. Iz Oša smo se s kamionom vozili 10 ur do baznega tabora v Ačik - Tašu (3615 m).



*Z leve: Milan Meglič,
Franc Tertinek, Vili Vogelnik,
Slavko Rožič, Iztok Tomazin
in Mateja Vrhunec
Foto: Miha Lovrenčak*

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Privajanje na višino je ena bistvenih stvari pri vzponih na visoke gore, tako da smo že prvi dan v bazi opravili aklimatizacijsko turo na greben Petrovskaje, povzpeli smo se na 4100 m. Nato smo se odpravili proti taboru ena oz. ABC (advanced base camp) na višini 4400 m. Pot nas je vodila prek ledenika, na srečo je bilo nekaj novega snega, tako da nismo imeli pretiranih skrbi zaradi nevarnih ledeniških razpok.

Naslednji dan smo nadaljevali vzpon proti taboru 2 (5400 m). Vzpon smo začeli ob 3. uri po polnoči, bilo je peklenko mraz. Ko pa smo postavili šotore v taboru, pa je postal neznosno vroče, Vili je nameril kar $+40^{\circ}\text{C}$! Po slabo prespani noči smo se naslednjega dne v slabem vremenu (megla, veter) vsi povzpeli na Pik Razdelnaya (6130 m), še enkrat prespalni na T2 in se nato vrnili v ABC. Milan je z Razdelnay tudi smučal. Sledila sta dva dneva počitka in obilo dela za Iztoka, saj je večina članov odprave zaradi okužene vode dobila drisko.

26. avgusta smo se ponovno povzpeli na T2, tokrat nam je šlo kljub težkim nahrbtnikom precej lažje, naslednji dan pa je sledil vzpon do T3 na višini 6000 m. Tega dne sta vrh dosegla dva kolega iz radovljiske smučarske odprave. Za zadnji del vzpona je značilen predvsem zelo zelooo dolg greben in močan veter, ki kroji uspeh marsikateri odpravi. Vzpon na vrh običajno traja od 8 do 12 ur, odvisno od razmer, dodaten problem pa so še vsakodnevni viharji, ki se začnejo po drugi, tretji uri popoldan. Ob treh ponoči ni nič kaj dobro kazalo, močni sunki vetra so butali v šotore, tako da smo kar nekaj časa še odlašali. V takih primerih so odločilne izkušnje in Iztok, ki jih ima največ, nam je rekel, da se vedno splača vsaj poižkusiti. Tako so Milan, Miha in Franc začeli ob štirih, Iztok in Mateja nekoliko kasneje, midva z Vilijem pa ob petih. Bilo je peklenko mraz, še posebej takrat, ko je vzhajalo sonce. *Nohtalo* se nam je in nas zeblo v noge. Miha je zaradi tega moral obrniti na višini pbl. 6400 m, Mateja pa še nekoliko prej. Iztok in Milan sta s seboj nesla tudi smuči, slednji jih je pustil pod najtežjim delom grebena, ki se dovolj zgovorno imenuje Nož.

V času ene ure smo na vrhu stali Milan, Franc, kolega iz radovljiske odprave, Iztok in Slavc.



*Milan Meglič in Franc
Tertinek na vrhu 7134 m
visokega Pik Lenina
Foto: arhiv Milan Meglič*

Odprava tržiških gorskih reševalcev v Pamir

Vili je žal moral obrniti le dobrih sto višinskih metrov pod vrhom zaradi prebavnih težav. Iztok je z vrha odsmučal nazaj proti taboru 3, po njegovih besedah sploh ni bilo enostavno. Naše delo na gori je bilo končano, uspeli smo priti na vrh Pik Lenina. Za zaključek pa so vsi smučarji odsmučali še s Pik Razdelnaye do T1. Odprava je bila uspešna, štirje člani smo prišli na vrh, ostali pa so si pridobili pomembne izkušnje.

Zaključek: Odprava je bila uspešna. Vrh smo ob premišljeni aklimatizaciji in solidnem vremenu štirje člani dosegli dokaj hitro - deseti dan po prihodu v bazni tabor. Opravljen je bil tudi smučarski spust z vrha. (citat iz uradnega poročila vodje odprave dr. Tomazina)

Odpravo so podprli:

Občina Tržič, Fidimed, MG Metal, Postaja GRS Tržič, Kolinska, Lekarna Deteljica in Vrh. Večino stroškov odprave pa smo si plačali udeleženci sami.

SKUPNE TURE

Jože Rožič - Drvač

Spontano se je pred desetletjem začelo organizirati skupne ture, katerih cilj je predvsem druženje in spoznavanje nam še nepoznanih kotičkov Alp in Dolomitov. Ponavadi se članom pridružijo še prijatelji in sorodniki, da se malo oddolžimo za vse dneve, ko jih zaradi naše dejavnosti zanemarjam. Izbira izhodišč je taka, da si vsak po svojih željah in sposobnostih prilagaja svoje cilje. Mislim, da smo v tem tudi uspeli in skupaj preživeli kar nekaj dni v gorah. Velikokrat se v spominih vračamo v koče in na vrhove, kjer smo toliko lepega doživeli, da so vsi naporji in razne vremenske nevšečnosti pozabljjeni. Ostanejo le lepi spomini na doživetja in osvojene vrhove. Ob vsem tem pa se naše prijateljske vezi še bolj poglabljajo in utrjujejo.

Na Ortler, leta 1996, smo se podali z namenom, da se nanj povzpnemo po različnih smereh, a zaradi slabih vremenskih pogojev je uspelo samo najbolj zagnanim po normalnem pristopu iz Suldna mimo koče Payerhutte, 3029 m. Nameravani obisk Dolomitov ob povratku pa smo zaradi slabih vremenskih pogojev preložili na kakšno drugo priložnost. Prijeten večer v koči, poln humorja, petja in zabave, nas je vzpodbudil, naj bi v bodoče vsako leto organizirali vsaj en izlet ali turo v nek nam manj poznani predel gora, kjer bi vsak lahko zadostil svojim potrebam po osvajanju novih sten in vrhov.

Da govorjenje pod Ortlerjem ni bilo samo prazno nakladanje smo dokazali v jubilejnem letu (60 let GRS Tržič) in organizirali tedenski izlet v dolino Aoste in Vališke Alpe, z namenom, da vsem udeležencem omogočimo pristop na vrh, višji od štiri tisoč metrov. Najprej smo opravili vzpon na Gran Paradiso, 4061 m, iz vasice Point. Na kamp pod to goro nas vežejo lepe in zabavne dogodivščine, a pot nas je vodila naprej v Cervinio pod mogočni lepotec Matterhorn, kjer smo poleg vzpona vseh udeležencev na Breithorn, 4164 m, opravili še nekaj drugih pristopov in plezalnih vzponov. Na poti domov smo si ogledali in preizkusili še znano plezalno središče Arko in se preko dolomitskih prelazov polni lepih vtipov in doživetij vrnili domov.

Naslednje leto, 1998, so prišli na vrsto Dolomiti in utaborili smo se v kampu Olimpia v Cortini. Seveda nas ni privlačila mondenost Cortine, ampak gore v njenem okolju. Opravili smo ture na Col Rossa, 2166 m, Tofano di Rozes, 3225 m, Cima Cadin N.E., 2788 m, in se z žičnico popeljali v kraljestvo Marmolade pod vrh di Rocca, 3309 m, ki smo ga tudi osvojili. Vračali smo se čez Tirolsko mimo Zell am See in se preko prelaza Katschberg veseli in zadovoljni vrnili domov.

Za Paklenico, plezalski raj, smo se odločili, da obudimo spomine na razne plezalne avanteure iz preteklosti, ugotovimo, kakšno je stanje po balkanski vojni in seveda še kaj lažjega splezamo, kar nam je v celoti uspelo. Preplezali smo nekaj lažjih smeri in prehodili nekaj poti v okolici Paklenice. Čeprav se nas na pot ni podalo veliko, je bilo prijetno in polni novih doživetij smo se vračali domov.

Grossglockner, 3797 m, desetletja od Tržičanov najbolj obiskani tri tisočak, je prišel na vrsto kot prvi v novem tisočletju. Nanj smo se podali iz Kalsa, nekaj po normalni smeri od Studlhutte, ostali pa so opravili vzpon po malo težjem grebenu Stüdlgrat. V zelo lepem vremenu nam tudi velika gneča na vršnem grebenu ni mogla pokvariti razpoloženja in veselja po opravljenem vzponu.

Leta 2001 je obisk Dolomitov veljal kraljici Civetti, katero smo v večini osvojili po zavarovani poti aleškega ljudstva (Via ferrata degli Alleghessi). Opravljenih je bilo še nekaj plezalnih vzponov in pohodov, potem pa smo se preselili v Cortino in še tam opravili vzpon na Laguzuoi, 2778 m, po poti in rovih iz prve svetovne vojne. Zelo aktivno izkoriščeni konec tedna, ki bo vsem ostal v lepem spominu.

Za obisk Dachsteina, 2995 m, nas je navdušil članek v Planinskem vestniku o moderni varovani plezalni poti Der Johann, po kateri je večini uspel vzpon na vrh. Vzpon je zelo atraktiven in temu primerno zahteven in izpostavljen.

Za zaključek še prijeten sprehod na lahek vrh Rotellstein. Prijetno bivanje v kampu smo popestrili s plavanjem, odbojko na mivki in oddihom pod nagačenim bivolom. Med potjo smo z navdušenjem opazovali lepo urejene smučarske centre, katerih je v tem predelu ogromno, in si zaželeli tudi zimskega obiska.

O gori Zugspitze, 2962 m, je bilo že toliko govora, da smo se odločili za obisk. Hitler jo je hotel celo povečati na tritisočak z umetnimi sredstvi. Gora je z vseh strani preprede na z žičnicami in v lepem vremenu mora biti obisk turistov zelo velik. Nam vreme ni bilo



*Del skupine pri koči pod vrhom 3220 m visoke Civette
Foto: Vili Vogelnik*



*Na vrhu 2995 m visokega
Dachsteina*

Foto: Peter Rožič

naklonjeno, a vseeno smo vsi bili na vrhu, po različnih variantah z različnimi sredstvi. Ta izlet je bil v znamenju dežja in bolj pripluli kot pripeljali smo domov. V vsaki stvari pa je tudi nekaj dobrega, ni bilo navala turistov in v deževnem vremenu je več časa za razpravljanje in načrtovanje novih podvigov.

Leta 2004 nas spet premamijo sončni Dolomiti in odločimo se za gore nad Sextenom. Utaborimo se v kampu Olimpia blizu Toblacha. Del ekipe pa je odšel pod Cine, kjer so opravili več plezalnih vzponov in vzpon na M. Paterno, 2744 m. Prvi dan smo se povzpeli na Croda Roso di Sesto, 2965 m, in nekaj jih je naredilo krožno turo mimo koče Zsigmondy-Comici, 2224 m, v osrčje Sexstenskih Dolomitov. Naslednji dan pa smo skupaj osvojili Helm, 2433 m, v Karnijskih Alpah. Spet smo spoznali nov del Dolomitov in se zadovoljni vrnili preko prelaza Kreuzberg, 1636 m, in ob reki Piavi mimo Tolmezza domov, polni novih doživetij in načrtov za naslednje leto.

O pogorju Kaisergebirge, kjer so se veliko udejstvovali nemški alpinisti, je bilo že toliko povedanega, da smo z velikim zanimanjem čakali, da končno spoznamo tudi te gore. Za začetek smo se podali na najvišji vrh skupine Ellmauer Halt, 2344 m, za naslednji dan pa smo načrtovali obisk alpinistično zanimivejšega predela, a to nam je preprečilo deževje. Kljub temu, da načrtov nismo uspeli v celoti izpeljati, je bil izlet prijeten in videli smo spet mnogo novega. Nismo bili razočarani nad slabim vremenom, a nam je bilo kar težko pri srcu, ko smo v dežju pospravljali šotore. V boljših pogojih bi lahko videli in doživeli še marsikaj in bolje spoznali te lepe gore, ki kar malo spominjajo na naše Kamniške Alpe.

Deseto leto naših potepanj po evropskih gorstvih smo žeeli zaključiti na malo drugačen način, bolj popotniško in avanturistično. Za cilj smo si izbrali severni Velebit in znano Premužičeve stazo. Mogoče ravno zaradi spremenjenega termina in dejstva, da je bil koncept te ture zamišljen malo drugače, odziv kljub začetnemu navdušenju ni bil pretiran. A turo smo na koncu izpeljali, imeli smo se dobro in prišli do spoznanja, da je bilo vredno priti na Velebit in uživati v razgledu na širni Jadran na eni strani in na neskončne

Skupne ture

gozdove Like na drugi. Upam pa tudi, da bo v jubilejnem letu udeležba na našem skupnem izletu večja, kot je bila v letu 2006.

V tem desetletju se nam je nabralo kar nekaj lepih doživetij in bilo bi zelo škoda, če s to aktivnostjo ne bi nadaljevali. V tej tekmi s časom si le vzemimo kakšen dan, da skupaj uživamo v prelepi gorski naravi in si naše prijateljstvo še bolj utrdimo, kar nam bo koristilo tudi pri reševalnem delu, obenem pa si tako širimo tudi našo gorniško razgledanost. Želim si preživeti še veliko dni v prijetni družbi prijateljev, kjerkoli v naših in tujih gorah.

SODELOVANJE NUJNE MEDICINSKE POMOČI TRŽIČ Z GRS TRŽIČ

Janez Primožič

V Tržiču je zanimivo sodelovanje ekipe nujne medicinske pomoči Zdravstvenega doma Tržič s postajo Gorske reševalne službe Tržič. Zaradi oblike terena, ki je v veliki meri gorsko, prihaja večkrat do intervencij reševalnih ekip na nedostopnih in težko dostopnih terenih, tako ima sodelovanje z GRS še večji pomen.

Gorska reševalna služba (sedaj Društvo GRS Tržič) pokriva sledeče področje občine Tržič: vzhodni del pobočij Dobrče in Begunjščice, pobočja Vrtače, Košutice, južno stran celotnega grebena Košute, severno ostenje Storžiča ter Kriško goro. Iz tega je razvidno, da je v tržiški občini veliko težko dostopnih in nedostopnih terenov, kamor ekipa nujne medicinske pomoči v primeru intervencije s svojo opremo, znanjem in sposobnostmi ne more priti, ne da bi pri tem reševalci ogrožali sami sebe. Tako se je v Tržiču razvilo sodelovanje med ekipo nujne medicinske pomoči in gorsko reševalno službo. Prav člani GRS smo opremljeni in usposobljeni po tehnični in strokovni plati za gibanje in delo na težko dostopnih in nedostopnih terenih. Ker smo nekateri zaposleni v NMP Tržič tudi člani GRS Tržič, se je nivo kvalitete oskrbe ponesrečencev in nenačno obolelih dvignil na skoraj profesionalno raven.

Aktiviranje članov GRS pred reševanjem poteka preko Centra za obveščanje na telefonsko številko 112. Operater v Centru za obveščanje preko pozivnikov obvesti člane GRS



*Ponesrečenec je oskrbljen in pripravljen za transport
Foto: Vili Vogelnik*

na določenem področju. Enako velja tudi v primeru, ko potrebuje posredovanje GRS ekipa NMP. Obe službi se pri svojem delu srečujeta na več načinov, čeprav se v ospredju pojavljajo štirje:

- ko ekipa GRS pokliče službo NMP za pomoč pri akciji, na katero so bili klicani iz Centra za obveščanje;
- kadar sta hkrati aktivirani obe ekipi;
- kadar ekipa NMP zaradi nedostopnosti terena ne more do ponesrečenca;
- zaradi potrebe po izobraževanju v obeh službah.

Na primer, poleti leta 2000 se je pri plezanju v vzhodni steni Begunjščice ponesrečil alpinistični pripravnik, ki je padel približno 40 m in obvisel na vrv. V reševanje so se hkrati vključili člani GRS Tržič, NMP Tržič in policijski helikopter. Ker je ponesrečeni visel v navpični, delno previsni steni, postopka imobilizacije tam ni bilo mogoče izvesti. Tako ga je zdravnik reševalcev letalec pripel nase, s pomočjo elektromotornega vitla so ju dvignili do helikopterja, (ne da bi ju vkrcali), in tako odleteli na mesto, kjer je čakala ekipa NMP in člani GRS. Ker je ponesrečeni že prej visel v plezalnem pasu, mu dodatni premiki pri tem transportu niso bili povzročeni. Helikopter je lebdel nad reševalci, počasi spustil poškodovanega in zdravnika do tal, kjer so ga namestili v vakuumsko blazino, nato vzpostavili vensko pot in ga oskrbeli za transport. Med tem je helikopter pristal, vanj so naložili ponesrečenca in ga odpeljali v bolnišnico.

Pozimi, leta 2004, sta se pri sankanju z vrha Ljubelja dve ženski zaleteli v obcestni steber. Pri tem si je ena poškodovala prvo in drugo ledveno vretence, druga pa koleno. V teku reševanja pa se je nekaj metrov više še en sankač zaletel v betonski robnik in si pri tem poškodoval stegnenico (kompliciran zlom). Pri reševanju so sodelovali člani NMP Tržič (dva zdravnika in en zdravstveni tehnik), ki so oskrbeli poškodovance po medicinski plati. Deset članov GRS Tržič in en član GRS Kranj so poskrbeli za transport ponesrečenih do mejnega platoja Ljubelj, kjer so težko poškodovano in poškodovanca naložili v helikopter letalske enote policije, s katerim so jih prepeljali v klinični center. Ponesrečenko s poškodbo kolena pa so z vozilom NMP Tržič prepeljali v bolnišnico na Jesenicah.

Prav tako so pozimi 2004 našli nenadno obolelega starejšega gospoda, ležečega pred svojim vikendom. Do njega se ni bilo mogoče pripeljati z reševalnim vozilom NMP Tržič. Za pomoč so zaprosili člane GRS Tržič, ki so bolnika po oskrbi (NMP Tržič) potem prepeljali do reševalnega vozila.

V decembru 2005 so bili na klic zdravnice NMP Tržič preko Centra za obveščanje sklicani člani GRS Tržič, da pomagajo pri transportu obolelega pacienta od domače hiše, do katere je vodila samo strma poledenela kolovozna pot. Člani GRS Tržič so obolelega s pomočjo tipiziranih transportnih sredstev (UT 2000) prepeljali do reševalnega vozila.

Podobnih primerov je še veliko. Tako nam pregled dela reševalnih ekip v tržiški občini od leta 2000 naprej pove, da je sodelovanje NMP Tržič z GRS Tržič zelo dobrodošlo. Člani

70 let gorske reševalne službe v Tržiču



*Premestitev ponesrečenke v
vozilo NMP Tržič pri kmetiji
Matizovec pod Kofcami,
18. aprila 2004
Foto: Peter Rožič*

GRS lahko pomagajo na terenih, ki za ekipo NMP predstavljajo problem zaradi dostopa, neprimerne opreme in skrbi za svojo varnost. Vsako gibanje na terenih in mestih, kjer se za varno gibanje potrebuje posebna oprema za varno gibanje, delo in napredovanje, je za vse, ki niso usposobljeni za pravilno uporabo te opreme, lahko zelo nevarno. S takšnimi nepremišljenimi dejanji se lahko škoduje sebi in drugim, zato je zelo pomembno, da v takšnih primerih sodelujemo s tistimi službami, ki so zato usposobljene in opremljene.

Zaradi boljšega sodelovanja obeh ekip se kaže potreba po izobraževanju tako članov GRS o postopkih nujne medicinske pomoći, kot tudi ekipe NMP o pravilni in varni uporabi opreme za varovanje in varno gibanje na težko dostopnih mestih in v gorah. Ta znanja najlažje podajajo tisti, ki so člani obeh služb.

Sodelovanje NMP Tržič in GRS Tržič se je izkazalo kot zelo dobro, saj je vsem skupni cilj pomagati obolelim in poškodovanim takrat, ko pomoč potrebujejo. Prav ti imajo od tega sodelovanja največjo korist, saj se jim le tako omogoči transport do medicinske oskrbe, ali pa se čas transporta občutno skrajša.

HELIKOPTERSKO REŠEVANJE V GORAH

Robert Kralj

Prva znana pomoč ljudem iz zraka je bila opravljena leta 1870, in sicer evakuacija 140 poškodovanih iz Pariza s pomočjo balona, napoljenega s topnim zrakom. Znano je tudi reševanje ranjenih iz Oetztalskih Alp z avionom znamke Štoklja v drugi svetovni vojni ter reševanje ranjencev v korejski in vietnamski vojni. Leta 1955 so za reševalne prevoze pričeli uporabljati zračna plovila za ploskovno pristajanje.

Letalske polete za potrebe reševanja z gora je začel uvajati g. Hermann Geiger z letalom znamke Pilatus.

V Sloveniji je bilo prvo reševanje s pomočjo helikopterja izvedeno leta 1963 v Veliki Dnini pod severno steno Škrlatice, in sicer s pomočjo avstrijskega helikopterja. Takrat so slovenski gorski reševalci spoznali prednost helikopterskega reševanja.

Prva praktična uporaba helikopterja Burduš za potrebe reševanja v slovenskih gorah je bila izvedena na vaji 4. decembra leta 1967. Omenjena vaja je takrat obsegala seznanitev s helikopterjem, nevarnosti pri gibanju okoli helikopterja, možne načine uporabe ter prevoz opreme in moštva na določena mesta.

Isti helikopter je v reševanju prvič sodeloval leta 1968, ko so ga pri reševanju v Čopovem stebru uporabili le za prenos opreme. Le dva meseca kasneje, meseca marca, je na planovino pod severno steno Mojstrovke, prvič v zgodovini slovenskega helikopterskega



*Pomoč reševalca letalca za varen pristanek na terenu
Foto: Mirko Kunšič*

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

reševanja, helikopter na kraj nesreče prinesel zdravnika, reševalce in opremo, s kraja pa v bolnišnico odpeljal hudo poškodovano planinko. Državna uredba o izvajanju zaščite, reševanja in pomoči s pomočjo helikopterjev je nalogo reševanja v gorah naložila slovenski Policiji, v primeru zasedenosti le-te pa naloge reševanja v gorah ravno tako kvalitetno opravlja tudi Slovenska vojska. V procesih izobraževanja in usposabljanja sodelujejo posadke obeh helikopterskih baz, s čimer se doseže poenotenje postopkov in uigranost ekip.

Danes, pri takšnem številu nezgod v gorah, si reševanja praktično ne predstavljamo več brez helikopterja, saj se še tako zahtevna stenska reševanja opravijo v pičlih dveh urah.

Poleg hitrega odzivnega časa, od klica na pomoč do prihoda na kraj nesreče, ki je v času dežurstva ekipi za helikoptersko reševanje v gorah, na primer za naše tržiško območje, lahko komaj 15 minut, je helikopterski prevoz za poškodovanega predvsem bolj udoben, kar je velikokrat odločujočega pomena glede kvalitete in časa okrevanja po poškodbi.

Letno pri reševanju v gorah helikopter sodeluje povprečno v 30 do 40 %. Seveda pa si kljub takšni uporabnosti helikopterja pri reševanju v gorah reševalnega dela ne moremo predstavljati brez klasičnih gorskih reševalcev, saj se mora klasično in helikoptersko reševanje med seboj dopolnjevati, v danih reševalnih akcijah pa sodelovati in iskati sporazume o načinu izvedbe glede na najmanjšo stopnjo tveganja.

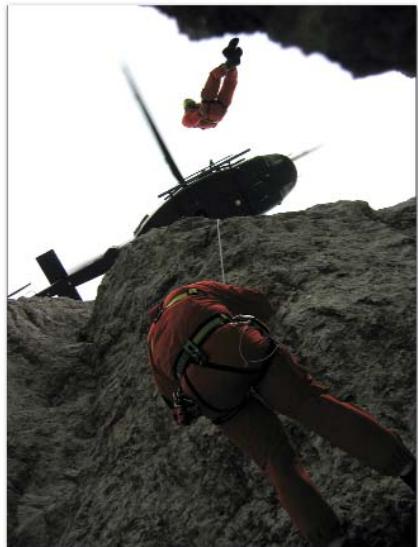
Tu imam v mislih predvsem to, da moramo na račun varnosti iz različnih vzrokov, največkrat vremenskih, včasih opustiti misel na izvedbo reševanja s helikopterjem, ne glede na stanje ponesrečenca, ki nikakor ne sme vplivati na odločitev o tveganju, še manj pa na miselnost, če tega ne bom naredil jaz, bo to naredil nekdo drug, ki bo potem boljši. Takšno tekmovanje pomeni štetje trupel, saj slej ko prej pride do nesreče. V glavah vseh sodelujočih mora biti razjasnjeno, do katere meje tveganja se gremo helikoptersko reševanje.

Zavedati se moramo tudi, da vstop zasebnikov v dejavnost helikopterskega reševanja v gorah ne pomeni napredka, ampak po zgledu Švice, Italije, ZDA in še nekaterih držav prej nazadovanje, najbolj seveda na področju varnosti (različni pogoji za helikopterje v zasebni lasti in državne helikopterje).

Da je helikoptersko reševanje v gorah resnično tvegano početje, pričajo številne nesreče, katerim se tudi v Sloveniji nismo mogli povsem izogniti (Ledine, Krvavec, Okrešelj). Stopnja tveganja pri helikopterskem reševanju v gorah je tako visoka, da sta si uspešno opravljena akcija in katastrofa zelo blizu. Zato reševanje v gorah s helikopterjem zahteva načrtno in strokovno urjenje celotne posadke in nenazadnje tudi izpopolnjevanje znanja celotnega reševalnega moštva.

Zavedati se moramo, da je vstopanje in izstopanje reševalcev iz lebdečega helikopterja za posadko helikopterja večkrat bolj zahtevna in nevarna operacija kot delo z vtlom,

Zahtevno helikoptersko stensko reševanje
Foto: Robert Kralj



zato je šolanje vsega reševalnega kadra za varno izstopanje in vstopanje v helikopter na terenu nujno potrebno.

Z rednim usposabljanjem, predvsem reševalcev letalcev in zdravnikov letalcev, se zagotavlja uigranost posadk helikopterja in reševalcev letalcev, zagotavlja se kar največja varnost z izvajanjem samo točno določenih postopkov pri helikopterskem reševanju, vključno z zagotavljanjem varnosti vseh sodelujočih v reševanju.

Reševalci letalci so tako usposobljeni od zagotavljanja varnosti drugim do izvedbe najbolj zahtevnih stenskih reševanj. Vse to daje več kot jasen odgovor na vprašanje, zakaj je denimo tudi na reševalni akciji, ko bomo helikopter uporabili le za prenos moštva in opreme, nujno potreben reševalec letalec, brez dvoma za varnost, saj je s svojim znanjem in obvezno direktno radijsko zvezo s posadko njihova desna roka.

Dovolj zgovoren primer, ki se je na vso srečo končal brez žrtev, je reševanje Tomaža Humarja v Himalaji, kjer so bili na *kupu vsi strokovnjaki*, le reševalec letalec na koncu vrvi je manjkal. Izurjeni reševalec letalec bi izvedel povsem rutinski maneuver prepenjanja iz stene na podvesno vrv. Vsi izgovori, da ta način zaradi moči helikopterja na tej višini ni izvedljiv, so izmišljeni, kar potrjuje dejstvo, da je v kritičnem trenutku pakistanski helikopter še imel toliko moči, da je *na srečo* lahko potrgal pomožne vrvice, s katerimi je bil Humar pritet v steno, in pa dejstvo, da so švicarski piloti, ki imajo izkušnje z letenjem v Himalaji, imeli natančne izračune, kako bodo z reševalcem letalcem na koncu podvesne vrvi, dvignili Tomaža iz stene.

Glede na to, da je helikoptersko reševanje resnično tvegan posel, je potrebno misliti tudi na upravičenost tveganja v normalnih razmerah, in sicer glede na resnost poškodbe.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču



Zaključek akcije tik pred mrakom

Foto: Robert Kralj

Najbolj upravičeno helikoptersko reševanje v normalnih pogojih letenja je brez dvoma reševanje poškodovanih s stopnjo poškodbe NACA 5 in 6. Veliko dvomov in polemike je okrog reševanja nepoškodovanih. V Švici, kjer so nekako najbolj ekonomsko usmerjeni, so ugotovili, da so tovrstna reševanja posledično ozioroma na dolgi rok povsem upravičena, saj so vsi nepoškodovani, ki so v gorah zašli v težave in zaprosili za pomoč, možni kandidati za hude nesreče, tudi s tragičnim koncem.

V zaključku naj povzamem bistvo, in sicer, da imamo vsi reševalci naloge in odgovornost, da poškodovane in drugače pomoči potrebne z gora in težko dostopnih terenov čim bolj ustrezno transportiramo do zdravstvene ustanove ozioroma na varno. Način transporta in izbira transportnega sredstva, kamor sodi tudi helikopter, ne sme biti nič drugega kot sporazumno dogovor med zemeljsko ekipo reševalcev in helikoptersko ekipo, upoštevajoč vremenske razmere in težavnost poškodbe, kar skupaj pomeni določitev najmanjšega tveganja.

Resnost poškodbe pa v izjemnih pogojih za letenje helikopterja ne sme vplivati na odločitev, helikoptersko reševanje da ali ne.

LAVINCI

Janez Kavar

V dveh zbornikih, ki smo jih ob častitljivih jubilejih tržiške postaje GRS izdali doslej, je bilo že veliko zapisanega o našem delu, o zgodovini naše postaje, o nas. Četudi smo jih v nekaterih zapisih tu in tam omenjali, pa doslej nismo namenili potrebne spoštljive pozornosti našim iskrenim in predanim sodelavcem pri reševalnem delu - lavinskim psom. Mogoče nisem najbolj poklican, doslej sem bil vodnik le enemu štirinožnemu prijatelju in sodelavcu, kljub temu skušam v imenu vseh tržiških vodnikov lavinskih psov GRS s pričajočim zapisom popraviti resnični dolg vseh nas!

Na tržiški postaji GRS je bil vedno posluh za lavinske pse, predvsem iz potrebe in zavedanja učinkovitosti lavinskih psov. K temu so nas znova in znova opominjale nesreče v snežnih plazovih. Leta 1937 pod Škarjevim robom, leta 1962 na graničarski poti na Zelenico, pa leta 1977 spet na Zelenici, leta 1987 nad Kofcami, maja lani na Storžiču ... V tržiškem koncu so bili lavinski psi vedno nujna potreba in so še vedno, zato smo tudi vodniki k temu delu in poslanstvu odgovorno pristopali. Zavedali smo se, da kaj hitro lahko pride klic na pravo reševalno akcijo v snežnem plazu iz marsikaterega tržiškega gorskega konca ali doline.

Biti vodnik lavinskega psa GRS ni vedno lahko, je pa neizmerno lepo! Začne se takrat, ko v gruči puhestih kepic izbereš eno izmed njih, s povešenimi uhlji, kot šivanke ostrimi zobki, iskrivega radovednega pogleda. Ta kepica zelo hitro raste, marsikaj ušpiči in postaja vse bolj spoštovanja vreden član pasje živalske vrste. Po sprehodih po domačem vrtu in bližnjih travnikih se začnejo prvi skupni izleti v gore, srečevanja s planinci in drugimi štirinožci, prva skupna noč v planinski koči. Po dobrem letu dni, ko največkrat skupaj že opravita kinološko *pasjo malo solo* in še kak tečaj poslušnosti, odideta na prvega izmed treh temeljnih tečajev za lavinske pse GRS.

Tečaji se razlikujejo po zahtevnosti, prvi je A tečaj in izpit, sledi mu B, konec triletnega uspešnega šolanja predstavlja vodniku diploma za tečaj in izpit C. Kuža tedaj dobi in prvič *obleče* rdečo oprsnico z velikim in razpoznavnim znakom GRS Slovenije. Ob vseh tečajih, izpitih in diplomah pa pravi vodnik lavinskega psa resnično postaneš takrat, ko med teboj in štirinožcem postaneš obojestransko razumljiva govorica gest, pogledov, barve glasu laježa in ton vodnikovega govora, govorica pasjega repa, znakov z nasršeno dlako in še veliko tega. Tedaj postaneta pes in vodnik enkratno uigran *tandem*, ki je sposoben skupaj narediti neizmerno veliko. Podkomisija za plazove pri GRS Slovenije vsako leto pred zimo pripravi t.i. *alarmno listo*, na kateri so glede na usposobljenost

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

razvрščeni lavinski psi in njihovi vodniki, z vsemi potrebnimi podatki za klic v primeru reševanja v snežnem plazu. Vsa naslednja aktivna leta gresta pes in vodnik na letni preizkus sposobnosti. Če preizkus uspešno opravita, potrdita svoje mesto na alarmni listi. Da pa je temu tako, so vmes potrebne ure in ure druženja, skupnega pohajkovanja po gorah, brskanja in lopatanja po snegu, sodelovanja na tečajih domače postaje GRS itd. Čeprav zelo resno delo, če pa se ga lotiš z veseljem in resnično ljubeznijo do živali, je to vse skupaj predvsem radoživa igra sobivanja psa in človeka, ki izvira še iz pradavnine.

Razen GRS se z reševalnimi in lavinskimi psi ukvarja tudi slovenska Kinološka zveza. Pred leti je med obema organizacijama prišlo do dokaj ostrih razhajanj. Največkrat so razhajanja temeljila na poizkusu vstopanja na eni strani in monopolnem branjenju področja dela na drugi, kar je bilo dotlej izključno domena GRS. Nekaj podobnega, kot se je malo kasneje dogajalo pri helikopterskem reševanju v gorah med slovensko Policijo in Slovensko vojsko. V enem in drugem primeru uči zdrava pamet: rešuje naj tisti, ki lahko rešuje prej! Šlo pa je pri lavinskih psih tudi za nekatera pomembna strokovna razhajanja in razhajanja v doktrini glede reševanja v plazovih. GRS vsekakor upravičeno in pravilno zagovarja, da mora biti vsak vodnik lavinskega psa najprej gorski reševalec, in to po vseh kriterijih. Šele kot nadgradnja je mogoča njegova specializacija za vodnika lavinskega psa. V doktrini reševanja v snežnih plazovih pa je šlo za še bolj tehtno nesoglasje. Kinološki reševalni psi, ki so večinoma usposobljeni za reševanje v ruševinah in iskanje izgubljenih in pogrešanih, se šolajo za iskanje človeka samega oz. človeškega telesa, ne pa drugih predmetov.

GRS doktrina reševanja v plazovih z lavinskimi psi pa predvideva tudi iskanje predmetov, zasutih v plazovih. Poznavanje lastnosti gibanja snežnih plazov potrjuje pravilnost doktrine GRS, saj iz lokacij najdenih predmetov v plazovini lahko sklepamo o najbolj verjetnih nahajališčih zasutih in določamo prednostna področja iskanja. Na tržiški postaji GRS smo ta razhajanja razumno presegli. Najlepši dokaz za to je tržiški kinolog in vodnik



*Mnogi lavinski psi na stara
leta nosijo posledice
dolgoletnih fizičnih naporov,
vplivov mraza in mokrete.
Marjan Perko s psom Rigom
na Krvavcu, v ozadju
Kamniško sedlo
Foto: arhiv družine Perko*

reševalnih psov, ki že vrsto let sodeluje pri delu postaje pri vseh aktivnostih v zvezi z reševanjem iz snežnih plazov.

Eden prvih vodnikov lavinskih psov GRS v Sloveniji je bil prav Tržičan, alpinist, gorski reševalec, avtor številnih pesmi o gorah, Marjan Perko - Čora. S svojim nemškim ovčarjem Rigom sta si leta 1952 na tečaju tirolske GRS v Innsbrucku prislužila prvo uradno spričevalo.

Marjanu z Rigom smo v kasnejših letih na tržiški postaji GRS sledili še Alojz Bergant s Kalo, Marjan Salberger z Lesijem, Stojan Herak z Zinom, Stanko Sova z Arasom in Kimom, Janez Kavar z Iborjem in Vili Vogelnik s Kanom in Asom. Mnoga leta so kot vodniki lavinskih psov na tržiški postaji sodelovali tudi policisti. Prvi je bil policist Anton Majcen, za njim Alojz Merčun z Atlasom in nato policist Matjaž Kos z Baskom. Matjaž se je kasneje postaji pridružil tudi kot reševalec in je član gorske enote policije. Žal je tržiška postaja zdaj že nekaj let brez lastnih lavinskih psov, četudi smo v osemdesetih letih prejšnjega stoletja imeli na postaji tudi po štiri lavinske pse hkrati, od teh vedno vsaj enega z najvrednejšim C izpitom. Kot rečeno, s tržiško postajo GRS pri reševanjih v snežnih plazovih zavzeto sodeluje kinolog Miran Tišler s psičko Živo in psom Mikijem.

Večina tržiških lavinskih psov je bila po pasmi nemški ovčar, kar je tudi sicer najbolj razširjena pasma med lavinskimi psi slovenske GRS. Nemške ovčarje odlikuje inteligenca in so dokaj lahko učljivi. Po fizični konstituciji so močni in vzdržljivi in dobro prenašajo naporno hojo po gorah in v globokem snegu. Žal mnogi lavinski psi na stara leta nosijo posledice določenih fizičnih naporov, vplivov mraza in mokrote. Sicer pa ne drži, da tudi druge pasme niso primerne za naloge lavinskih psov. Prav naš vodnik Miran z zlatim prinašalcem in belgijsko ovčarko to dokazuje.

V tržiškem gorskem koncu so se lavinski psi že večkrat izkazali kot najbolj učinkoviti pri iskanju zasutih v snežnih plazovih. Zanimiv dogodek se je dogodil ob zasutju dveh graničarjev, 13. decembra 1962 na Zelenici. Enega obeh zasutih graničarjev je v plazu zavohal njegov pes. Žal je bilo za zasutega graničarja prepozno. Ob nesreči dijakov in profesorjev ŠC Iskra Kranj, 11. januarja 1977, prav tako na Zelenici, je enega od zasutih v plazini našel prav lavinski pes. Žal je bilo tudi takrat za zasutega prepozno. Ravno Tržičani pa smo bili uspešni v enem od doslej dveh primerov v Sloveniji, ko je lavinski pes uspel na snežni plazini oteti ponesrečenemu življenje. V takšnem reševanju sva se z Iborjem znašla 30. novembra 1987 na Kofkah. Marca tistega leta sva opravila šele A tečaj in preizkus. Nesreča v snežnem plazu, v kateri sta bila udeležena dva izkušena turna smučarja, oba tudi reševalca tržiške postaje GRS, je bila že velikokrat opisana. Resnično je šlo pri reševanju za splet srečnih okoliščin in znanja, ki so se sanjsko prekrili. Izredno preudarno, kar najbolj dosledno po pravilih reševanja v snežnih plazovih, je ukrepal drugi izmed obeh udeležencev, ki ga plazina ni potegnila vase. Po dvajsetih letih se mi še vedno živo kot film zavrti pot od koče na Kofkah, kjer sem prejel obvestilo o nesreči, do plazine pod Muldo. Tista moja pot na plazišče je bila en sam križev pot! Zasut je bil prijatelj. Bova z Iborjem uspešna? Bom ravnal kot je treba, se mi ne bo pripetila napaka,

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

ki bo veljala življenje? Izteklo se je uspešno in srečno. Brez lavinskega psa zagotovo ne bi bilo tako!

Pri reševanju v snežnih plazovih dobesedno odločajo minute. Toliko bolj pomembno pri iskanju z lavinskimi psi je, da pes in vodnik kar najhitreje prideta na plazišče. Še nedavno tega je to pomenilo naporno peš hojo po največkrat globokem snegu. Z žičnicami in snežnimi teptalci se je možnost hitrejšega prihoda povečala. Seveda pa so se tudi štirinožci morali privaditi na vožnjo na različnih vrstah žičnic in na prtljažnem prostoru teptalcev, kar vedno in z vsemi ni bilo najbolj lahko doseči. S pogostejšo rabo helikopterjev pri reševanju v gorah se je začel tudi transport lavinskih psov na plazišče s helikopterji. Spet so se morali tudi štirinožci privaditi hrupu in pihanju propelerja ob vstopanju v helikopter. Z dodatno opremo, posebno oprtnico za psa, so danes vodniki lavinskih psov in lavinski psi slovenske GRS ustrezno opremljeni in so veči spuščanja na plazišče z električnim vitlom iz lebdečega helikopterja. Vse to povečuje možnosti hitrejšega prihoda lavinskih psov na kraj nesreče v snežnem plazu, zasutim pa daje znatno večje možnosti preživetja. Vsem tehničnim napravam navkljub je pasji smrček še vedno najbolj učinkovit pri iskanju zasutih v plazovih!

Naj zapis o lavincih končam s pobudo in vzpodbudo mlajšim oz. bodočim tržiškim gorskim reševalcem, naj se odločajo za izredno lepo in humano delo vodnikov lavinskih psov. To ni delo za že pomalem ostarele reševalce, ampak za mlajše. Kot sem zapisal - vodnik in pes morata biti tandem, na višku sposobnosti obe! Prepričan sem, da bodo tudi bodoči tržiški vodniki lavinskih psov v gorah nasploh, in pri gorskem reševalnem delu, s svojimi kosmatimi, tako iskrenimi prijatelji, doživelvi mnogo več lepega, kot bi sicer. Tržiški gorski okoliš potrebuje lavinske pse! Kot nam pripoveduje lokalna zgodovina: "Bela smrt kot po pravilu zapusti črn pečat skoraj sleherni tržiški alpinistično-smučarski generaciji ..."



*Vodniki lavinskih psov iz
tržiške postaje na lavinskem
tečaju v koči pod Bogatinom
marca 1987. Z leve: Janez
Kavar, Stane Sova, Vili
Vogelnik, Alojz Merčun
Foto: arhiv Stane Sova*

NEKAJ UTRINKOV S PREVENTIVNEGA IN REŠEVALNEGA DELA NA ZELENICI

Tone Kralj

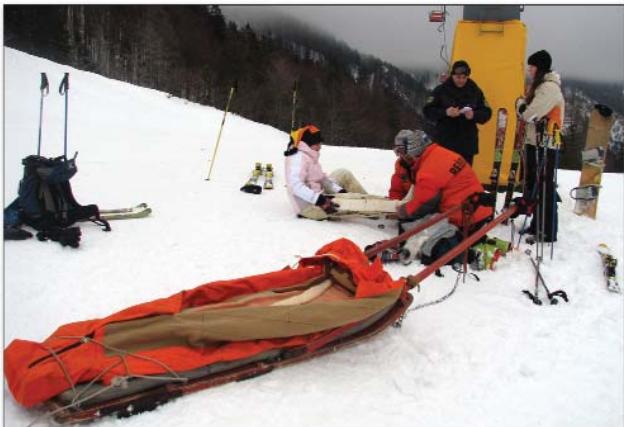
Ko na Zelenici še ni bilo žičnic, so smučarji zahajali tja predvsem v spomladanskem času, ko so se pobočja Begunjščice otresla odvečne snežne gmote tako, da so plazovi v večini zgrmeli v dolino. Vsako leto so se predvsem v tem času na Zelenici odvijala velika smučarska tekmovanja. Za pripravo prog je bilo potrebno vložiti veliko naporov, saj žičnic in teptalnih strojev ni bilo, tudi reševalci, ki smo skrbeli za varnost tekmovalcev, smo morali vso reševalno opremo znositi pod ostenje, včasih pa prav na greben Begunjščice. Ker je Zelenica spadala v obmejni pas, je bilo tudi gibanje na tem območju omejeno. Gorski reševalci smo imeli posebne prepustnice za gibanje od sončnega vzhoda do zahoda. Ta prepustnica pa se je izničila takrat, ko so nas graničarji potrebovali.

Na tem območju smo reševalci kar nekajkrat priskočili na pomoč tako imenovanim mejašem, ki so hoteli prečkati državno mejo, pa so zašli v neprehodna ostenja Begunjščice in Koštute ter tam kričali na pomoč. Seveda, slišali so jih predvsem graničanji in pastirji, v zimskem času pa patrulje, ki so hodile iz stražnice Ljubelj na stražnico Zelenica in obratno.

13. decembra 1962 sta se pri taki izmenjavi srečali dve patrulji na plazovitem terenu in ravno tedaj je nad obmejno stezo počilo. Plaz je zasul nekaj vojakov, med njimi tudi vodnika graničarskega psa. Pes je kmalu po zasutju našel svojega vodnika, a žal zanj ni bilo pomoči. Reševanje je trajalo dva dni. Reševalci smo bili v nenehni nevarnosti, saj so vse naokrog grmeli plazovi.

Na pomoč so nam priskočili kranjski in jeseniški gorski reševalci z reševalnimi psi. Skupine, ki so prišle za nami, so povedale, da so naše gazi zasuli novi plazovi. Žal za dva graničarja ni bilo pomoči, a reševanje še zdaleč ni bilo končano. V manjši skupini, v kateri je bil tudi zdravnik, smo odšli še na stražnico na Zelenici, ker se je že pred našim prihodom na kraj nesreče manjša skupina vojakov odpravila v stražnico z dvema ponesrečencema. Še vedno je močno snežilo. Bili smo v negotovosti, ali so varno prispeli. V stražnici je zdravnik oskrbel ponesrečenca in odredil takojšen transport v dolino. Na povratek na Ljubelj nobeden ni niti pomislil, zato smo odšli s ponesrečencema v dolino Žirovnice, kamor smo prispeli šele proti jutru. V zimskem reševalnem delu je bila to moja prva preizkušnja in hkrati opozorilo, da je gibanje v takšnih razmerah sila nevarno.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču



*Reševalca Janko in Tona oskrbujeta poškodovano dekle na smučišču Zelenica 28. januarja 2006.
Policist in reševalce Matjaž skrbi za uradni zapis nezgode.
Foto: Primož Štamcar*

Leta 1963 so pognali sedežnico na Zelenici. Upravljalcem žičnice je bil to velik opomin, da je treba poskrbeti za varnost smučarjev, od preučevanja snežne odeje do umetnega proženja snežnih plazov, pa do samega dežuranja reševalcev na smučiščih. Prva leta smo imeli veliko nezgod, vzrok je bila slaba priprava prog in neustrezna smučarska oprema, predvsem vezi. Reševalci smo se v preventivi nenehno urili doma in v tujini ter usposabljali za uspešno reševanje iz snežnih plazov. Gorska reševalna Slovenije je organizirala tečaj za minerje snežnih plazov. Tudi tržiški reševalci smo se usposobili na tem področju.

Na Zelenici se je sprva začelo prožiti plazove z minometi kal. 82 mm. Mine pa niso vedno dosegle želenega cilja, delno je bilo krivo trofejno razstrelivo. Nezaupanje pa smo dobili tudi izvajalci, saj je nekaj min poletelo čez Begunjščico. Spomnim se, da smo eno zagledali, ko se je vračala celo proti nam. Vsi navzoči smo v trenutku polegli v sneg, na srečo je eksplodirala niže v plazu, le nekaj metrov pod nami. S takimi manevri se je takoj prekinilo. Izkušnje iz tujine so pokazale, da imajo trenutne mine, izstreljene iz netravnjega topa, kal. 82 mm, zelo dobre učinke, a zopet je bila slaba stran tega trofejno razstrelivo in zgodilo se je, da je nekaj min obtičalo v snegu neeksplodiranih. Kadar pa smo zamudili ugoden čas zaradi spreminjanja snega, pa tudi ta način ni bil uspešen. V takih primerih smo nastopili minerji ob pomoči reševalcev in žičničarjev. Vzpenjali smo se po pobočjih, predvsem v zgodnjih jutranjih urah, kjer smo kasneje prožili plazove.

Nič kolikokrat se spomnim dneva pred velikim mednarodnim smučarskim tekmovanjem. Nastopila je odjuga, nevarnost za proženje plazov se je povečala. Netravni top je pognal v ostenje Begunjščice osem trenutnih min, a plazov od nikoder. Tehnični vodja tekmovanja je pripeljal k meni avstrijskega delegata, ki je bil zadolžen za varnost tekmovalcev, češ, kaj mislim o varnosti. Pred tem sem z žičničarji naredil prerez snežne odeje po sistemu, ki sem se ga naučil na izpopolnjevanju v Švici in ugotovil, da obstaja velika nevarnost.

Ker je bilo tekmovanje vprašljivo, sem bil zvečer povabljen na sestanek pripravljalnega odbora tekmovanja. Na srečo je bilo tam nekaj pametnih mož. Vprašanje je bilo, kaj storiti. Povedal sem jim, da obstaja še ena možnost, in sicer ročno miniranje z eksplozivom.

Nekaj utrinkov s preventivnega in reševalnega dela na Zelenici

Telefoni so začeli brneti in kmalu zagotovilo - eksploziv bo z ustreznim vozilom dostavljen na mejni prehod Ljubelj. 25 kg kamnikita smo reševalci ob pomoči žičničarjev v zgodnjih jutranjih urah naložili v nahrbtnike, z žičnico na vrh Zelenice in odrinili smo proti grebenu Begunjščice. V jutranjem svitu smo že zakopavali eksploziv v snežne opasti in ga med seboj povezali. Še radijska povezava z dolino - ali je na smučišču vse prazno? S potrditvijo se je prižgala minerska vrvica in BUM. Čez ostenje je začela padati nekaj vagonov velika opast. Vsi naenkrat smo bili na robu stene in opazovali učinek.

Velik plaz, ki se je sprožil, je že nad sedlom začel razdirati tekmovalno progo s količki vred, jih drobil in odnašal proti spodnji postaji sedežnice in še naprej. To smo videli šele kasneje, ko smo sestopili. Na Ljubelu je pristopil k nam smučarski delavec in jezno poudaril: "Kaj ste pa naredili, pokončali ste vso progo!"

Plazovi in nesreče v njih opozarjajo, da se z njimi ni šaliti. Velik opomin vsem se je zgodil 11. januarja 1977, ko so se ob obilnem sneženju učitelji in dijaki Iskrinega šolskega centra iz Kranja, ki so zimovali v Iskrinem domu, oziroma bivši stražnici, odločili za sestop z Zelenice preko plazišč na Ljubelj. Zeleniške žičnice so mirovale, delavci žičnice so se umaknili zaradi nevarnosti plazov v dolino. Obilni snežni plaz, ki se je utrgal izpod ostenj Begunjščice, je zajel 28 dijakov in tri učitelje. Reševanje je trajalo štiri dni. Na pomoč so nam priskočili reševalci z reševalnimi psi s postaj Kranj, Radovljica, Jesenice, Bohinj, Kamnik in Ljubljana. Pod plazom je ugasnilo šest življenj. Sreča je bila na strani reševalcev, saj v času štiridnevnega reševanja ni bilo še dodatnih žrtev.

Ta nesreča je bila povod za ustanovitev Komisije za varstvo pred snežnimi plazovi v občini Tržič, ki je delovala vrsto let, potem pa zakon nad zakonom in komisija je bila ukinjena. S tem je bila upravljalcu smučišča naložena vsa odgovornost.

Kot eden izmed reševalcev na smučiščih Zelenice opažam velik porast turnih smučarjev. Turno smučanje je zelo lep šport, z upoštevanjem primerne opreme in varnosti v gorah eden najlepših.

*Plazovi smučišče in obiskovalce Zelenice ogrožajo vsa leta delovanja.
(plaz na srednji postaji žičnice,
7. marec 2006)
Foto: Primož Štamcar*



ŽENSKE V GRS

Martina Štamcar

Ob tej okrogli obletnici delovanja naše postaje sem bila naprošena, naj nekaj napišem za zbornik, ki bo izšel ob tej priložnosti. Ker rada vidim, da mi kdo namigne, o čem pisati, sem tudi tokrat povprašala za mnenje. Po danem nasvetu naj bi napisala kakšno o ženskah pri GRS. Kmalu sem ugotovila, da je tema kar zapletena, sploh, če se nočeš zapletati v boje med spoloma.

V današnjih časih ženske skoraj na vseh področjih skušamo dohitavati moške. Pa morda niti ne gre za emancipacijo, šovinizem, tekmovalnost ali samodokazovanje, temveč v prvi vrsti za interes do stvari, ki so bile ženskam včasih tabu.

Zagotovo se je *revolucija* začela tedaj, ko je prva ženska v javnosti pričela nositi hlače, prižgala cigareto, šla na volitve, ali pa mogoče kar sama s traktorjem zorala njivo. Danes ženske sedijo tudi v tovornjakih, so pilotke, policistke, županje, predsednice države in še marsikaj. Jasno, pojavile smo se tudi v gorski reševalni službi. Zaenkrat nas je zelo malo, sploh tistih, ki nismo med reševalci v vlogi zdravnice. Z leti bo število žensk zagotovo poraslo. Gre namreč za dejavnost, ki združuje lepoto narave, posebej gora, in pomoč tistim, ki v teh višavah tako ali drugače zaidejo v težave.

Zdi se mi, da je brezpredmetno razpravljati o fizičnih sposobnostih moških in žensk, ker pri GRS vsak po svojih močeh in sposobnostih kar najbolje pripomore k hitremu in učinkovitemu reševanju. Nekdo mogoče ni zelo hiter hodec, je pa zato dober plezalec,



*Martina na helikopterski vaji na Ljubelju leta 2005
Foto: Jože Kalan*

obvlada tehniko, prvo pomoč, ali pa ima čudovit dar vedenja, kako pomiriti ponesrečenca. Ženske tu zagotovo najdemo opravilo zase, pa tudi trudimo se biti čim bolj enakopravne. Seveda, z vstopom v reševalne vrste vsi prevzemamo določeno mero odgovornosti in skušamo vzeti v zakup vse, kar ta dejavnost prinaša.

Na splošno gre po mojem mnenju za čudovit prostovoljni *poklic*, le včasih bi si človek zaželet malo manj političnega pridiha.

Na tej točki se mi je misel zaustavila za kaki dve uri in dolgo nisem prišla do ideje, kako naj celotno stvar povzamem in naredim zaključek.

Jah, upam da smo ženske pri GRS učinkovite, koristne in vredne zaupanja. Zdi se mi tudi, da popestrimo članstvo z našo prisotnostjo, saj nekateri naši fantje pravijo, da smo vsaj ljudje, če imajo zraven tudi ženske. Malo za šalo, malo zares. Kot sem zapisala, prepričana sem, da bo žensk - reševalk vedno več in mogoče bomo prav kmalu dobili prvo inštruktorico ali reševalko - letalko. Kdo ve? Vsekakor pa - korajža velja. Sicer pa je že Kekec vedel, da je dobra volja najbolja, vse ostalo pa pride kar mimogrede.

Po podatkih GRZ Slovenije je bilo konec leta 2006 na postajah Gorske reševalne službe 26 članic, od tega 16 zdravnic, 7 reševalk in 4 pripravnice.

VSE SAMO ZARADI NASMEHA

Andreja Jagodic

Ljubezen. Sanje. Gore. Stene. Smisel.

Besede, ki si jih v življenju želim čimvečkrat doživeti. In povezovati. Ni lepšega kot živeti sanje, tam visoko v gorah, v objemu sten ... in ljubiti. Takrat se ne sprašuješ po smislu življenja, takrat smisel enostavno je, ker ljubiš, ker si srečen, ker te vse navdaja z lepoto, optimizmom in nasmehom. Srce zaigra, življenje se sprevrže v pesem.

In kaj je lepšega kot podariti ljubezen drugim? Kako zelo nas osrečuje nasmeh na licih drugih? Nasmeh mamice, ko ji plane otroček v objem, dobrodušen nasmeh starca, ko mu voščiš lep dan, nagajiv nasmeh otroka, ko se zapodiš z njim v visoke trave ...

Spomnim se srečanja z njo, steno. Grintovci. Bila sem tam ... pod njo, pod steno. In potem roka prijatelja, ki me je popeljala v njen svet. In že sem bila zaljubljena. V trenutku. Zaljubljena v gore. V srcu je igralo, v trebuhu metuljčki, na obrazu sreča, hotela sem še, še in še več. Kot opoj. Našla sem smisel, vero, dobroto, ljubezen. V gorah, v stenah, v tišini, ki pove več.

Kot majhno dekletce, ki je našlo najljubšo igačko, sem se kar naprej vračala tja. Kako rada sem poslušala prekaljene alpiniste, ki so pripovedovali svoje zgodbe. Brala knjige o težkih preplezanih stenah, o lepoti gorske pokrajine, o dolgih odpravah v visoka pogorja in sanjarila z odprtimi očmi. In vedela, da ne bodo vedno le sanje. Da se sanje lahko



*Andreja na ledeniku nad Chamonixom
Foto: Aljaž Anderle*

uresničijo, če si to le dovolj močno želiš. Vse sem si želeta povedati tudi drugim ... nekateri so poslušali, pri drugih se je v očeh pojavit kanček strahu, tretji pa so se muzali in spraševali le zakaj in čemu ... niso razumeli.

Če človek v sebi tega enostavno ne čuti, je težko povedati zakaj in čemu. Pa bi jim sploh morali? Kako z besedami nekaj zaobjeti, kot je ljubezen do alpinizma? Kako razložiti, da najraje vsak prosti trenutek preživiš nekje tam gori, pa čeprav čisto sam, v družbi lune in zvezd ter pod streho naravnega skalnega spodmola? Da ne rabiš ničesar drugega kot pesem tištine s prekinljivo ptičjega petja in jutranje budnice kozjega meketanja? Da te osrečuje sončno jutro, rosna travica, mrzla studenčnica in da ga ni boljšega kosila kot tisto nekaj jedače, ki jo je še ostalo v nahrbtniku in si jo sam prinesel čez steno, ko se na vrhu zlekneš na travnato jaso in si zraven še obdarjen z najlepšim razgledom?

Vsam najde svoj smisel in način življenja. Pa vseeno bi tako zelo rada pomagala tistim, ki čutijo tako kot jaz. Ki komajda čakajo dneve, ko bodo spet lahko odšli v naravo, nadihat se opoja stene in se pomenkovat z njo.

Zavedam se, da v življenju ni prisotna le ljubezen, sreča in nasmeh. Tudi v gorah ne. In pomagati ljudem nazaj do sreče, to si želim. Reševati ljudi, ljubezen in nasmeh! Nesreča se lahko zgodi meni, lahko drugim. Ne vemo, kje in kdaj nas čaka, pa vseeno lahko na to zelo vplivamo. In če smo pripravljeni, je vse lahko nekoliko laže.

Čeprav se zelo nerada spominjam tistega dne, pa vem, da se moram, ker je bil le-ta zame t.i. *huda življenska šola*.

Vračava se z Matterhorna. Malce utrujena, pa vendarle srečna, da nama je bilo naklonjeno lepo vreme in sva bila hitra pri vzponu. Stena je kopna, pod bivakom le tanek jezik snega ... *Neeeeeee!* Ne vem, ali to odzvanja le v meni ali resnično zakričim. Le še oči, polne upanja, vidim. Stojim in ... obstanem na mestu. Po dolgih nekaj metrih se ustavi, med dvema skalama. Tako rekoč sta ga ti dve skali ujeli kot dve roki nečesa ... angela?



*Andreja na letnem tečaju na
Kladivu leta 2006
Foto: Vili Vogelnik*

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Srce joče od sreče. Ponovno skupaj. Roke in prsti so krvavi, telo potolčeno, a vseeno se zahvaliva ... komurkoli že.

V gorah imamo dostikrat srečo, manjkrat pamet. Ljudje lahko zelo vplivamo na iztek zgodbe, najlažje s pametjo in srečo skupaj v roki. Zato si še toliko bolj želim vse potrebno znanje, da bom lažje in hitreje znala pomagati sebi in drugim v nesrečah.

Zavedam se, koliko dela me še čaka, koliko štrikanja bo še potrebno, koliko znanja bo treba še osvojiti...pa si vseeno želim na tem mestu povedati, kako zelo srečna sem, da so me tržiški fantje gorske reševalne službe vzeli medse in so mi pripravljeni vse to znanje ponuditi. Fantje in dekle, podarili ste mi nasmeh.

Živite svoje sanje, ljubite in delite nasmehe. Jaz ga podarjam vsem vam!

VČASIH JE REŠEVANJE TUDI ČUDNO, PA VNDARLE POTREBNO

Matija Perko

Ne bom opisoval težkih reševanj, tragičnih zgodb, napornega dela. Odločil sem se, da na kratko opišem in povzamem nekaj posredovanj, ki smo jih reševalci izvedli, in niso tako značilna za samo reševanje, a so bila vseeno potrebna.

S pojavom sodobne tehnologije smo dosegli, da smo pri svojem delu hitri in učinkoviti. Zelo nam pomaga sodobna oprema, helikopter, radijska postaja, mobilni telefon, pozivniki in tehnična oprema. Seveda pa tehnologijo uporabljajo tudi tisti, ki v danem trenutku potrebujejo kakršnokoli pomoč. Zaradi tega jo tudi hitro izkoristijo. Ne trdim, da smo k reševanju poklicani po nepotrebnem, vendar danes opravimo veliko akcij, ki jih včasih sicer ne bi.

Spomnite se vsak svojih izkušenj in zadreg, v katerih smo se vsi, ki hodimo v hribe, plezamo, smučamo, ali drugače lažimo po gorah, kdaj znašli. Nekako drugače smo se odzvali na nastalo situacijo. Uporabili smo znanje, ki smo ga pridobili od izkušenih starejših alpinistov in na raznih tečajih. Preprosto je bilo treba stisniti zobe in najti izhod. Včasih je kdo bivakiral v steni, na prostem, pa ni klical na pomoč, včasih smo kje zašli, se zaplezali, dolgo sestopali, pa nismo klicali na pomoč, predvsem pa mislim, da smo znali bolje oceniti situacijo in sprejeti odločitev o turi glede na svoje sposobnosti, razmere v gorah in vreme.



*Transport starejšega planinca s Korošice,
31. avgust 2005
Foto: Primož Štamcar*

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Skratka, danes se reševalci soočamo z zelo različnimi posredovanji, ki bi jim včasih težko rekli reševanje, zato bom na kratko opisal nekaj takih akcij, ki so se zgodile v obdobju zadnjih desetih let.

Septembra leta 2000 me je v službi presenetil klic, da je nekje na grebenu Storžiča planinka, ki ima vrtoglavico, je sama, leži na tleh in ne upa vstati, da bi nadaljevala pot. Bilo je v popoldanskem času in dežurni Regijskega centra za obveščanje Kranj (RECO) me je prevezal na telefon s planinko. Bilo je očitno, da ne more nikamor več. Bil sem začuden, kako je prišla tako visoko, s tako vrtoglavico, da ne sme pogledati navzdol.

Ko sem jo pomiril in ji svetoval, naj se obleče in na mestu, kjer je, počaka, sem ji obljubil, da bom poslal reševalce. Na moje vprašanje, zakaj je tako pozno odšla proti vrhu Storžiču ob očitnem nepoznavanju terena in očitni vrtoglavici, mi ni znala odgovoriti. Na naslednje vprašanje, ali so kje v bližini še kakšni planinci, je odgovorila, da gre ravno eden po poti proti njej. Zaradi njene varnosti in očitne vznemirjenosti sem ji dejal, naj mi ga da na telefon.

Kakšno naključje! Planinec je bil Drvač (Jože Rožič), reševalec naše postaje, ki je šel s hčerko Alenko na Storžič. Hitro sva se dogovorila, da bosta z Alenko počakala pri planinki in jo zavarovala. Ker je bilo dneva vse manj, sem takoj poklical helikopter. Drvač je poskrbel, da se je *planinka* varno vkrcala v helikopter, v katerem so bili naši reševalci, z Alenko sta prisedla in odleteli so v Bistrico. Tam je bila *planinka* spet polna življenske moči. Človek se vpraša, ali je bilo tako neodgovorno dejanje potrebno, vsekakor pa je bilo posredovanje nujno.

(Reševanje so 1. 9. 2000 izvedli: dr.Iztok Tomazin, Jože Rožič, Peter Rožič, Robert Kralj in posadka helikopterja LPE. Akcijo je vodil dr. Iztok Tomazin.)

Naslednje zanimivo posredovanje smo opravili v začetku aprila 2001 v Psici (zahodno od Storžiča). Družba treh se je odpravila po brezpotju proti Storžiču. Vremenske razmere so bile čisto zimske, bilo je megleno, snežilo je. Pod steno Psice so se razšli. Fant in eno dekle sta pod stenami krenila proti Poljani, drugo dekle pa v prvi kamin in navzgor po steni. Ker ni mogla več nazaj, je nadaljevala navzgor in tako obtičala sredi stene, od koder ni mogla ne naprej in ne nazaj. Alpinističnih izkušenj ni imela.

Po klicu na pomoč in dogovarjanjih po mobitelu se nas je 12 reševalcev odpravilo reševat. Dekle se je na naše klice občasno odzivalo, po glasu sodeč pa je bila zelo visoko. Širje reševalci smo se odpravili po njenih sledeh, ostali pa so šli na Veliko Poljano, da pridejo nasproti po grebenu Psice.

Ko smo plezali po dekletovih sledeh, ki so bile mestoma vidne v snegu, kar nismo mogli verjeti. Obstali smo pred navpičnim skokom, se pogovarjali in ocenjevali, da tega ni mogla preplezati. Vendar smo znova in znova na vrhu skokov, pragov, naleteli na sledi v snegu. Končno smo prišli do dekleta, obtičala je približno 50 m pod robom stene. Imela

Včasih je reševanje tudi čudno, pa vendarle potrebno

je prostor za vsako stopalo in roke. Zelo jo je zeblo. Z eno roko pa je še vedno veselo pošiljala SMS-e preko mobilnega telefona.

Dva reševalca sta splezala nad njo in jo previdno navezala. Poškodovana ni bila, razen bolečega kolena, kar pa ni bilo nič posebnega. Nato smo jo potegnili do grebena in začeli sestopati po poti na Veliko Poljano. Ostali reševalci so nam prišli nasproti. Tudi to posredovanje je bilo nujno, a ga ne bi bilo treba, če bi se skupinica držala skupaj in napredovala po planinski poti. Zanimivo je, da se je omenjeno dekle kasneje vključilo v Alpinistični odsek Tržič.

(Reševanje so 7. 4. 2001 izvedli: Slavko Frantar, Janko Jerman, Matjaž Kos, Anton Kralj, Robert Kralj, Štefan Močnik, Matija Perko, Janez Primožič, Janez Rožič, Nadislav Rožič, Peter Rožič in Slavko Rožič. Akcijo je vodil načelnik Matija Perko.)

Oktobra 2001 sva se z Meti peljala proti Prevalu, da bi šla na Begunjščico, ko me je dežurni Regijskega centra za obveščanje Kranj obvestil po telefonu, da so na spodnji sekiji sedežnice Zelenica obtičali na stolih trije gorski *kolesarji*. Tako sem obrnil avto in dal dežurnemu napotek za klic drugim reševalcem. Po prihodu na Ljubelj sem *kolesarje* kmalu videl, saj so bili na stolih malo nad postajo. Eden je s sedeža že odvrgel kolo, skočiti pa si ni upal.

Ugotovil sem, da so žičničarji opravljeni vzdrževalna dela, strojnik pa se je kot zadnji usedel na sedežnico in ko je prispel na Vrtačo, sedežnico ustavil. Medtem so na spodnjo postajo prispeli *vrlji kolesarji* in se preprosto usedli na sedeže, da prihranijo malo moči. Tako so obtičali v zraku. Medtem so prispeli še ostali reševalci, začeli smo pripravljati opremo za reševanje s sedežnicami. Nekako sem uspel vzpostaviti zvezo z upravljalcem žičnice, ki je o zadevi sporočil na Vrtačo, od koder je peš pritekel strojnik in sedežnico ponovno pognal.

Moteče pri tem posredovanju je bilo arrogantino vedenje mladcev, ki niso doumeli svoje napake. Seveda pa tudi strojnica na postaji žičnice ne bi smela ostati prazna, medtem ko sedežnica deluje. Tako smo opravili še eno čudno posredovanje.

(Reševanje so 13. 10. 2001 izvedli: Matjaž Kos, Štefan Močnik, Matija Perko, Peter Rožič, Slavko Rožič, Primož Štamcar in Vili Vogelnik. Akcijo je vodil načelnik Matija Perko.)

Novoletna noč v leto 2002. Ravno sem dobro zaspal, ko me je zbudil telefon. Se mi je kar zdelo, kdo kliče ob taki uri. Regijski center za obveščanje Kranj me je obvestil, da sta na področju med Kofcami in Podljubeljem izgubljena dva planinca, zakonski par, ki sta silvestrovala na Kofcah. Ker je bilo mrzlo in veliko snega, je bila zadeva verjetno resna.

Omenjena sta se ponoči vračala s Kofc proti Matizovcu. Seveda sta bila *dobre volje*. Med sestopom sta se prerekala. Žena je nekje padla po strmini in obležala. Mož jo je iskal in

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

v temi nekako našel, pri tem je odvrgel nahrbtnik. V temi mož ni našel poti, žena pa je začela sestopati po svoje. Tudi ona je ostala brez nahrbtnika. Tako sta bila oba izgubljena in brez opreme. Stika med njima ni bilo več.

Po prihodu do Matizovca smo se razporedili v več skupin in začeli z iskanjem. Kmalu smo našli moža, ki kljub mojim navodilom po telefonu, naj počaka na mestu, ki ga je opisal, tega ni storil, saj se je pomikal navzdol. Ženo smo našli kasneje, ležečo v snegu in podhlajeno. Transport do zdravnika je bil samoumeven. Lepo smo začeli novo leto.

Ni potrebno poudariti, da je tej akciji botroval alkohol, neizkušenost, lahkomiselnost. Verjetno bi bil položaj lahko drugačen, če se zakonca ne bi prepirala med sestopom. Še ena čudna akcija.

(Reševanje so 1. 1. 2002 izvedli: Janez Grohar, Janko Jerman, Anton Kralj, Robert Kralj, Štefan Močnik, Matija Perko, Peter Rožič, Marjan Štamcar, Vili Vogelnik in Elimir Zrim. Akcijo je vodil načelnik Matija Perko.)

Sredi avgusta 2003 je bil na podlagi posebne zahteve s strani URSZR izveden transport ovac s pobočja Koštute, kjer jih je pobila strela. Po več telefonskih razgovorih, ki sem jih imel z načelnikom GRSS, mi je bilo zagotovljeno, da gre za posebno zahtevo. Reševalci so pobite ovce pripenjali pod helikopter, ki jih je vozil v dolino. Zaradi kadavrov so se pravzaprav izpostavljeni mogočemu zdrsnu ali padcu. Kaj vse že počnemo reševalci!

Seveda je bilo zadevo potrebno opraviti, saj je verjetno nekdo res moral pospraviti kadavre, vendar je vprašanje, ali je to še obveza posameznega reševalca in ali res ni nobenih meja. Kdaj je naša moralna dožnost kaj opraviti, kaj pa je tisto, kar ne sodi več v ta okvir?

Kot sem že večkrat dejal, nas *pokroviteljsko potrepljajo po ramah, pohvalijo, pa je vse v redu*. Ne, ni v redu! Take stvari so nedorecene, GRS Slovenije bi morala postaviti meje in le upamo lahko, da se med delom nikoli nikomur ne bo nič zgodilo.

(Posredovanje so 14. 8. 2003 izvedli: Matjaž Kos, Anton Kralj, Elimir Zrim, Robert Kralj in posadka helikopterja LPE. Akcijo je vodil Robert Kralj.)

Sredi aprila 2004 dobimo sporočilo o infarktu na poti s Kofc proti Matizovcu. Naj pohitimo, ker je kritično! Trinajst reševalcev z zdravnikom se nas je *zapodilo* proti Kofcam. Nosili smo svojo in skupno opremo kot vedno.

Na podlagi informacije je šlo za planinko, ki je z možem sestopala s Kofc, pri tem ji je prišlo slabo, izgubljala je zavest. Po prihodu do nje smo kmalu začeli ugotavljati, da smo najbrž brez potrebe izgubljali sapo in hiteli na vso moč. Ženska je bila, kar se je po prihodu v ZD Tržič tudi potrdilo, le tako pijana, (2.12 promila alkohola, kot je bilo potem potrjeno), da je obležala. Po razgovorih z nekaterimi planinci, ki so prišli mimo, je

Včasih je reševanje tudi čudno, pa vendarle potrebno

planinka veselo praznila kozarce pred kočo, njen mož, ki je bil v koči, pa tega ni vedel. Nato sta začela sestopati. Nekaj časa jo je mož podpiral, ko pa je padla, niso pomagale niti njegove roke, da bi vstala. Na videz je izgubljala zavest, poti v dolino nikakor ni bila sposobna opraviti sama. Naložili smo jo v UT-2000 in jo transportirali v ZD Tržič.

Seveda je planinka čez nekaj dni imela velikega moralnega mačka. Članek v časopisu jo je močno kaznoval. Največkrat moramo juho, ki smo si jo skuhali, pač pojesti sami. Tako smo opravili še eno od posredovanj, ki naj jih ne bi bilo.

(Reševanje so 18. 4. 2004 izvedli: Martin Belhar, Slavko Frantar, Dejan Jekovec, Matjaž Kos, Matija Perko, Jože Rožič, Peter Rožič, Primož Rožič, Sašo Rožič, Primož Štamcar, dr. Iztok Tomazin, Vili Vogelnik in Elimir Zrim. Akcijo je vodil načelnik Matija Perko.)

Verjetno se bomo tudi v bodoče srečevali s podobnimi *akcijami*. Pravzaprav raje, kot s tragičnimi, katerih posledice so težke poškodbe in smrt. Najpomembnejše pri vsem tem je seveda to, da se nihče od reševalcev ne poškoduje.

Reševanje 25. novembra 2006 pod vrhom Kriške gore. Poškodovanec je pripravljen, dr. Kunstelj zaključuje oskrbo. Zaradi megle smo poškodovanca transportirali do prve primerne točke, kjer smo ga dvignili v helikopter.
Foto: Tine Založnik



Država nas je začela uporabljati v različnih primerih, čeprav smo samo amaterji. Seveda temu niso sledili ustrezni zakonski akti, pravila in zavarovanja. Tako še vedno ostaja veliko stvari nedorečenih. Mi pa bomo še naprej posredovali tudi v čudnih akcijah.

KRATKI ZAPISI Z REŠEVALNIH AKCIJ

Primož Štamcar

Novoletne akcije

Reševalci smo večkrat poklicani na pomoč tudi ob *neugodnih* dnevih, urah ... tudi ob slabem vremenu ... ponoči, ali ob praznikih, nedeljah. V zadnjih letih smo tako dvakrat izvedli posredovanje na silvestrovo. Še ponoči 1. januarja 2002 sta odšla zakonca s silvestrovana na Kofcah v dolino. Pri sestopu sta ubirala samo njima znane bližnjice, se tudi razšla, izgubila večino opreme, na koncu pa omagala v snegu in poklicala pomoč po mobilnem telefonu. Našli smo ju v gozdu nad Matizovcem okrog sedme ure zjutraj na novega leta dan, gospa je bila že podhlajena.

Tudi silvestrovo 2004 je bilo za tržiške reševalce *delovno*. Okrog 23. ure smo dobili poziv, da si je na sankaški progi s starega Ljubelja sankač zlomil nogo. Kljub temu, da je bilo novoletno veselje na vrhuncu, je pri akciji sodelovalo osem reševalcev. Naneslo je tako, da so reševalci po zaključeni akciji na Ljubelju, ko so ponesrečenca že oddali v oskrbo zdravniškemu osebju, lahko le še odprli šampanjec in nazdravili kar na terenu. Še nekaj heca na račun *ta mladih* je bilo tudi pozneje, saj je bil poškodovanec zet našega reševalca Francija!

Pakistan'c

Julija 2003 je vesela družina na planini Pungrat naenkrat pogrešila kolega, ki je bil sicer ves čas z njimi. Potem, ko ga sami niso našli, so sprožili iskalno akcijo. Policiisti, ki so pomagali pri iskanju, so rahlo zmedenega mladeniča našli okrog štirih zjutraj na območju Jelendola. Bil je bos, okrvavljen. Na njihovo vprašanje, kam se je namenil, je brez razmisleka odgovoril: "V Pakistan." Bojda se ga je kasneje še kar nekaj časa držal vzdevek Pakistan'c.

Padec čez greben Koštute

Leta 1997 je planinec na grebenu Koštute pri Velikem vrhu poskušal slikati sam sebe. Pri tem je zaradi nepazljivosti padel čez greben, na avstrijsko stran Koštute. Bil je takoj mrtev. Akcijo si bomo zapomnili predvsem po nemalo težavah zaradi prečkanja meje oz. posredovanja le nekaj metrov na drugi strani. Nesrečnemu planincu v tem primeru nismo mogli pomagati, želimo pa si lahko, da podobnih težav in oviranj reševalcev ne bo v primeru, če bi poškodovancu še lahko pomagali.

Žaljivke na Kriški gori

Pri sestopu skupinice prostovoljnih gasilcev s Kriške gore leta 2003 si je eden izmed njih pri padcu zlomil nogo. Na prvi pogled povsem rutinsko posredovanje se je odvijalo precej drugače. Poškodovanec je bil pod vplivom alkohola, njegovi prijatelji ga niso mogli umiriti. Celo pot s Kriške je žalil tako reševalce kot svoje prijatelje in poskušal biti celo nasilen. Reševalci se niso pustili *sprovocirati* in so dosledno opravili svoje delo. Eden od reševalcev je v Gozdu celo prisedel v reševalni avto, ki je ponesrečenca odpeljal v bolnišnico Jesenice - za spremstvo oz. morebitno pomoč medicinski sestri pri umirjanju poškodovanca. Ponesrečeni se je naslednji dan, po umiritvi, oglasil načelniku GRS in se opravičil vsem reševalcem. Od takrat je na lastno pobudo na postajo GRS Tržič večkrat nakazal denarno pomoč.

Delovna akcija na Zelenici

Leta 1999 je pogorel dom na Zelenici. Pri urejanju zasilnega zavetišča in prostorov, ki so ob požaru ostali nepoškodovani, je aktivno sodelovalo kar nekaj članov naše postaje. Na prošnjo vodje Gradbenega odbora PD Tržič za Zelenico pa je v letu 2003 na dveh organiziranih delovnih akcijah pomagalo tudi precej številčno moštvo naše postaje.

Pomoč ponesrečencem - članom naše postaje GRS

Gorski reševalci sorazmerno veliko časa preživimo v hribih tudi tedaj, ko ne pomagamo drugim, zato se kljub izkušnjam in znanju tudi nam primeri kakšna poškodba. Tako smo leta 1995 pomagali Slavcu, ki je padel pri plezanju v plezališču v Dovžanovi soteski. Na pomoč smo odšli tudi Janezu na Štefanovo 1997, ko ga je odnesel plaz pod vrhom



*Aljaža so reševalci prenesli do mesta,
kjer so ga dvignili v helikopter.
Foto: Klemen Premrl*

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Storžiča in ga *odložil* približno 500 metrov niže; pa Aljažu, ki mu je poleti 2000 pod steno Bele peči na glavo padel kamen, življenje mu je verjetno rešila celada.

Pri plezanju smeri v steni Begunjščice (v bližini baronove poti proti Prevali) se je leta 2000 odkrušil oprimek alpinističnemu pripravniku Luku, padel je okrog 40 m. Zaradi zahtevnega položaja ponesrečenca v steni je bilo reševanje izvedeno s klasično ekipo in helikopterjem. Lukova soplezalca, oba člana naše postaje, Dejo in Šodr, sta ga po padcu primerno oskrbela in pripravila teren za varnejši prihod reševalcev. Luka je uspešno zacelil rane in se je potem čez dobro leto priključil naši postaji.

Janku so leta 2001 rešili življenje reševalci GRS Bovec, helikopter in posadka SV, zdravnik-reševalcev ter soplezalec Slavc. Pri prečenju grebena Šit ga je namreč odnesel plaz. Še pravočasno pomoč hudo ranjenemu alpinistu in hiter helikopterski prevoz do bolnišnice so izpeljali v orkanskem vetrju, skoraj na meji mogočega.

Leta 2001 pa smo pomagali tudi našemu zaslужnemu članu Lojzu, ki je pri žaganju manjših dreves padel v strugo potoka v bližini svojega doma v Podljubelju. Ker pa kopriča ne pozebe, se je tudi Lojz kmalu vrnil iz bolnice in se nam še vedno nadvse rad pridruži pri občnih zborih, novoletnih zaključkih ... Pri enem od teh je sedel ravno nasproti svojega zdravnika, našega člana, ker pa je prišel šele pred nekaj dnevi iz bolnice, seveda vpričo njega ni upal nazdraviti s kozarcem rujnega, slabe volje je tako cel večer pil sok ...

Pomagali pa smo tudi že družinskim članom naših reševalcev. Leta 2002 smo v dolino pomagali Francijevi ženi Nevenki, ki si je pod Kofcami zlomila nogo. Svojo hvaležnost nam je po vrnitvi iz bolnice izkazala tudi s pladnjem slastnega jabolčnega zavitka, ki se mu nismo mogli odreči.

Leta 2006 se je poškodoval Martin. Pri padcu je imel veliko sreče. Iz struge potoka, kamor je padel, smo ga prenesli do ceste, kjer mu je pomagal zdravnik. Martin je hitro okrevl.

Prespala pri fantu

Leta 2000 smo bili poklicani na iskanje pogrešane mladoletnice iz Bistrice pri Tržiču. Skupaj z vodniki iskalnih psov in policisti smo začeli pregledovati gozdove v bližini Bistrice in Ročevnice. Reševalci nismo bili prav dobre volje, saj smo v teh predelih že nekajkrat iskali in tudi našli kar nekaj pogrešanih oseb. Črne misli pa nam je kar kmalu pregnal policist, ki je sporočil, da so pogrešano našli pri njenem fantu, za katerega pa njeni starši niso vedeli.

Madžarski vojaki v Lomu pod Storžičem

Septembra 2001 smo imeli redno helikoptersko usposabljanje za naše člane na področju Loma. Na vaji je sodeloval helikopter in posadka slovenske vojske, pilotiral ga je član naše postaje Igor. Vajo si je ogledalo tudi nekaj članov madžarske vojske, ki so prileteli s svojim helikopterjem. Vojaki iz zelo ravninske dežele so bili še bolj kot nad samo vajo navdušeni nad živahnim in bistrim potočkom v bližini in lepimi smrečicami, nekaj manjših so pri odhodu celo vzeli s seboj v helikopter - za spomin. Prisotni reševalci pa smo bili navdušeni nad hitrostjo in okretnostjo helikopterja SV znamke Bell v primerjavi z velikim, hrupnim madžarskim (sicer ruske proizvodnje) MI-8.

Prometne nesreče

Leta 1999 je 10-letni kolesar s sprehajalne poti s kolesom padel v strugo Tržiške Bistrice v Dovžanovi soteski. Zaradi suma poškodbe hrbtnice je reševanje potekalo zelo previdno.

Leta 1998 je ponoči pri Medvodjah v Tržiško Bistrico zapeljal avto s tremi potniki. Enega je odnesla voda (sam se je rešil in odšel proti domu), drugi, poškodovani, je bil še v vozilu, tretjemu ni bilo nič. Reševalci so se srečali z deročo vodo, kar ni ravno običajno.

Leta 2006 je bila ponoči prometna nesreča na območju Vetrh vrha. Avto so pred prepadom zaustavile manjše smreke. Sodelovali so tudi kranjski gasilci. Kaj vse počnemo reševalci ...

Iskanje pogrešanega nad Kušpegarjem

Prvega in drugega aprila 2001 smo nad Kušpegarjevo kmetijo v Dolini iskali pogrešanega 81-letnika iz Ljubljane. Prvi dan smo iskanje na zahtevnem gozdnem terenu prekinili



*Transport pogrešanega,
2. april 2000, pri kmetiji
Kušpegar
Foto: Mirko Kunšič*

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

zaradi teme, nadaljevali smo zarana naslednje jutro. Pri iskanju so sodelovali tudi vodni-ki reševalnih psov, svojci pogrešanega in policisti. Kmalu smo ga našli nepoškodovanega, ležal je v gozdu. Reševalca Toneta, ki ga je prvi zagledal, je od sreče pozdravil kar z vriskom. Niti sam ni vedel, kako je zataval iz Ljubljane v Tržič in še naprej tako visoko.

Nesrečna smrt na smučišču Zelenica

Smučarski tereni okrog Zelenice so že mnoga leta zelo priljubljeni. Prijetni smuki se kljub bolezni ni mogel odpovedati tudi tržički smučarski zanesenjak Ivo. Pozimi 2004 mu je omagalo srce, ravno tedaj ko se je peljal na sedežnici. Prisebni žičničar in reševalci so ga dvignili s sedežnice, reševalci na smučišču in tudi nekateri naključno prisotni člani naše postaje so mu z oživljanjem vse do prihoda zdravnice zaman poskušali rešiti življenje.

Izleti z urejenega smučišča

V zadnjih letih je na področju Zelenice zaradi razmaha turnega smučanja in deskanja izven smučišč, pa tudi izzivanja ter neodgovornega ravnanja, prišlo do nesreč in posredovanj tudi v bližini smučišča. Januarja 2000 smo pomagali težko poškodovanemu fantu, ki se je s kratkimi *big foot* smučmi spustil po poledeneli snežni grapi izven označenega smučišča. Po padcu drsenja ni mogel več ustaviti, zadel je ob drevo in si zlomil obe nogi.

Z vrha skalnega pomola Čez Pod (Triangel na Zelenici) se je v letu 2006 želet s smučmi spustiti smučar iz Kranja. Zaradi nepoznavanja terena in slabše vidljivosti, bilo je pozno popoldne, se je namesto proti Ljubelju spustil na severno stran, v Avstrijo. Poklical je reševalce, ker ni točno vedel, kje je. Nazadnje je le uspel priti v dolino, prispel je na mejni prehod Ljubelj, a na avstrijski strani, do avtomobila na slovenski strani predora pa so ga potem pripeljali avstrijski policisti.

Leta 2006 sta reševalca Janko in Tone, ki sta takrat opravljala reševalno službo na smučišču, pomagala deskarju, ki se je prav tako želet spustiti s Čez Pod (Triangel) po neoznačenem terenu, a je padel čez opast v poledenelo grapo, odkoder brez derez ni mogel splezati. Reševalca sta si pomagala z vrvjo, ki jo imamo reševalci na smučišču sicer vedno v reševalnem nahrbtniku zaradi morebitnega reševanja s sedežnico.

REŠEVANJE IN NMP NA TEŽKO DOSTOPNEM TERENU

prim. mag. Iztok Tomazin, dr. med.

V času slovenske osamosvojitvene vojne leta 1991 je gozdn delavec med delom zapeljal z goseničarjem preko roba kolovoza in zgrmel v 70 metrov globok prepad v gozdu nad Jelendolom. Med prevračanjem ga je vrglo iz vozila in težko poškodovan je obležal na zelo težko dostopnem mestu v strugi potoka. Nad njim in pod njim sta bila strma skalna pragova, čez katera sta padala manjša slapova. Tudi oba bregova sta bila zelo strma. Sodelavci so takoj poklicali policijo in Zdravstveni dom Tržič (ZDT).

Ob 9. uri dopoldan je dežurna zdravnica v splošni ambulanti ZDT sprejela klic *šofer je zapeljal z gozdne ceste*. Naše reševalno vozilo z edinim voznikom reševalcem je bilo takrat na drugi vožnji v Ljubljano, zato se je zdravnica na mesto dogodka odpeljala z osebnim avtom dežurnega zdravnika, s seboj je vzela tudi medicinsko sestro in kovček z opremo za nudenje nujne medicinske pomoči (NMP).

Ob 9.45 je sledil ponoven telefonski klic v ZDT. Nekdo je sporočil, da gre za hude poškodbe in da je nujno potrebno reševalno vozilo z voznikom. Prenosnih radijskih zvez ekipa ZDT takrat še ni imela, tudi prenosni telefoni niso delovali, zato neposreden stik z zdravnico na terenu ni bil možen. Zaradi že omenjene odsotnosti voznika reševalca sem se odločil zapustiti svojo ambulanto, kjer takrat na srečo nismo imeli nobenega nujnega primera. Čeprav sem član Gorske reševalne službe in sem v svojem avtu tako kot vedno imel reševalno opremo, obleko in obutev, tega nisem vzel s seboj, ker je bilo sporočeno, da potrebujejo samo takojšen prevoz z reševalnim vozilom. Iz tega sem sklepal, da je poškodovanec že na cesti ali v njeni neposredni bližini. Usedel sem se v rezervno reševalno vozilo ZDT (Opel karavan z vgrajenimi nosili), s seboj vzel še medicinsko sestro in z največjo možno hitrostjo in opozorilnimi znaki (utripajoče luči, sirena) odpeljal proti Jelendolu, misleč, da bo potrebno le naložiti že oskrbljenega poškodovanca in ga čim prej prepeljati v bolnišnico.

Slaba dva kilometra od Jelendola proti Medvodju je ob cesti čakal delavec Gozdnega gospodarstva, ki me je nekaj časa spremjal, ko pa sem potegnil naprej, mi je pokazal v smeri dogodka. Po približno desetih minutah hitre hoje in teka navkreber po gozdnici cesti sem okrog 10.10 prispel na mesto nesreče. Presenečen sem ugotovil, da je ponesrečenec globoko spodaj, v dnu grape, na zelo težko dostopnem mestu, tako da zdravnica in medicinska sestra sploh nista mogli priti do njega. Skupaj z vso svojo opre-

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

mo, še nekaterimi gozdnimi delavci in policisti sta bili nad ponesrečencem, na vrhu skalnega pragu, čez katerega je padala voda in deloma zalivala tudi ponesrečenca. Ponesrečenca so videli, vendar niso mogli do njega. Pri njem je bil le eden od sodelavcev, ki so mu preko slапu vrgli nekaj povojev, da je krvavečega ponesrečenca za silo obvezal.

Policistom sem takoj naročil, naj po radijski zvezi aktivirajo moštvo GRS, vključno s helikopterjem. Za helikopter je žal kmalu prišel odgovor, da je zaradi vojnega stanja nedosegljiv, moštvo GRS postaje Tržič pa je pričelo z mobilizacijo, kljub temu da je bila večina članov takrat nedosegljivih, saj so bili na terenu, v enotah Teritorialne obrambe.

Kljub skrajno neprimerni opremi (halja, natikači ...) sem po zelo strmem in spolzkem bregu v nekaj minutah pripeljal do ponesrečenca, ki je ležal med skalami, napol v vodi. Takošen vtis je bil, da gre za zelo hudo poškodbe in prizadetost.

Okoliščine oskrbe ponesrečenca so bile zelo neugodne. Bil sem brez vsake medicinske opreme, bilo je dokaj mraz, zaradi pršenja slапu je bilo vse mokro, šum vode je oviral sporazumevanje in pregledovanje. Kljub temu sem opravil hiter pregled in se orientiral o verjetnih najhujših poškodbah. Jasno je bilo, da gre za zelo hudo stanje in da je ponesrečenec ogrožen. Ko sem pomislil, da se obeta dolgotrajno klasično reševanje in nato še dolg, zaradi zaprtih cest zapleten prevoz v bolnišnico, sem postal še dodatno zaskrbljen.

Nekako sem se uspel sporazumeti z zdravnico, sestro in policisti, ki so bili na vrhu skalne stopnje, da so mi najnujnejši sanitetni material, ki sem ga potreboval, previdno zmetali čez skalno stopnjo. To pa seveda ni bilo mogoče z občutljivejšo opremo (injekcijske ampule in ostali pribor, nekaj instrumentov). Ker sem vse to nujno potreboval, sem kljub popolnoma neprimerni obutvi poskusil preplezati skalno stopnjo v območju slapiča. Uspelo mi je, oskrbel sem se z najnujnejšim in srečno splezal še navzdol ter to kasneje ponovil še enkrat. Do kože premočen sem nadaljeval z oskrbo, nekoliko mi je pomagal tudi gozdn delavec, ki je bil prvi pri ponesrečencu.

Osnovni ukrepi:

- previdno dvigovanje iz vode,
- zaščita pred ohlajanjem z izotermično folijo,
- intravenska aplikacija zdравil,
- imobilizacija desne roke in rame s Cramerjevimi opornicami,
- preveza ran na glavi in nogi,
- imobilizacija desne noge.

Okrog 11. ure je končno prispele moštvo tržiške postaje GRS. Razveselil sem se znanih obrazov, kar takoj pa sem jim povedal, da je stanje zelo resno in da se mudi. Ponesrečenca smo namestili v vakuumsko blazino in gorska nosila tipa Mariner. Po vrveh smo ga spustili čez strme skalne stopnje in nato po gozdn poti prenesli do ceste, kamor smo prispeли okrog 12. ure. Z reševalnim vozilom sem ga v spremstvu medicinske sestre,

Nesreča gozdnega delavca med osamosvojitveno vojno leta 1991

ki je ves čas čakala na cesti, prepeljal v ZDT. Tu je volan prevzel šofer reševalec, ki se je medtem na srečo že vrnil, jaz pa sem se kot spremljevalec usedel na običajno mesto ob pacientu.

Vožnja do Splošne bolnišnice Jesenice je kljub uporabi opozorilnih znakov namesto običajnih dvajset minut trajala petinštirideset minut, ker so bile glavne ceste zaradi vojne blokirane in so bili potrebni številni obvozi. Med drugim smo se morali peljati skozi Bled, Gorje in Kočno. Med prevozom je bil ponesrečenec pri zavesti, smiseln je odgovarjal na vprašanja, le dogodka se ni spominjal. Navajal je nekoliko težje dihanje in to, da mu je vroče. Nekaj minut pred prihodom v bolnišnico so se težave z dihanjem povečale, postajalo je kritično.

Ob sprejemu v Splošno bolnišnico Jesenice je bil ponesrečenec brez merljivega pritiska, šokiran, dihalno ogrožen, a še pri zavesti. Če bi prispeli le nekaj minut kasneje, bi bilo preživetje ponesrečenca zelo vprašljivo. Dežurna ekipa kirurgov, anesteziologov in ostalih sodelavcev je takoj začela z vso potrebno oskrbo in posegi, vključno z operacijami. Glede na težo poškodb in druge neugodne okoliščine se je dobro končalo. Ponesrečenec je preživel, glede na hude poškodbe s sorazmerno majhnimi posledicami.

Pri ponesrečencu je šlo za neugodno kombinacijo hudih poškodb na zelo težko dostopenem terenu, kar je upočasnilo in otežilo oskrbo in reševanje. Pomanjkljivo obveščanje in vojno stanje sta prav tako prispevala k podaljšanju časa do prihoda v bolnišnico.

Prisotni sodelavci na mestu nesreče niso mogli storiti več, saj je le eden od njih uspel priti do ponesrečenca. Z jasnejšo informacijo o okoliščinah nesreče pa bi lahko pospešili potek reševanja. Tako bi moral biti sporočeno, da je ponesrečenec na zelo težko dostopenem mestu, kar pomeni, da je treba aktivirati GRS, vključno z usposobljenim zdravnikom gorskim reševalcem. Obisk dežurne zdravnice je bil neučinkovit in tudi, ko je ugotovila, da ne more do ponesrečenca, je bil ponoven klic v ZDT (klicali so laiki s telefona v najbližji vasi) neustrezen ‐Pride naj reševalno vozilo z vognikom.‐ Šele zdravnik, ki je kot rezervni voznik reševalnega vozila bolj po naključju prispel na mesto nesreče, je aktiviral ekipo lokalne postaje GRS, ki je edina usposobljena in opremljena za posredovanje v takih primerih, hkrati pa je pripeljal do ponesrečenca in mu nudil pomoč.

Ukrepi NMP so bili zaradi že opisanih okoliščin oteženi in omejeni. Lažje bi bilo, če bi zdravnik imel pri sebi formacijski nahrbtnik zdravnika gorskega reševalca, kar bi se ob ustrezном obveščanju tudi zgodilo. Tako pa je bil *transport* medicinske opreme preko slapu dokaj zahteven in omejen - le najnujnejša zdravila in obvezilni material, od diagnostičnih pripomočkov pa le najbolj osnovni. Natančnejši pregled ponesrečenca zaradi podhlajenosti, vode in šumenja slapu ni bil možen. Transport kisikove bombe preko slapu ni bil mogoč, zato je bil kisik apliciran šele v reševalnem vozilu.

Helikoptersko reševanje neposredno z mesta nesreče zaradi globoke soteske in gostih drevesnih krošenj najbrž ne bi bilo mogoče, tudi če bi bil helikopter na voljo. Mogoč pa

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

bi bil pristanek helikopterja na travniku v bližini ceste, kamor je bil ponesrečenec prinešen. Z uporabo helikopterja bi prihranili približno štirideset minut, transport pa bi bil tudi precej obzirnejši. Objektivna neugodna okoliščina so bile tudi zaradi vojne bloki-rane ceste.

Pri urgentnem stanju na težko dostopnem terenu so natančne informacije o kraju, številu ponesrečencev, vrsti poškodb in drugih okoliščinah izjemno pomembne, saj je od njih odvisna hitrost in kakovost oskrbe. Služba NMP v okviru zdravstvenih domov ni usposobljena za samostojno ukrepanje v težko dostopnih predelih, saj so tam potrebna posebna znanja in oprema. Za posredovanje v gorah in drugih težko dostopnih območjih je v Sloveniji usposobljena in opremljena predvsem Gorska reševalna služba, v bližini prometnih poti ponekod tudi gasilska reševalna služba. Helikopter, ki ga pri reševalnem delu uporablja predvsem GRS, lahko bistveno prispeva k hitrosti posredovanja in obzirnejšemu načinu transporta. Pogosto nepotrebna zamuda je, če šele moštvo službe NMP ob prihodu na mesto dogodka ugotovi potrebo po vključitvi gorskih reševalcev ali gasilcev. Dobro sodelovanje službe NMP z gorskimi reševalci in gasilci je zelo pomembno in koristno.

Nazadnje - vendar ne najmanj pomembno - hitra, usklajena intervencija gorskih reševalcev igra ključno vlogo pri reševanju na težko dostopnih krajih, pri zmanjšanju posledic bolezni ali poškodb, včasih tudi pri prezivetju. Tako je bilo tudi v opisanem primeru.

(Reševanje so 3. 7. 1991 izvedli: dr. Iztok Tomazin, dr. Tatjana Peharc, medic. sestra Tatjana Polanšek, Nadislav Rožič, Jože Rožič, Slavko Rožič, Anton Kralj, Štefan Močnik, Marjan Štamcar, Marjan Gros in Franci Kavčič. Večina ostalih reševalcev je bila v tem času aktivno udeležena v vojni za Slovenijo. Akcijo je vodil načelnik Anton Kralj.)

ROJSTNI DAN

Janez Primožič

Vsek izmed nas z veseljem praznuje svojo obletnico rojstva, nazdravi in se poveseli s prijatelji. Nekateri izmed nas to praznujemo celo večkrat, sam v šali pravim, da imam dva rojstna dneva.

Zgodilo se je na svetega Štefana dan leta 1997 v Storžiču. Na božič, ko sem skrbel, da se kuhinjska miza ni podrla pod težo dobrot, me je obiskal Dejan, takrat še tečajnik AO Tržič, z željo, da se skupaj povzpneva na Storžič po Kramarjevi smeri.

Na Štefana zjutraj že *turirava* mojo stoenko po poledeneli cesti pod Storžič, malo pred koncem ceste se zgodi obrat za 180 stopinj, kar pa naju ni odvrnilo od najinega načrta. Avto v sneg, pa pot pod noge. Kmalu sva vstopila v steno. Bilo je kot v pravljici. Kamor koli si zapičil cepin, vse je držalo, kot v velikem ledenem slapu. Bile so res tiste razmere, ki si jih samo želiš. V splošnem navdušenju naju ni nič motilo, da se je pooblačilo, in samo vprašanje časa je bilo, kdaj bo začelo snežiti, ali kot se je pozneje izkazalo, deževati.

Bilo je lepo, kmalu sva bila pri bivaku, kjer pa se nisva zadržala preveč dolgo, temveč sva v istem tempu nadaljevala do vrha, od koder sem se javil domov Mariji, ki je že kuhalo kosilo. Sedaj pa samo še hiter sestop po Petem žrebu pa domov. Nisem pa imel v mislih tako hitrega sestopa.

Ko sva prišla do mesta, kjer izstopi Črn graben, prav tam, kjer pri sestopu poleti na poti čez Škarjev rob srečaš prvo jeklenico, se mi je zazdeleno nekaj čudno, drugače kot običajno. Dejanu sem rekel, naj malo počaka, da to pogledam sam. Nisem pa veliko gledal, saj sem naredil samo tri korake in *pok*, pod nogami sem začutil premik, potem sem izgubil ravnotežje, v trenutku sem vedel - *kloža*. Preden sem dobro padel na tla, sem se že zapičil s cepinom, vendar sem kar naenkrat občutil velik pritisk snega z obej strani, tega cepin ni zdržal, in odneslo me je.

Točno sem vedel, kam me nese, saj sem Storžič obiskoval redno že več kot štirinajst let. Pod mano je bil velik skok v Peto žrebu, v katerem je kar nekaj skalnih pregrad. "Ali bo tako skoraj doma sedaj vsega konec, ko sem preplezel že toliko težjega na različnih delih sveta," sem se vprašal. Naslednja misel, ki me je obšla, je bila: "Ali se bom zadušil v snegu ali si bom razbil glavo." Kaj več ni bilo časa razmišljati, kajti po močnem udarcu v kole na in nekaj desetmetrskem skoku v Peto žrebu se je začel nori tobogan.



Reševalci pripravljajo Janeza za transport. Desno zgoraj Dejan Jekovec, ki je po nesreči sestopil po peti grapi do Janeza.
Foto: Peter Rožič

Naenkrat so bila usta polna snega, dušilo me je, premetavaloo pa tako, da si ne moreš predstavljaliti. Roki opletata kot da nista tvoji, isto se dogaja z nogami, menja se svetloba in tema, ne moreš vdahnniti, vse skupaj sprembla pošastno šumenje in velika hitrost. Dejan bi rekel: "Leti k' pr' norc'h!". In res je bilo tako.

Potem pa - kar naenkrat se zadeva malo umiri in ko pogledam, desno od sebe opazim tri metre stran trdno sneženo podlago, po kateri drsim skupaj s snegom. Hitro se odvalim dol z drsečega snega, ki se odpelje mimo mene naprej, in obsedim.

Na eno oko ne vidim nič, na drugega pa megleno (kot tista dva, ki sta veslala na blejski otok ...) in ko se ozrem naokoli, za seboj opazim vstop v Kramarjevo smer in moj nas-meh postaja vedno večji. Živ sem!

Tako sem se vprašal: "Kje je Dejan, kaj je z njim?". S težavo sem nastavil plazovno žolno na sprejem, če bi bil kje v plazu blizu mene.

Kmalu sem ugotovil, da imam poškodovani obe koleni, levo ramo, desno roko v komolcu, bolela so me rebra, zeblo me je ... S težavo sem dobil UKV postajo iz nahrbtnika in poklical: "Fantje, pome bo treba!"

Kmalu potem se mi je odvalil še en kamen od srca, ko sem zaslišal oddaljene klice "Janez, Janez", ki so prihajali vedno bliže. Dejan je tekkel navzdol po plazu s svojimi dolgimi nogami, prišel k meni in me objel. To je bilo veselje.

In res so kmalu prišli reševalci, pa kako hitro so prišli. Nekateri s hribov, drugi od kosi-la, brez oklevanja. Kar naenkrat je bilo okrog mene vse živahno, vsi so zaskrbljeni gledali moji razbiti koleni in se spraševali, kaj bo.

Nakar je zrak prerezal ropot helikopterja in ni bilo dolgo, ko smo že leteli proti Ljubljani. Po mesecu ležanja v bolnišnici in tremi tedni razgibavanja v Laškem sem se



*Helikopter je priletel po Janeza, ko so ga reševalci pripravili za transport.
Foto: Dejan Jekovec*

počasi začel vračati na stare tirkice. Potreboval pa sem kar nekaj let, da sem vse pospravil v glavi. Čeprav ti takšna izkušnja da drugačen pogled na svet ter smisel življenja.

Vse skupaj pa je v moji glavi in tako, kot mi je nekoč dejal moj prijatelj Janez, ko sva sesstopala z vrha: "Vedno se boš spomnil na to, ko boš tu sestopal." Lahko rečem, da se velikokrat spomnim na to, tudi kadar ne hodim po Storžiču.

In spomnim se tudi vseh vas, gorskih reševalcev, ki ste takrat, prav tako kot že mnogokrat prej in pozneje, prišli po mene in mi pomagali, kot znate samo vi. Hvala!

Tu pridejo do izraza besede Joža Čopa: "Pa bohonej, k' smo pr'jatli".

(Reševanje so 26. 12. 1997 izvedli: dr. Iztok Tomazin, Aljaž Anderle, Janko Jerman, Janez Kavar, Matjaž Kos, Anton Kralj, Robert Kralj, Janko Meglič, Štefan Močnik, Jože Rožič, Peter Rožič, Slavko Rožič, Stanko Sova, Marjan Štamcar, Vili Vogelnik in posadka helikopterja LPE. Akcijo je vodil načelnik Anton Kralj.)

ŽIVLJENJE JE LEPO

Janko Meglič

1. februar 2001. Zgodaj zjutraj s Slavcem že gaziva pod steno. Pod Grapo med Travnikom in Šitami. Svinjsko je mraz in močno piha. Malo naju skrbi, kakšne bodo razmere, toda sneg je odličen. Približno ob enih sva že na robu stene. Kar hitro. Ampak zavedava se, da sva šele na polovici. Treba je še sestopiti. Ena možnost se nama ponuja pod grebenom Šit proti Jalovčevem ozebniku, druga pa po smeri nazaj. Ker je na vrhu smeri velika opast, se odločiva za prvo. Pobočje je kložasto in snežna odeja nestabilna, zato jo mahnem kar navrhnost navzdol proti Trenti. Kar naenkrat pa za mano grozljivo poči, sproži se kložast plaz ter me odnese. Poskušam se zaustaviti, toda zaman. Nosi me 200 metrov, od tega čez 80-metrski skalni skok. Obležim na dnu skoka, v nezavesti in močno poškodovan.

Slavc hodi toliko za mano, da ga zajame le rob plazu in se mu uspe takoj zaustaviti. Pripela za mano in ko vidi, v kakšnem stanju sem, mi nudi prvo pomoč, me zavaruje in takoj odhiti v dolino po pomoč. Postaja, ki sva jo imela s seboj, mi je med padcem namreč padla iz nahrbnika, telefona pa ne delata, ker so zaradi mraza *crknile* baterije.

Slavc je kljub še vedno zoprnim razmeram ekspresno hitro v dolini in iz prve hiše pokliče GRS. Pove, da me je odnesel plaz in opiše, kje ležim in kakšne so moje poškodbe. V danih okoliščinah ohrani trezno glavo in odreagira res odlično.

Reševalna akcija se je kljub zapletom in ekstremnim pogojem za letenje s helikopterjem (veter je pihal v sunkih do 100 km/uro), srečno končala. Našli so me, ko se je že pričelo



Janko na vrhu Khan Tengrija
v pogorju Tien šan
leta 2000
Foto: Iztok Tomazin

mračiti in me dostavili na streho bolnišnice na Jesenicah. Samo drznemu pilotu Jožetu Kalanu in celotni ekipi helikopterja se imam zahvaliti, da nisem ostal zgoraj za večno.

V bolnici so potrdili, da so moje poškodbe zelo hude (poškodba glave) in stanje zelo kritično in da bo nujno potrebna operacija v Ljubljani, zato so me počasi in previdno z rešilcem odpeljali v Klinični center Ljubljana. Tam mi je priznani kirurg dr. Tekavčič uspešno operiral glavo, bil pa sem še vedno v kritičnem stanju. Po enem tednu negotovosti, ali bom preživel ali ne, se je moje stanje stabiliziralo in 12. dan sem se zbudil iz kome.

Takrat pa se je moja kalvarija šele začela. Moji možgani so utrpeli take poškodbe, da sem bil na nivoju novorojenčka. Štartal sem dobesedno z nule. Nisem zmogel in znal ničesar: jesti, piti, požirati sline, kaj šele hoditi, govoriti, brati, pisati, iti na stranišče. Stvari, ki so odraslemu samoumevne in jih počne avtomatsko, sem se moral ponovno naučiti. Vse je šlo znova.

Moje okrevanje je poslabšala še trdovratna pljučnica in moj organizem je samo hujšal in slabel. Če ne bi bil pred nesrečo v tako dobrni psihofizični kondiciji, bi se moje zdravljenje v bolnišnici zagotovo podaljšalo. Tako pa sem prebolel tudi pljučnico in moje stanje se je začelo počasi popravljati. Po enem mesecu v kliničnem centru so me premestili v Splošno bolnišnico Jesenice. Tu sem imel boljšo oskrbo, med osebjem je vladalo tudi boljše vzdušje in zadihal sem gorenjski zrak. Vse to se je takoj poznalo pri mojem napredku. Po mesecu ležanja sem zopet sedel v pravem stolu in jedel po žlici. Sprva le pol jogurta, kasneje pa se mi je appetit povrnil in enkrat sem se celo takoj napokal kremnih rezin, ki so mi jih prinesli obiski, da mi je bilo prav slabo. Obiskov sem imel vseskozi zelo veliko in hvaležen sem vsakomur, ki me je prišel pogledat in me



Meta in Janko mesec in pol po nesreči
Foto: arhiv Janko Meglič

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

bodrit. Vem, da je bil pogled name v prvem mesecu neprijeten in da je marsikdo moral zbrati precej poguma, da je prestopil prag bolnišnice, pa potem po nekaj minutah dobesedno ušel iz moje sobe.

15. marca sem bil rešen bolnic in dobil prostor na Inštitutu Republike Slovenije za rehabilitacijo (IRSR), kjer sem preživel nadaljnje 3 mesece. Tam sem se tudi prvič zavedel. 18.4. sem se zjutraj zbudil in ugotovil, da se nahajam v nekakšni bolnišnici in da se mi je gotovo nekaj zgodilo. To so potrdile tudi medicinske sestre, ki so priše pome, da me odpeljejo na terapijo. Popoldne je kot vsak dan prišla k meni tudi (takrat še moje dekle) Meta. Bila je zelo začudena, ko sva med pogovorom ugotovila, da je moja amnezija pravzaprav trajala od meseca pred nesrečo pa do tedaj. Torej, skoraj štiri mesece. Noro.

Psihologinja na IRSR nama je kasneje razložila, da strokovnjaki temu pravijo modrost telesa. Telo oziroma možgani pozabijo, oz. izbrišejo vse, kar je bilo res hudega.

Vse to namreč pišem po pripovedovanju drugih, predvsem Mete, ki je skrbela zame vse od prvega dne nesreče pa praktično vse do danes. Njej se imam zahvaliti, da lahko danes živim človeka dostenjno življenje. Napovedi zdravnikov so bile namreč zelo slabe in brez njene ljubezni, poguma, požrtvovalnosti in potrežljivosti bi se lahko vse končalo drugače. Vsako popoldne je bila pri meni in ko sem bil v Soči, me je vozila na popoldanske izlete, sodelovala pri terapijah in delala vaje z mano. Vsak vikend me je odpeljala domov in tako poskrbela, da sem bil čim več med domačimi in med prijatelji. Vse to je namreč zelo pomembno pri rehabilitaciji poškodovancev glave.

Pomembna pa je tudi vaja, delo in še enkrat delo. Na začetku sem bil namreč v takem stanju, da bi marsikomu vzelo voljo do življenja. Prej športnik v vrhunski formi sem naenkrat postal nebogljeno bitje, popolnoma odvisno od pomoči drugih.

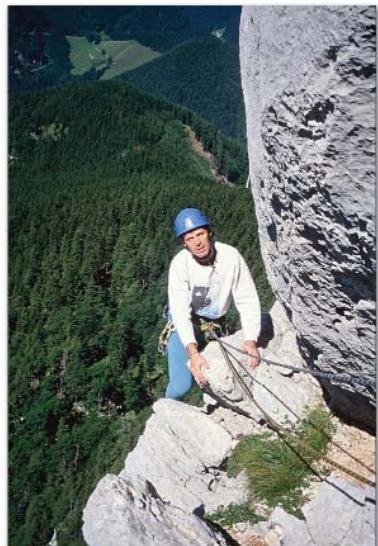
Po mesecu ležanja v postelji sem na Jesenicah napravil prve korake od postelje do vozička, seveda s pomočjo medicinske sestre. V Soči sem preko vozička in hojice sčasoma prišel do hoje ob pomoči drugega, vendar so bile te razdalje na začetku res kratke. Samostojno, vendar počasi in okorno, sem *shodil* konec aprila.

Za tak napredek sva z Meto garala vsak dan in za vse to je bilo potrebno veliko volje in trme. Dobro, da sva oba hribovca! In Bogu hvala, da sva imela drug drugega in pomoč dobrih prijateljev in Metinih ter mojih staršev. Ob takih življenjskih preizkušnjah se človek zave, kaj je v življenju res pomembno!

Kljud temu, da je bila moja hoja še zelo negotova, sem poleti spet začutil klic gora. In moja zlata Meta me je peljala plezat. Sprva v plezališče v Bohinj, kjer sem začel s smermi III. stopnje. Bala sva se edino, da mi je padec v podzavesti pustil strah, da bom mogoče imel vrtoglavico, pa k sreči vsaj teh težav ni bilo. In ker sva potem veliko plezala, sem do septembra plezal že smeri V. stopnje. V februarju, točno leto po poškodbi, pa sem prvič spet obiskal mojo Belo peč. Seveda sem vseskozi plezal kot drugi v navezi.

Marca sem potem tudi prvič stopil na smuči, sprva le na smučišču, kasneje pa sem naredil prve zavoje tudi na Javorniku. Seveda je bila moja hoja s turnimi smučmi bolj estetska kot potem smučanje, ampak smučati po celiem snegu po taki poškodbi, z dvojno sliko in nikakršnjim ravnotežjem...Res sem bil frajer. To, da sem lahko spet hodil v hribe, plezal, smučal, mi je dvignilo samozavest in mi vrnilo voljo do življenja. Saj moram priznati, da so včasih prišli trenutki, dnevi, ko bi najraje vrgel puško v koruzo in rekel: 'Ne grem se več!"

Leta 2002 sva z Meto kronala najino ljubezen tudi s poroko, čez slabo leto pa se nama je rodil sin Matic, ki je močno zapolnil in popestril najin prosti čas. Ob skrbi zanj in aktivnem spremljanju njegovega razvoja se razvijam tudi sam. Moj napredek je sedaj manj viden in počasnejši, vendar še vedno čutim in vidim, da se stvari izboljšujejo.



*Janko ponovno pleza - v steni Velikega vrha nad
Jezerskim leto in pol po nesreči
Foto: Meta Meglič*

Nesreča me je precej spremenila. Zdaj na prvem mestu niso le gore in stremljenje za najboljšim, najvišjim. Najpomembnejša je družina in prijatelji, cilje v hribih pa prilagjam svojim trenutnim zmožnostim. Želja imam še mnogo, gore doma in po svetu pa me čakajo in vabijo. Vedno bodo del mojega življenja, moj kraj za sprostitev in ozdravitev.

*Veličina ni v tem, da nikoli ne padeš,
temveč da se po padcu vedno pobereš.
(kitajski pregovor)*

SPOMINI NA REŠEVANJE JANKA MEGLIČA

zbral Matija Perko

Ob nesreči Janka Megliča je pilot major Jože Kalan kot vodja zrakoplova v svojem poročilu med drugim zapisal:

Vzleteli smo ob 16.50 in približno ob 17.10 vkrcali dr. Najdenova v Kranjski Gori ter nadaljevali let proti Trenti, kjer nas je že čakal gospod Mrakič. Zaradi hude turbolence, vrhov gora v oblakih in bližajoče se noči sem bil skeptičen o uspehu reševanja.

Gospod Mrakič nas je usmerjal k približnemu mestu nesreče, do katerega smo zaradi turbolence prišli šele v tretjem poizkusu. V malo boljših pogojih smo pristali na prvem primernem terenu, kjer sta zdravnik in reševalec izstopila in mi po radijski zvezi sporočila, da lahko odletim. Zaradi turbolence sem se odločil, da bom lebdel in ju počakal v zavetju pri tleh, kar sem jima tudi povedal.

Ker Mrakič ni vedel popolnoma točne lokacije ponesrečenca, sta mi sporočila, da ga peš ne bosta hitro našla, zato sta se ponovno vkrcala v helikopter. Odločili smo se, da ga bomo poizkusili poiskati iz zraka.

Z veliko srečo smo ponesrečenca nekaj trenutkov kasneje tudi našli, zaledbeli smo v njegovi neposredni bližini, zdravnik in reševalec sta se izkrcala in ponesrečenca pripravila za transport, sami pa smo lebdeli na istem mestu in jima z reflektorjem osvetljevali teren.

Ko sta ga pripravila za transport, smo se v lebdenju premaknili do njih, da sta ponesrečenca na nosilih s pomočjo tehnika-letalca vkrcala v helikopter. Pobrali smo še opremo in odleteli proti Jesenicam preko Vršiča. Na strehi bolnice na Jesenicah nas je že čakala ekipa za prevzem ponesrečenca.

Pristanek na bolnici, kot tudi povratek na letališče, sta potekala normalno, pa tudi turbolence zaradi veselja ob uspešno opravljeni akciji nismo čutili.

(15.BRVL, poročilo o reševanju 1. 2. 2001 na Travniku)

major Jože Kalan

O reševanju Janka Megliča je Lado Mrakič zapisal sledeče:

Običajni začetek: klic iz centra. Nesreča v plazu. Lokacija praktično neznana. Ravno tako stanje ponesrečenca. Sopлемalec Slavko je v težkih razmerah sestopil v Trento in zaprosil za pomoč. Akcija steče. Helikopter, zdravnik in moštvo. Helikopter odobren. Z Matjažem že drviva v Trento. Slavko, vidno pretresen in zaskrbljen, nama opiše približno mesto nesreče. Ponesrečeni je Janko Meglič. Minute bežijo skupaj z usihajočim dnem. Vršaci nad dolino Trente se že odevajo z rožnato barvo. Oblaki nestrpno hitijo nekam proti morju. V dolini je čutiti mrzli dih zimske noči. Medtem ko je v Bovcu neusmiljeno zavijala burja, je tukaj presenetljivo mirno. Čakava. Po uri in pol mi sporoči pilot LPE, da z njihovim helikopterjem ne bo nič. Zaprosim za helikopter SV. Odobren. Dan se poslavljaj. Sence na vrhovih postajajo temnejše. Bo Janko vzdržal? Dvomim! Saj že naju z Matjažem močno zebe. Stari Čot, kot bi vedel, kaj pogrešava, nama prinese toplega čaja.

Končno! V slušalkah zaslišim Kalanov glas. Povem mu, da je tukaj mirno in naj pristane pri info centru TNP-ja. "To ti misliš, da je mirno," mi odgovori. Čudno, ponavadi ni tak. Ga skrbi noč, je slabe volje, ali ima samo slab dan?

Vstopim v helikopter. Z očmi pozdravim Petra in že se dvigamo. Kar naenkrat me nekaj pritisne ob tla, takoj zatem pa imam rit že v zraku! In se je začelo. Pemetavanje, levo, desno, gor, dol, stroj drhti, kot nekdo, ki ga je strah. Skratka - ples. Ples sodobne tehnike pod taktirko podivjane narave. Plesalcu zaupam, saj ga vodi izkušena roka pravega mojstra svojega poklica. A vseeno v meni gloda črv dvoma. Ali bo ta kos jekla in elektronike vzdržal vse te pospeške in pojemke? Počutim se tako nebogljeno, odvisen od tehnike. Tega gorniki nismo vajeni. Ko bi imel vsaj padalo, da bi v primeru najhujšega izskočil.

Že smo skoraj 100 m nad grebenom Travnika, ko vprašam pilota, če me je morda napačno razumel glede našega cilja. "Ne, potrpi," mi odgovori. Želodec se mi že rahlo kuja. Začnemo se spuščati proti edinemu vidnemu plazu pod grebenom. Skoraj je že noč. Vse okoli nas je zavito v oblak vrtinčastega snega. S Petrom se ob doskoku na tla pogrezneva v globok sneg. Komaj kaj razločiva. Helikopter se umakne in midva skušava najti kako znamenje o nesreči. Sama sivina in globok sneg. Prste na rokah imam že rahlo otrple. Spoznava, da z gaženjem izgubljava dragoceni čas. Zadnje upanje je helikopter.

Temna senca se nama zibajoče približa. Z veliko težavo se vkrcava. S pilotom se zmenimo, da bo še kako minuto vztrajal pri iskanju Janka. In čudež! Med dviganjem v zavoju Peter opazi nekaj v snegu. Ko se približamo, opazimo rahel dvig roke iz gmote, ki leži v snegu. "Živ je." Ali je to po vsem tem času sploh možno? Opotekajoče se toliko spustimo, da Peter izskoči. Podam mu zajemalna nosila. Ko jih prime, me statična elektrika tako vžge v rit, da pomislim, da bom imel oddslej dve luknji.

Janka pobaševa na nosila, pobereva nekaj kosov opreme v bližini in že smo sredi plesa. Dolino je že zajela mrzla februarska noč. Na Vršiču gorijo luči. S Petrom drživa nosila z Jankom, saj nas obupno premetava. Prstov še kar ne čutim. Lepa je zgornjesavska dolina,

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

posebno iz zraka. Pa ne danes. Jesenic in bolnice kar ni hotelo biti.

Postajam utrujen. Počasi se ogrevam in s toploto prihaja ostra bolečina v prste rok. Končno heliodrom bolnice. Konec za nas in začetek za Janka.

Lado Mrakič

Spomin dr. Petra Najdenova na Jankovo reševanje

Popoldan, klic iz centra 112 za reševanje! Je kdaj sploh pravi čas za kaj takega? Vreme je lepo, le nad Vršičem je nekam čudno. Kmalu se vrnem, ne skrbite ...

Oprema, rokavice, pas, dereze, cepin in hitro na policijo. Vedno se mudi, da ne bo helikopter kdaj prej tam kot jaz. Čakam ... čakam, kje so, kaj je narobe? Pokličem center 112: "Kje so, so že poleteli?" Sledi odgovor: "So že poleteli, so na poti k vam ..."

Pa jih ni od nikoder! Čas in dan pa minevata! Počasi je lezel vame mraz in strah. Kaj bom lahko sploh še naredil? Peš bomo tako ali tako prepozni. Ponovni klic na 112. Kje so? Kaj je narobe? Sledi odgovor: "Policijskega helikopterja ne bo, prihaja vojaški!" Krasno, samo da pride. Smučarji so v Kranjski Gori že zapuščali smučišča, jaz pa sem še vedno nemirno korakal pred policijsko postajo.

Helikopter! Končno! Gremo! Sedaj bo hitro. Ne, nekaj ni v redu? Vršič je v tisti smeri, nas pa premetava kot list v zraku. Še posadka je čudno tiho. Vrhovi Mojstrovke in Jalovca so pričeli žareti, v Trenti pa je že precej temno. Lado je povedal, da je spodaj mirno, pilot se je zasmajal in nekaj pripomnil, kasneje pa dodal, da bomo spodaj lahko res zelo hitro.

Po kratkem pristanku se je ples proti Travniku nadaljeval. Nekaj časa levo, nato desno, malo sede, spet leže. Hvala bogu, želodec je zdržal. Plazovina je velika, povsem brez sledov kakšne nesreče. Kraj večkrat preletimo, sledov o Janku ni nikjer opaziti. Poskusimo na slepo. Po izstopu iz helikopterja se z Ladom pogrezneva do pasu v sneg in hitro ugotoviva, da iz tega ne bo nič. Nikamor ne bova prišla!

Na zahodu je bila le še svetla črta dneva, ki je počasi izginjal. Noč je bila vse bliže. "Greva nazaj, nič nil!"

Ob prihodu helikopterja je izginila še tista toplota, ki sva jo oba čuvala za boljše dni. Še malo, pa smo v zraku. In takrat se prikaže črna pika v belem snegu. "Je to Janko?" Helikopter se približa. Ponovno skok v sneg. Lado mi je podal lopatasta nosila in začel nekaj vptiti, pa ga zaradi vetra in hrupa nisem nič razumel.

Janko je ležal odkrit. Ob prihodu je malo dvignil roko. Vsaj nekaj. Na nosila in v helikopter. Lepo sva si to zamislila, vendar sva se ob dvigu nosil z Ladom pogreznila v sneg. Prvi, drugi poskus! Nekako je šlo. Rokavica se mi je strgala in ostala prilepljena na

Spomini na reševanje Janka Megliča

sanke helikopterja. V kabini smo sprva ležali, skoraj drug preko drugega, nato sem se nekako spravil do glave, z Janka očistil sneg in ga poskušal vsaj malo pregledati. Nahrbtnik? Dobra ideja. Vsaj kisik! Lepo sem si zamislil, pa je bila v tistem plesu zelo težka naloga sploh doseči jeklenko in nastaviti masko. Počasi, ker mi je bilo hudo slabo, zeblo me je, hkrati sem bil čisto moker od vsega skupaj. Kisik, monitor, orientacijski pregled ... Kanal? Kako? Kje so Jesenice? Saj bo!

Urgenca. Polno ljudi. Z Ladom sediva in se gledava. Sva uspela? Sva pomagala? Danes je šlo res vse čez mero! Jutri bo nov dan ...

dr. Peter Najdenov

(Reševanje Janka Megliča so 1. 2. 2001 na južnem pobočju Šit izvedli: dr. Peter Najdenov, Lado Mrakič in posadka helikopterja SV Bell 412, major Jože Kalan, major Milan Remih, višji vodnik Roman Andoljšek. V Trenti je čakal še Matjaž Žagar, v Bovcu pa je bila pripravljena tudi ekipa reševalcev za klasični način reševanja. Akcijo je vodil načelnik GRS Bovec Lado Mrakič.)

PO TOMAŽEVIH STOPINJAH

Elimir Zrim in Janez Kavar

Segla sva si v roke in prisegla: "Greva pod Mustagh Ato!" Tomaž nama je bil obema prijatelj, Janezu brat, skupaj smo opravili prenekatero turo in vzpon v gorah, družilo nas je skupno članstvo na domači postaji GRS. Družno še z Jožetom Janušem smo bili dolga leta *ekipa* ob dežuranjih na Zelenici. Žal se je Tomaževa življenjska pot po uspelem vzponu na 7546 m visoko kitajsko goro Mustagh Ato, 16. julija 2000, končala. Tomaž je za vedno ostal pod svojim zadnjim vrhom.

Poti pod Mustagh Ato sva se lotila sama, od začetka do kraja. Morda sva se komu celo zamerila s trdno odločitvijo, da greva na pot sama. Po letu dni iskanja najboljšega načrta potovanja pod goro, brskanja po internetu, dogovarjanja s kirgiško gorniško agencijo, cepljenjih, urejanju viz in zbiranju opreme sva 4. julija 2004 z domačimi zadovoljno sedela na Brniku in čakala na polet proti Moskvi in naprej proti kirgiški prestolnici Biškek. Imela sva srečo in našla varianto, ki naju bo vodila skoraj dobesedno po Tomaževih stopinjah. Pot sva poznala še iz Tomaževih pripovedi, od prijateljev, ki so bili s Tomažem na odpravi, in dnevnika, ki ga je o poti pod goro pisal Tomaž. Že doma sva se odločila, da na gori poižkušava priti le do *tabora 1* na 5400 metrih. Naprej ne bova šla, sva soglasno sklenila. Tomažu bova v baznem taboru pritrnila bronasto ploščico z njegovim imenom v spomin in se simbolično zadnjič poslovila od brata in prijatelja.

Mustagh Ata v kirgiškem jeziku pomeni *Oče ledeni gora*. Gora leži v najbolj zahodni kitajski provinci Sinkiang, blizu kitajske meje s Pakistanom in Tadžikistanom, med kitajskim delom Pamirja in Himalajo. Prvič sta tik pod vrh gore prišla leta 1947 angleška alpinista Shipton in Tilman. Vrh pa je leta 1956 kot prva osvojila rusko-kitajska odprava. Od Slovencev so bili prvi na gori julija 1999 člani odprave radovljiškega AO. Prav v času Tomaževe tragedije na gori so julija 2000 prvenstveni vzpon po vzhodnem grebenu gore opravili Američani Dan Mazur, Jon Otto in Walter Keller. Američani so v šotoru, ki ga je samo nekaj ur pred tem zapustil Tomaž, celo prespal. Dan Mazur je 26. maja 2006 postal znan tudi po tem, da je z 8400 metrov, izpod vrha Mount Everesta, rešil povsem izčrpanega avstralskega alpinista Lincoln Halla.

Pod goro bi morala potovati v organizaciji kirgiške agencije *Asia Mountains*, skupaj z večjo skupino Nemcev. Ker so le-ti potovanje zadnji hip odpovedali, sva bila nepričakovano deležna izrednega potovalnega udobja. Iz Biškeka, preko Narina, do kirgiško-kitajske meje sva potovala v prostornem kombiju, s prijaznim šoferjem Kirgizom Maratom in prijetno vodičko Rusinjo Eleno. V Narinu smo prespali v nomadskih jurtah in brez zape-

tov in čakanja opoldne prišli na mejo s Kitajsko. Tam naju je čakalo podobno udobje, kombi, voznik in prijazen vodič ujgurskega porekla Dolkun. V Kashgarju, ki je najbolj zahodno kitajsko mesto, in kjer sva se za dobra dva tedna še zadnjič stuširala, se nama je pridružil še kuhar. Prav pod goro pa naj bi naju čakal še ekonom, ki bo skrbel za transport. Počutila sva se kot *sahiba* na kakšni himalajski odpravi. Razen vodiča Dolkuna bo ostali del ekipe vso sezono ostal v baznem taboru, midva pa sva bila njihova prva letošnja klienta. Potem, ko smo se v zadnji večji kitajski vasici Opal oskrbeli s svežo zelenjavjo in mesom, smo se po delu tisoč tristo kilometrske karakorumske avtoceste, ki vodi od kitajskega Kashgarja do Islamabada v Pakistanu in je del nekdanje svilene ceste Marca Pola, podali pod goro. Iz daljave prvič zagledava Mustagh Ato. Visoko pod njenim vrhom za vedno počiva Tomaž. V jezeru Karakul se malo kasneje gora zrcali v vsej svoji neizmerni beli lepoti. Na severni strani ji dela družbo 7719 m visoki Kongur Shan.

Potem, ko je najina oprema natovorjena na kamelah, pohitimo proti baznemu taboru. Vodič Dolkun se pohvali, da pozna bližnjico, ki se konča kot navadno vse bližnjice na tem svetu... Ne najdemo prehoda čez deroč potok in napravimo dolg povratek nazaj do poti, po kateri počasi stopicajo kamele. Malo pod baznim taborom na 4450 metrih začutiva višino, a ni hudo. Bazni tabor je že kar krepko obljuden, izstopajo velike skupine Korejcev, Špancev, Francozov in Američanov. Veliko pa je tudi domačinov Kirgizov, ki z oslički čakajo na kak dolar zaslužka za nošnjo tovora do snežne meje na gori.

Janeza hitro ogovori eden domačinov: "Ti si pa že bil tukaj pred leti?" Zamenjal ga je za Tomaža! Hitro najdeva skalo, na katero je julija 2000 Tomažev prijatelj Boštjan s kladi-vom vklesal napis *TomazK*. Ob skali prižgeva sveči Tomažu v spomin. Tudi šotor postavlja blizu skale z napisom in ponosno izobesiva slovensko zastavo. Za sosede imava



*Tomažu v spomin nameščena ploščica
v baznem taboru pod Mustagh Ato*
Foto: Janez Kavar

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Američane. Kmalu ugotovimo, da je eden izmed njih, Jon Otto, iz skupine, ki je julija 2000 uspela na vzhodnem grebenu Mustagh Ate in nato prespala v Tomaževem šotoru. Jon je še na gori, enega od naslednjih dni se bomo srečali. Obišče naju eden izmed domačinov Kirgizov. Predstavi se kot Osman, zna malo angleško: "Tomazek, my friend", nama pravi in kaže na skalo z napisom. Z Osmanom hitro postanemo prijatelji.

Za aklimatizacijo se lotiva nameščanja ploščice Tomažu v spomin. Vzhodno lice največjega balvana na robu baznega tabora je obrnjeno prav proti vrhu gore. Zdi se nama najbolj primeren kraj za spominsko ploščico. Skale se lotiva s svedrom in kladivom.

Zgrešiva za kak milimeter kar Elemir na medeninasti ploščici iznajdljivo popravi kar z nožem. Še pred poldnevom ploščico pritrdiva in se prepustiva obujanju spominov. V vznožje balvana položiva par kamnov, ki sva jih sem prinesla z vrha Kriške gore. Oba veva, kako rad je imel Tomaž svojo goro in kako zavzet je bil med *junaki Kriške gore*.

Z Američanom Jonom Ottom sva kmalu dobra znanca. Zanima ga vse, kar veva o Tomaževem vzponu in Tomažu nasprost. Skupaj ugotovimo, da so se ob Tomaževem odhodu iz šotorja na približno 6800 metrih in pred njihovim prihodom do šotorja zgrešili za vsega pet, morda največ sedem ur ... Usode se pač ne da spremeniti! Pove nama, da je bilo 14. in 15. julija 2000 čutiti slabo vreme, ki na Mustagh Ato prihaja z zahoda. Na vzhodni strani, kjer so se tedaj po grebenu vzpenjali Dan, Walter in Jon, ni bilo tako hudo. Na vrhu pa je moral divljati silen snežni vihar. Pri sestopu z vrha sta Tomaž in Joža v viharju zgrešila šotor v najvišjem taboru in strašno noč prebila na prostem. Naslednje jutro sta ugotovila, da sta bivakirala komaj sto metrov od šotorja. V divji noči sta oba ozabela. Tomažu se je pokvarila vez na turnih smučeh. Joža se je močno ozebljen z zadnjimi močmi s smučmi rešil v dolino.



*Tomaž Kavar drugi z desne,
storžiški bivak, 1. november 1972
Foto: arhiv Janez Kavar*

Tomaž je ostal sam na gori. Jon pripoveduje, da je bilo 16. julija na gori lepo vreme. Tomaževe smuči so našli kakih sto metrov nad šotorom, na višini okoli 7000 metrov. V Tomažev šotor so prišli nekaj čez 16. uro. Tomaž je šotor zapustil enkrat dopoldne, ko se je že nekoliko ogrelo. Zgrešili so se torej za par ur. Jon pravi, da bi zelo rad prišel v Slovenijo in obiskal naše gore, o katerih je slišal veliko lepih pripovedi. Letos vodi komercialno odpravo na Mustagh Ato. Pravi, da je snega še izredno veliko in snežna meja že dolgo vrsto let ni bila tako nizko. Kot so mu povedali Švicarji, ki so bili letos doslej edini na vrhu, naj bi bil vrh povsem zaledenel in zelo zahteven. Ni prepričan, da bo uspelo veliko njegovim klientom.

Po dveh dneh aklimatizacije v bazi in okolici ter lepem vremenu Mustagh Ata pokaže svojo drugo plat. Zbudiva se v snegu. Z vzponom tega dne še ne bo nič. Španci z osli tovorijo opremo do *oslovskega platoja* pod *taborom 1*, ki je malo nad snežno mejo. Po naslednji noči se Janez zbudi z otečenimi in zlepjenimi očmi. Španski zdravnik mu prijazno pomaga, izroči stekleničko kapljic in priporoči očala in senco. Težko se ločiva, a vsaj eden mora poizkusiti udejaniti cilj, ki sva si ga zadala.

11. julija, nekaj čez deveto uro, Elemir krne proti *taboru 1* na 5400 metrih. Potegne še malo navzgor, ko se teren malo položi, a pojavitvo se tudi prikrite ledeniške razpoke. Razsodno se zaustavi. V sneg napiše *Tomaž*, pokramlja sam s sabo in Tomažem ter obrne nazaj.

- Pozno popoldne se z Janezom, ki mi gre naproti, srečava na pol poti pod *enko*.

12. julij ni vremensko najlepši dan, za Janeza kot nalašč brez sonca. Oči izgledajo bolje, napoti se proti *enki*. Ko je malo nad *oslovskim platojem*, posije sonce in obrne nazaj. Še prej pa v sneg postavi kamen s Kriške gore.

Nekje na pol poti do *enke* se srečava. Posedeva na skalo s čudovitim razgledom na vse strani. Na severu se bohoti sedemtisočak Kongur Shan, proti jugovzhodu se odpira pogled proti Afganistanu in Pakistanu. Posedeva na skalo ob poti in imava najbrž najlepše pol ure na najinem popotovanju pod Mustagh Ato. Nemo zreva v daljave in med spomine. Ljudje se znamo sporazumevati tudi brez besed. Kako lep je lahko svet!

Dan pred odhodom iz baznega tabora naju obišče kirgiški prijatelj Osman. Zatrdi, da bo budno pazil na Tomažovo ploščico. Podariva mu nekaj drobnih delov opreme, česar je izredno vesel. Najbolj so mu všeč snežna očala z velikimi belimi okvirji. Ponosno si jih natakne na porjaveli obraz in se postavljaško sprehodi po vsem taboru. Kirgizi ga ogledujejo s kančkom nevoščljivosti, Osman pa je neizmerno všeč predvsem samemu sebi. Pred večerjo prižgeva še zadnjo svečo ob Tomaževi ploščici. Nasvidenje, Tomaž, nekoč se bomo spet srečali nad zvezdami!

Vračava se po isti poti. Na kirgiški strani kitajsko-kirgiške meje naletiva na istega mejnega častnika kot na poti pod goro. Janez ga ogovori, Kirgiz pa ga hitro vpraša, če je tudi

70 let gorske reševalne službe v Tržiču



Elimir in Janez v začetku

julija 2004, v ozadju

Mustagh Ata

Foto: arhiv Elimir Zrim

on vojaški častnik. Nemudoma so odpravljene vse ovire in skupaj se slikamo prav v središču do tedaj največje vojaške skrivnosti. Kako hitro je lahko vse relativno in kako hitro smo ljudje iz nezaupljivcev prijatelji!

Iz Biškeka poletiva proti Moskvi v ropotajočem TU - 154. Ko v Moskvi srečno pristanemo, sva si edina, da naju v tako škatlo ne spravijo nikdar več. Privoščiva si še dva dni turizma v Moskvi in 20. julija 2004 pristaneva na Brniku. Skoraj obvezno je pivo z domačimi pri Marinšku v Naklem. Na družinski grob v Križah položiva k Tomaževemu imenu kamna, ki sva jih prinesla z Mustagh Ate.

Tomaž, lepo je bilo še zadnje druženje s teboj!

PILOT MED REŠEVALCI

Igor Zalokar

Vse se je začelo leta 1993, ko sem s kolegom Jožetom Kalanom izvedel reševalni polet na Šijo, kjer je na transport čakala hudo opečena deklica. Polet smo opravili rutinsko in prvič izkoristili možnost instrumentalnega poleta z zamegljenega Brnika ter s tem prihranili dragocene ure za hitro bolnišnično oskrbo. Na Šiji motorjev nismo ugašali, le pristali smo. Opazoval sem reševalce. Iz planinske koče so urno prinesli nesrečno dekle, ki je imelo skrbno pokrit opečeni obraz. Od vseh reševalcev sem takrat poznal le Janeza Kavarja, ki nas je poklical na akcijo, saj se je spomnil, da smo v vojski začeli leteti tudi s helikopterji v instrumentalnih pogojih. To je bil moj prvi neposredni stik z gorskimi reševalci in v naslednjih letih so ta srečanja postala pogostejša, saj smo se srečevali pri akcijah, na vajah in usposabljanjih.

Kot pilot helikopterja Slovenske vojske sem pogosto letel nad hribi, kar mi je predstavljalo posebno zadovoljstvo, saj sem že od nekdaj rad zahajal v gore. Eno je hoditi v gore - leteti nad gorami pa je nekaj povsem drugega. Kot pilot lahko uživaš v prekrasnih pogledih na hribe in v adrenalinskih trenutkih, ki so pogosto povezani z vetrom ali turbolenco, ki zajame helikopter pred pristankom. Takrat se možnosti za popravek napake nevarno zmanjšajo. Hoja v hribe pa planincu omogoča neposredni stik z naravo, ko človek ne le opazuje, ampak tudi posluša, vonja in čuti okolico, po kateri se premika.

Ko sem slišal za možnost včlanitve pilotov helikopterjev v gorsko reševalno službo, se mi je zamisel zazdela več kot zanimiva. S tem sem dobil izjemno možnost, da kot pilot



*Igor Zalokar po vrnitvi z naloge
Foto: arhiv Igor Zalokar*

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

ne le pomagam in opazujem reševalce, ampak da postanem eden od njih. Srečno naključje je prispevalo k temu, da sva z Matijem Perkom postala sodelavca, in predlagal mi je, da se vključim v delo Postaje GRS v Tržiču. Na postaji sem naletel na sprejem, kakršnega si človek v novem kolektivu le želi, kar je še dodatno prispevalo k temu, da sem se dokončno odločil postati član GRS.

S sprejemom med članstvo GRS je sovpadlo tudi moje imenovanje na mesto poveljnika brigade vojaškega letalstva, kjer sem se veliko ukvarjal s sistemsko problematiko reševanja s helikopterji. Med drugimi nalogami sem si skupaj s svojim kolegom v letalski policijski enoti prizadeval vzpostaviti primerne odnose med obema enotama in preseči delitve in prerekanja o tem, kdo je boljši in kaj zmorejo *modri* ali *zeleni* helikopterji.

Reševanje s helikopterji je v gorah preveč zahtevno, da bi ga spuščali na raven samodokazovanja posameznikov. Ko gre zares, ko gre za življenje in preživetje, štejejo samo izkušnje, znanje in pametna presoja. Vse boljši in sposobnejši helikopterji omogočajo reševanje iz skrajnih razmer in tudi v preteklih letih je bilo doseženih kar nekaj mejnikov. Poleg že omenjenega reševanja, ki vključuje vzlet ali pristanek na letališče v instrumentalnih pogojih, je bila izvedena vrsta zahtevnih stenskih reševanj. Izvedenih je bilo tudi nekaj reševalnih poletov, ki so se končali v trdi temi. Prav možnost reševanja 24 ur na dan je, po moji presoji, eden od večjih izzivov, ki nas čakajo v naslednjih letih. Tovrstno reševanje je možno le s pomočjo nočnogledov, očal za nočno letenje, ki pa zaradi omejenega vidnega polja, vremenskih vplivov, dvodimensionalne slike in slabše ločljivosti skrivajo veliko pasti, ki lahko postanejo usodne za posadko in helikopter, zato se bo potrebno nočnega reševanja lotiti postopoma. Začeti je potrebno s pristanki na nižje ležeče terene, izbirati jasne noči z luno, ki zagotavlja zadost svetlobe v prostoru, in nadaljevati s pristanki na višje ležečih terenih. Za reševanje z nedostopnih mest bo potrebno uporabljati dvigalko. Delo z njo v nočnih pogojih bo zahtevalo posebno usposobljenost operaterja in ostalih, ki bodo sodelovali pri reševanju, saj bi bila vsaka napaka lahko usodna. Pri tem je jasno, da bodo zahtevna nočna



Na vrhu Plešivca med pohodom od Šije do Javornika februarja 2005.
Z leve: Mojca Rožič, Peter Rožič, Elimir Zrim, Igor Zalokar, Primož Štamcar, Joža Rožič in Anka Štamcar
Foto: Janez Rožič

reševanja lahko izvajali le tisti piloti, ki bodo poleg izvajanja namenskih reševalnih poletov imeli veliko trenažnega letenja ter jim bo omogočeno vzdrževanje vrhunske usposobljenosti.

Tovrstno letenje in medsebojna soodvisnost bo pilote in reševalce še bolj zbljižala. Njihova medsebojna povezanost in vrhunska usposobljenost sta pogoja za delovanje v razmerah, ko pri reševanju tujih življenj pogosto izpostavljajo svoja.

V bodoče se bo na področju reševanja v gorah s helikopterji še marsikaj spremenilo. Najbolj vidne spremembe so v novi opremi in tehnično izboljšanih helikopterjih. Pričakujemo lahko, da se bodo pojavili novi letalski operaterji, ki si bodo prizadevali vključiti se v gorsko reševanje. Zahvaljujoč dvigu življenjskega standarda se v Sloveniji pojavlja vse več zmogljivejših helikopterjev in vse bolj je prisotna želja privatnega sektorja, da s komercialnimi helikopterji vstopi v gorsko reševanje. Zaenkrat to še ni možno, vendar se bo podobno kot v razvitih državah alpske regije v nekaj letih verjetno tudi pri nas zgodilo nekaj podobnega. Na ta korak mora biti pripravljen celoten sistem reševanja v gorah, saj bo izjemno pomembno, da se zadržijo visoki varnostni standardi in učinkovitost izvajanja reševanj.

LED IN KRI

Aljaž Anderle

Prvi teden v letu se je v francoskem mestecu l'Argentière la Bessée ob vznožju masiva Ecrin odvijalo tradicionalno srečanje lednih plezalcev, Ice 2006. Tega srečanja se redno udeležujejo tudi alpinisti iz Slovenije. Tokrat nas je po okoliških dolinah Freissinieres, Fournel, Ailefroide in drugod plezalo kar deset.

Skupaj z nekaj sto obiskovalci iz okrog 30 držav (po podatkih organizatorjev), smo sestavljeni zelo raznoliko društvo plezalcev. Ponavadi se s takšne poti vračamo polni zadovoljstva in veselja, mogoče kdaj celo ponosa, tokrat pa ni bilo tako.

K pisanju tega sestavka se nisem spravil zato, da bi povedal, kaj smo splezali, pač pa zato, ker mora včasih kdo prevzeti nehvaležno nalogu prenašanja slabih novic, vsem nam v poduk in razmislek. V obdobju petih dni sta v Freissinieresu umrli dva človeka, ki sta, tako kot vsi ostali, prišla tja zato, da bi "plezala led" in preživljala prijetne dni v druženju in izmenjavi izkušenj.

Led je težko predvidljiv medij, večkrat presenetiti tudi izkušene plezalce, še veliko lažje pa neizkušene. Prva nesreča se je zgodila, ko je naveza iz Grčije brezbrizno obšla opozorila prisotnih vodnikov in lokalnih poznavalcev, očitno pa tudi jasno zapisana opozorila v plezальнem vodničku. Opozorila so se nanašala na nevarne viseče sveče, ki so visele z roba previsne stene, točno nad nekaterimi lažjimi smermi. In ki so se včasih brez opozorila preselile nadstropje niže. To se je zgodilo tudi v tem primeru, plezalka je



*Aljaž Anderle v slapu
Lambada pod Prisojnikom
Foto: Urban Golob*

umrla, dva druga prisotna sta bila težko poškodovana. Organizatorji so sicer poskušali strogo zapreti kritične sektorje s policijo in varovalnimi trakovi, da bi preprečili nesreče, ki so se v preteklosti na tem srečanju že večkrat dogodile. Tudi meni so se nekateri ukrepi zdeli pretirani, zaledli pa vendarle niso.

Naslednji dnevi so minevali z običajnim zbiranjem bušk, ureznin in udarnin, nekaterih bolj, drugih manj bolečih, pri čemer je tudi slovenska ekipa enega od svojih članov pospremila v bolnico, kjer je ostal tri dni, da so mu lahko pošteno zakrpalni nos, ki ga je razrezal led.

Sam se zavedam, da so poškodbe pogost sopotnik lednega plezanja in da se lahko marsikaj dogodi komurkoli v najbolj neprimernem trenutku. Ampak ne glede na to, da se zarečenega kruha največ poje in da zdajle z glavo trkam ob leseno mizo, bom ugriznil v tole kislico in nadaljeval. Večina poškodb je povezana z nizko stopnjo izkušenosti in pomenijo običajno pot do bolj zrelega, opreznega plezalca. Zlasti v ledu nastopa toliko dejavnikov ogrožanja, da se jih je težko vsak trenutek nepretrgoma zavedati in biti pripravljen na reakcijo. Opreznost in sposobnost predvidevanja pa nam lahko prihranita marsikaj. In če dovolimo našemu ponosu poslušati in upoštevati še opozorila drugih, smo na dobbri poti. Če ledno plezanje po definiciji ni varno, pa se varnosti lahko precej približamo.

Tako je mineval teden, le počasi nas je spet prevzela evforija lednih užitkov in dobrih razmer. Z Andrejo sva preživljala nedeljsko dopoldne v kombiniranih smereh le 50 metrov izven dosega ogromnih visečih sveč, ki so krasile steno nekoliko naprej od nas. Krasile so jo do trenutka, ko se je skupina kakih sedmih Italijanov požvižgalna na rdeč trak, ki je zapiral dostop do stene. In v nekaj minutah se je sončno nedeljsko dopoldne spremenilo v težko prebavlivo godljo. Začelo se je s glasnim pokom, ki ga je bilo slišati po celi dolini, ko je nekaj ton ledu padlo in pometlo s spodaj stoječimi ljudmi ... oblak snega, tišina, kriki, reanimacija, klicanje na pomoč ... končalo pa z ropotom helikopterja, ki je naložil drugo truplo v parih dneh.

Ob tem nas je plezalski zagon nekam minil, najine francoske znance celo do te mere, da so hoteli v steni pustiti kar vso svojo opremo in oditi. Med tem, ko sem jim čistil smeri in sidrišča, me je še enkrat zmrazilo: fantje, še začetniki, so si uredili varovanje z vrha v "abalakov", ki ga že dodobra odtalila nanj tekoča voda.

Led je lep. Dokler ni krvav.

TRŽIŠKE GENERACIJE REŠEVALCEV

Primož Štamcar

Še vedno se spominjam besed, ki mi jih je na prvem sestanku postaje, ki sem se ga udeležil kot novi pripravnik, namenil načelnik: "Ko enkrat postaneš reševalc, si to praktično za vse življenje!"

Gorski reševalci smo tako starostno precej pisana druština, in to velja tudi za tržiško postajo GRS. Naš najmlajši član, ki je v letošnjem letu opravil izpit za reševalca, je dopolnil komaj 22 let, najstarejši aktivni član ima za seboj preko 50 let izkušenj in dela v gorski reševalni službi, najstarejši zaslužni član pa je v lanskem letu dopolnil 80 let.

Moštvo gorskih reševalcev opravlja zelo različna posredovanja in naloge, teh je z leti vse več in se širijo na vedno nova področja. Za kar najboljše delovanje postaja potrebuje precej širok razpon znanj in sposobnosti: tako dobre alpiniste-plezalce kot odlične smučarje, fizično močnejše, kot tudi takšne, ki znajo otrokom razkazati našo opremo in jim razložiti naše delo - poslanstvo, ali opravljati vse bolj obsežne birokratske obveznosti. Z razvojem opreme in tehnike spoznavamo pri svojem delu tudi nove tehnologije (GPS, računalniško tehnologijo, različna komunikacijska sredstva ...), za uporabo katerih prav tako potrebujemo določena znanja.



*Reševalci (z leve) Bojan Žohar, zadaj Primož Rožič, Slavko Frantar, Peter Rožič, Primož Štamcar, Vili Vogelnik po reševanju na Kriški gori, ko je poškodovanko že odpeljal helikopter.
Foto: Marjan Štamcar*

Reševalno delo je včasih potrebno opravljati tudi med delavniki. Splošne družbeno gospodarsko razmere so se precej spremenile, tako dandanes delodajalci za prostovoljne reševalce pogosto nimajo posluha, ustreznih zakonskih rešitev pa zaenkrat še ni. V teh primerih so poleg večje organiziranosti in obveščenosti članov še posebej v veliko pomoč reševalci, ki niso več zaposleni.

Poleg aktivnega moštva pa imamo še vedno stalni stik z našimi zaslужnimi člani. Mnogi, ki jim zdravje to dopušča, še vedno pomagajo pri marsikateri nalogi postaje. Prav vse pa vsako leto povabimo na izlet, izberemo kakšen zanimiv cilj, primeren za vse, in povezan z delovanjem GRS ali na splošno z gorami. Zaslужne člane pa z veseljem povabimo tudi na občne zbole, srečanja. Ob teh prav radi razdereejo kakšno šegavo. Mlajši večkrat z velikimi ušesi poslušamo štorije reševalcev, ki se spominjajo napornih časov, ko so s skromno opremo izvajali mnoge in zahtevne reševalne akcije. In pa tudi tiste druge, bolj veselle, kako so, na primer, na tečaj odšli v petek ob dveh, takoj po službi, domov pa so se vrnili šele v nedeljo zvečer ...

*Ogled Centra za obveščanje
v Kranju, 2. julija 2001, z
zaslužnimi člani.*

*Z leve stojijo: Janko Krmelj,
Alojz Bergant, Milan Kutin,
Vili Globočnik, Franc
Primožič, Janez Štefe, Drago
Štefe, Vinko Švab, Štefan
Močnik. Z leve čepijo:
Marjan Štamcar, načelnik
Matija Perko in Dušan
Srečnik. Takrat so ogled
spremljali Štefan, Marči,
Matija in Matjaž Kos, ki je
posnel fotografijo.*



Življenje vsakega posameznika pa teče svoj krog. S spoštovanjem in dostojanstvom se tako vedno poslovimo od vsakega našega člana. Spoštljiv spomin in ustrezna pomoč svojcem je najmanj, kar lahko storimo za svoje nekdanje člane.

K delu postaje vsak prispeva po svojih močeh, znanju in sposobnostih - s skupnim delom pa uspešno izvajamo svoje naloge.

VESELE ISKRICE TRŽIŠKE GRS

zbral Janez Kavar

Zavrotarjev Citroen

Ko je bilo do Pod Storžiča in nazaj večinoma še treba peš, je Janez Štefe-Zavrotar kot državni lovec že posedoval manjši Citroenov tovorni furgon. Kot vsa Citroenova vozila je bil tudi furgonček znan po dobrem vzmetenju, le da so se vzmeti ob preobremenitvi povsem sesedle in se je zadnji del avta skoraj vlekel po tleh. Zavrotar nas je sicer rad popeljal Pod Storžič ali nazaj v dolino. Vendar, nadobudnih alpinistov, ki bi se radi peljali, nas je bilo navadno precej več, kot so prenesle vzmeti furgončka.

Pa smo kmalu iznašli način: dobrovoljnega Zavrotarja smo najprej spravili v kabino za volan, potem pa, kot sardine konzervo, s telesi in nahrbtniki natlačili ubogi furgonček, da se je skoraj po tleh vlekel po makadamski cesti navzdol skozi Lom do *Jaslic*.

Čora, mož iz Tamarja

Med mnogimi iskricami o Marjanu Perku - Čoru je morda najbolj hudomušna nastala kar na melodijo njegove pesmi *Tamar*. Marjanova pesem poje o čudoviti dolinici, kjer je bil kar nekaj let oskrbnik planinskega doma. Popularni Marjanovi planinski pesmi so (tržiški) hudomušneži dodali še refren:

*Čora, Čora, mož iz Tamarja,
en liter prinese, računa pa za dva ...*

Če je bil ob petju Marjan kje v bližini, smo navadno slišali: "Važete (lažete), barabe tržiške!" Pa tudi nov liter je (brezplačno) prinesel na mizo.

Tinček

V marcu leta 1970 so imeli študenti ljubljanske medicinske fakultete smučarsko tekmovanje na Zelenici. Tik pred začetkom tekmovanja se je na štartu pojavit tudi Tine Mulej-Tinček, legenda slovenskega alpskega smučanja. Bil je že nekaj v letih, s klobukom in zeleno lovsko pelerino pa navzven res ni kazal pretiranega smučarskega ugleda. Vrlim ljubljanskim medicincem se je ponudil za predtekmovalca, pa so ga, ne da bi vedeli za koga gre, zviška odslovili, češ, *ata*, naša tekma je za vas preresna in pretežka zadeva ...

Tinček pa se ni dal odgnati. Tik preden so na progo spustili prvega predtekmovalca, si je krepko potisnil klobuk na glavo, vrgel krila pelerine preko ramen in se pognal po progih kot v svojih najboljših časih. Smučarji medicinci so odprtih ust strmeli za njim po strmini zeleniškega plazu.

Nesrečnih primerov na tisti tekmi sicer ni bilo in reševalci smo bili brez dela. Najboljši dosežen čas pa je bil vsaj dvakrat večji od (neuradnega) Tinčkovega ...

Žeja

Na to temo bi sicer lahko bilo še veliko iskric ... Nas je pa še kar nekaj v tržiški GRS, ki smo svoje starejše kolege njega dni na Zelenici opazovali, kako so si kavo *izboljšali* kar s špiritom iz kompleta prve pomoči. Ja, v sili hudič ...

Sfinga z Ladjo

Dom Rožičevih v Tržiču je bil vedno tudi zbirališče mnogih generacij tržiških alpinistov in reševalcev. Posebno privlačno je bilo *postopanje* na mostu čez Tržiško Bistrico pri tržiškem kinu *Na skali*, koder se je sprehajalo tudi veliko bolj in manj brhkih deklet. Seveda ni šlo brez nekakšnega, v alpinističnem slogu *šifriranega* ocenjevanja njihove lepotе in postavnosti, in to kar s primerjavo težavnosti posameznih alpinističnih smeri. Glavni pri ocenjevanju je bil navadno pokojni prijatelj Ful.

Kakšna manj lepa jo je tako odnesla z *Maleni smer v Paklenici*, lepotica pa lahko tudi z oceno *Sfinga z Ladjo v Steni* ...

Krvin in Major

Franci Primožič - Krvin, med tržiškimi gorskimi reševalci zagotovo med najbolj hudo-mušno zgovornimi, je bil svoje dni tudi pomemben častnik v vrstah nekdajne tržiške Teritorialne obrambe, katere poveljnik je bil pokojni major Ivko Bergant - Major, dolgoletni predsednik Planinskega društva Tržič. Tako je naneslo, da sta bila leta 1987 kot teritorialca upokojena oba hkrati. Interno poslovilno srečanje smo imeli teritorialci v koči na Javorniku. Slavnostni govornik se jima je ob tisti priliki zahvalil tudi z besedami: "Zagotovo kot teritorialci ne bomo nikdar več osvojili toliko gorskih vrhov, kot smo jih pod poveljstvom Ivka, pa tudi na orožnih vajah nikdar več tolkokrat zgrešili poti, kot smo jo z načelnikom Krvinom ...".

Janko

Če gre komu med nami priznati odkritosrčnost, jo moramo kolegu reševalcu Janku Jermanu-Jančmanu zagotovo! Parkrat ga je to tudi že (nekaj) stalo, pa kakšen preklic v časopisu je moral objaviti, a svojih misli ni nikoli skrival v sebi.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Še v železnih časih naše nekdanje države je povzpetnemu tržiškemu politiku, ki mu šole niso šle preveč od rok, zabrusil: "Tok' t' povem, da če se ne b' s polit'ko bavu, b' še zej u Vojah (Bombažna predilnica in tkalnica) rorčke (tkalske tulce) zbirov!"

Štefo

Dolga leta nazaj je bil Štefan Močnik z ženo Mirko priljubljeni oskrbnik tržiških planinskih postojank na Kofcah in na Zelenici, kasneje pa tudi gostilničar v pristavški gostilni *Pr' Primožk*, šale in različne anekdote pa je vedno rad stresal med svoje planinske in gostilniške goste.

Ko je nekoč nanesla beseda o vzpostavljanju reda v lokalih z gosti iz južnejših predelov nekdanje Jugoslavije, je Štefo zelo resno povedal: "A veš, koko mor'š s ta spodn'm? Samo polke j'm mor'š na radio gor djat', pa jo kuj poberejo! T' povem, se bojejo te muske kuk'r hudič križa. S'm to večkat probov, pa se j' hudičov fajn obnesv'!"

Joško, ven ga daj!

Ob 60-letnici ustanovitve GRS v Tržiču smo med ostalim pripravili tudi skupni izlet v Valeške Alpe in s seboj vzeli tudi boljše polovice.

Prvo noč smo taborili pod Gran Paradisom nad Aosto. Spokojno jutro je predramil panični vzklik Maričke: "Joškooo, ven ga daj!"

Seveda smo si zahtevalo razlagali po svoje, v resnici pa se je v Drvačovem šotoru pojavit le majhen pajek, ki je lezel po Maričkini nogi...

Kulinarična odprava

Dobrih jedcev med tržiškimi alpinisti in gorskimi reševalci ni nikoli manjkalo. Med najbolj čislanimi jedmi pa so bili vedno makaroni. Na *odpravi* v Valeške Alpe poleti 1997 je zato dan za dnem ob večerih izdatno dišalo po makaronih, ki so izginjali v velikih količinah.

Naša dohtarca Anda je dogajanje po nekaj dneh (po)komentirala: "O, tole bo pa predvsem kulinarična odprava!"

Na desno!

Leta 1998 smo imeli zimski tečaj pod Petim žrelom na Storžiču. Med ostalim smo obnovili tudi postopke sondiranja snežnih plazov. Janko Jerman-Jančman je vedno zelo rad povedal kakšno pikro čez tiste, ki s(m)o služili vojsko in bili vojaki, četudi sam s tem ni imel resničnih praktičnih izkušenj. Ampak, ob vsem drugem se človek v vojski tudi kaj uporabnega nauči.

Ko je med sondiranjem plazovine inštruktor dvajseterici reševalcev, z zdravnico Ando povrhu, ukazal: "Na deeesno," so se seveda vsi kot en mož in še ena ženska zraven obrnili na desno, Janko pa na levo ... In bilo je smeha ...

Višina Kriške gore

Dandanašnji meri Kriška gora 1471 m, tako piše na tabli koče, v literaturi, na kartah in tudi drži. Kmalu po začetku gradnje koče, še v petdesetih letih prejšnjega stoletja, pa je merila *točno* 1500 m! Ravno toliko je bilo potrebno, da je gradnja spadala med srednjegorske planinske postojanke z večjo državno pomočjo ...

Zvitosti kriških planincev dolgo ni nihče prišel na sled. Ko pa so jim vendarle, se je nova koča s pobočja Kriške gore že dolgo vrsto let veselo hihitala modrim glavam v Ljubljani!

Priznam, da sem na zahtevo PZS mnogo kasneje tudi sam prebrskal na desetine topografskih kart in razne literature. Takrat mi je na Kriški gori eden najbolj zagnanih graditeljev koče, pokojni Vinko Golmajer - Menih, povedal: "Ja, Kavar, a s' res tok' prs'-muknen? A res na veš za kuga j' švo?"

Helikopter

Po dolgotrajnem prizadevanju, da izpolni željo starejšim tržiškim reševalcem, je načelniku postaje Jančiju februarja 2000 le uspelo. Povabil jih je na polet nad tržiškimi gorami, pa tja do Bleda in Jesenic. Zavrotar seveda ne bi bil, kar je bil, če svojega rešpekta pred kovinsko ptico ne bi skril z besedami: "Na grem! Sem se vozlu s helikoptarjam, k' ga vi še poznal' niste!"

Strast po letenju

Pisati o gorskih nesrečah sploh ni veselo opravilo. Pa se vendarle včasih zgode tudi bolj vesele zgodbe. Kot bi bila lahko tista o tuji jadralni padalki na mednarodnem tekmovanju na Kriški gori. V dveh dneh smo jo dvakrat *snemali* z dreves na Kriški gori in Dobrči. Potem je bilo pa tekmovanja k sreči konec ...

Članstvo v tržiški GRS

V osemdesetih letih so bile poleti dirke v motokrosu v Podljubelju eden glavnih tržiških dogodkov. Po obojestransko uspešno opravljenem delu po koncu dirk smo reševalci sedli k pivu z ekipo TV Ljubljana, ki je dirko prenašala.

Razvil se je živahen pogовор, ki mu je dajal taktirko naš vedno iskrivi član pokojni Vili Globočnik - Komanč. Na vprašanje enega izmed televizijcev, kako se v Tržiču pride v GRS, mu je Vili odgovoril: "Veste, gospod, u Tržič je pa tež' (težje) prit' u GRS, kok'r pa v Lubl'an u partijo!"

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

Balonarski

Ko so se ob množičnem razmahu jadralnega padalstva na raznih semanjih prireditvah tudi pri nas pojavili še baloni bleščečih barv, napoljeni z luhkimi plini, je bilo tudi za gorske reševalce z njimi nekaj dela. Tudi Tržičani smo imeli dve *balonarski* akciji, ki ju sicer ne omenjamo prav radi ...

Od našega člana smo iz Podljubelja dobili obvestilo, da je nekje pod Črnim vrhom *en čuden bleščeč predmet, ki bi znal biti kak strmoglavljeni jadralni padalec*. Nemudoma je stekla reševalna akcija, katere rezultat je bil izgubljeni srebrno bleščeči balonček v obliki srca ...

Podobno akcijo smo še enkrat ponovili na Kukovnici. S pridobljenimi izkušnjami iz zgoraj opisane akcije smo to pot akcijo *nadzirali* kar z daljnogledom s terase takratnega načelnika Antona Kralja - Figureža in usmerjali reševalce z radijskimi postajami. Spet je bil najden (le) balon(ček) ...

Posebej sklicateljev obeh akcij o tem ni dobro preveč spraševati!

Smrekca, rdeča gori!

Naš dolgoletni član, nekdanji miličnik Milan Kutin - Smrekca, je bil tako na tečajih kot na akcijah navadno zadolžen za nošnjo gumijastega kolesa reševalnih nosil *Mariner*. V tradicionalno dobrem sodelovanju tržiške GRS z nekdanjo Postajo milice Tržič pa je bil Milan vedno tudi voznik miličniškega kombija IMV, ki smo ga reševalci vedno dobili v pomoč, ko je šlo za reševalne akcije ali za naše izobraževanje.

V sedemdesetih letih smo imeli reševalno akcijo na Javorniškem sedlu. Na akcijo smo se peljali v miličniškem kombiju. Nekdo je že kmalu po začetku vožnje opazil, da na instrumentih vozila gori rdeča zavorna luč in opozoril voznika. "Oh, saj večkrat gori", je dejal voznik Milan. V Lomu, mimo Bajtarčka navzdol, pa je bila nekoč cesta precej strma in ozka.

Tam ni več gorela samo rdeča luč v kombiju, ampak so tudi zavore popustile ... A se je vse srečno končalo, le miličnik Milan je dobil nekaj več dežurstev.

Radio Veseljak

Našemu prijatelju Janezu Lončarju - Šodru je v poplavi slovenskih radijskih postaj najbolj všeč glasbeni program Radia Veseljak. Na malem radijskem sprejemniku v koči na Šiji je Veseljakovo frekvenco kar težko najti in nastaviti. Iznajdljivi Šodr si je pomagal tako, da je frekvenco pod skalo na sprejemniku s svinčnikom označil še na rob lesene police, na kateri stoji sprejemnik. Odtlej je bilo iskanje Radia Veseljak za Šodra prava malenkost!

Vsi naši člani, posebno tisti z manjšo kilometrino let, pa niso preveč navdušeni nad Veseljakovim programom, ali bolje - glasbo, kakršno v večini predvaja. Iz spoštovanja do starejših Šodru ni nihče upal odkrito povedati mnenja o njegovem najljubšem radijskem programu. Da pa bi se neljube glasbe vendarle rešili, mu je nekdo na polici premaknil sprejemnik malo v desno ... Šodr se je hudoval na *Veseljaka*, češ, da stalno spreminja frekvence, a tisti večer na Šiji ga *ta mladim* le ni bilo poslušati.

In pod črto še opomba lektorice:

Na željo urednika nekaterih delno udomačenih izrazov (npr. transport, definicija, doktrina ipd.) nisem popravljala. M.K.

70 let gorske reševalne službe v Tržiču

ZAHVALE PODPORNIKOM IN DONATORJEM:

Pavlu Podobniku za pomoč pri zbiranju in posredovanju statističnih podatkov,
Jožetu Kalanu za prispevek,
Ladu Mrakiču za prispevek,
dr. Petru Najdenovu za prispevek,
Andrejki Belhar - Polanc za izdelavo znaka ob 70-letnici GRS Tržič,
Metki Kavčič za lektoriranje zbornika,
Mirku Kunšiču za arhiv fotografij,
Borutu Sajovicu, županu občine Tržič,
MG Metal iz Loma,
Občini Tržič,
Policiji Tržič,
Knjižnici dr. Toneta Pretnarja Tržič,
Foto Čebron in
Tiskarni Uzar.